

Socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete: En allmän litteraturstudie

Robert Högström & Rebecca Holmgård

EXAMENSARBETE	
Arcada	
Utbildningsprogram:	Det sociala området
Identifikationsnummer:	25113, 25285
Författare:	Robert Högström & Rebecca Holmgård
Arbetets namn:	Socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete: En allmän litteraturstudie
Handledare (Arcada):	Arla Cederberg
Uppdragsgivare:	Yrkeshögskolan Arcada
<p>Sammandrag:</p> <p>Social handledning utgör en viktig del av vuxensocialarbete. Betydelsen av social handledning och professionellas handledningskompetens har ökat och blir allt viktigare i framtiden. I social handledning kan även urskiljas socialpedagogiska inslag. Syftet med denna studie är att belysa socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete. Frågeställningen för studien var: ”Hur syns socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete?”. Den teoretiska referensramen grundar sig på Nivala & Ryyänens (2019) sex kännetecken för det socialpedagogiska arbetet. Studien utfördes som en allmän litteraturstudie. Materialet bestod av 18 publikationer som analyserades med hjälp av en induktiv innehållsanalys. Resultaten visade att socialpedagogiken har gemensamma värdegrunder och angreppssätt med finländsk social handledning. Socialpedagogiska värdegrunder och angreppssätt identifierades, särskilt gällande vikten av relation och dialog i klientarbetet samt hur socialhandledare jobbar för klientens delaktighet och aktörskap. I resultaten framkom det även att klientarbetet i social handledning kännetecknas av gemenskap, funktionalitet och kreativitet. Socialhandledarens reflektiva arbetssätt och arbetets innehåll på olika nivåer och arenor visar även på stora likheter med socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt. Social handledning kan gynnas av socialpedagogiska inslag, bland annat eftersom socialpedagogiken sätter fokus på samhälleligt och strukturellt socialt arbete och erbjuder en motsatt kraft mot det starkt individcentrerade och instrumentella tänkandet. Med socialpedagogiska angreppssätt har socialhandledare även möjlighet att utveckla kompetensen att kunna betrakta en individ som en del av ett större sammanhang och därtill möta framtidens kompetenskrav gällande social handledning.</p>	
Nyckelord:	Social handledning, vuxensocialarbete, socialpedagogik, socialt arbete
Sidantal:	93
Språk:	Svenska
Datum för godkännande:	16.5.2022

DEGREE THESIS	
Arcada	
Degree Programme:	Social Services
Identification number:	25113, 25285
Author:	Robert Högström & Rebecca Holmgård
Title:	The Values and Approaches of Social Pedagogy in Social Guidance within Adult Social Work: A General Literature Study
Supervisor (Arcada):	Arla Cederberg
Commissioned by:	Arcada
Abstract:	
<p>Social guidance is an important part of adult social work. The importance of social guidance and professionals' competence in guidance has increased and will become even more important in the future. Social pedagogical elements can be found in social guidance. The purpose of this study is to illustrate values and approaches of social pedagogy in social guidance within adult social work. The question for the study was: "How are values and approaches of social pedagogy in social guidance seen in adult social work?". The theoretical framework is based on Nivala & Rynänen's (2019) six characteristics of social pedagogical work. The study was conducted as a general literature study. The material consisted of 18 publications that were analyzed using an inductive content analysis. The results showed that social pedagogy shares values and approaches with Finnish social guidance. Social pedagogical values and approaches were identified, especially regarding the importance of relations and dialogue in the work with a client, and how the social workers aim for the client to participate. The results also showed that client work in social guidance is characterized by community, functionality, and creativity. The social worker's reflective working methods and the content of the work at various levels and arenas also show great similarities with the social pedagogy's values and approaches. Social guidance can benefit from social pedagogical elements because social pedagogy focuses on civil and structural social work and offers an opposite force to the strongly individual-centered and instrumental thinking. With social pedagogical approaches, social workers also have the opportunity to develop the competence to consider an individual as part of a larger context, and to meet the future competence requirements regarding social guidance.</p>	
Keywords:	Social guidance, adult social work, social pedagogy, social work
Number of pages:	93
Language:	Swedish
Date of acceptance:	16.5.2022

OPINNÄYTE	
Arcada	
Koulutusohjelma:	Sosionomi
Tunnistenumero:	25113, 25285
Tekijä:	Robert Högröm & Rebecca Holmgård
Työn nimi:	Sosiaalipedagogiikan arvopohja ja toimintatavat aikuissosiaalityön sosiaaliohjauksessa: Yleinen kirjallisuustutkimus
Työn ohjaaja (Arcada):	Arla Cederberg
Toimeksiantaja:	Arcada
<p>Tiivistelmä:</p> <p>Sosiaaliohjaus on tärkeä osa aikuissosiaalityötä. Sosiaaliohjauksen ja ammattilaisten ohjausosaamisen merkitys on kasvanut ja tulee tulevaisuudessa korostumaan. Sosiaaliohjauksessa voidaan erottaa myös sosiaalipedagogisia piirteitä. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on valaista sosiaalipedagogiikan arvopohjaa ja toimintatapoja aikuissosiaalityön sosiaaliohjauksessa. Tutkimuksen kysymys oli: ”Kuinka sosiaalipedagogiikan arvopohja ja toimintatavat näkyvät aikuissosiaalityön sosiaaliohjauksessa?”. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys perustuu Nivala & Rynänen (2019) kuuteen sosiaalipedagogiseen työotteen ominaispiirteeseen. Tutkimus toteutettiin yleisenä kirjallisuuskatsauksena. Aineisto koostui 18 julkaisusta, jotka analysoitiin induktiivisen sisällönanalyysin keinoin. Tulosten mukaan sosiaalipedagogiikalla on yhteinen arvopohja ja yhteisiä toimintatapoja suomalaisen sosiaaliohjauksen kanssa. Sosiaalipedagogisia arvoja ja toimintatapoja tunnistettiin etenkin vuorovaikutussuhteen ja dialogin tärkeydestä asiakastyössä sekä siitä, miten sosiaaliohjaajat työskentelevät asiakkaan osallisuuden ja toimijuuden eteen. Tulokset osoittivat myös, että sosiaaliohjauksen asiakastyölle on ominaista yhteisöllisyys, toiminnallisuus ja luovuus. Sosiaaliohjaajan reflektiivinen työote sekä työn sisältö eri tasoilla että aarenoilla osoittavat myös suuria yhtäläisyyksiä sosiaalipedagogiikan arvopohjan ja toimintatapojen kanssa. Sosiaaliohjaus voi hyötyä sosiaalipedagogiikan piirteistä osittain siksi, että sosiaalipedagogiikka painottaa yhteiskunnallista ja rakenteellista sosiaalityötä sekä tarjoaa vastavoiman yksilökeskeiselle ja välineellistyneelle ajattelulle. Sosiaalipedagogisten toimintatapojen avulla sosiaaliohjaajilla on myös mahdollisuus kehittää osaamistaan voidakseen tarkastella yksilöä osana laajempaa kokonaisuutta sekä vastata tulevaisuuden sosiaaliohjauksen osaamistarpeisiin.</p>	
Avainsanat:	Sosiaaliohjaus, aikuissosiaalityö, sosiaalipedagogiikka, sosiaalityö
Sivumäärä:	93
Kieli:	Ruotsi
Hyväksymispäivämäärä:	16.5.2022

INNEHÅLL

1	Inledning.....	7
2	Bakgrund och tidigare forskning.....	8
2.1	Aktuella förändringar i samhället.....	8
2.2	Vuxensocialarbete.....	9
2.3	Social handledning.....	11
2.4	Socialpedagogik.....	14
2.5	Socialpedagogik i socialt arbete.....	16
3	Syfte & frågeställning.....	17
4	Sex kännetecken för det socialpedagogiska arbetet.....	18
4.1	Dialogiskt bemötande inom klientarbetet.....	19
4.2	Stödande av deltagande och aktivt aktörskap inom klientarbetet.....	22
4.3	Stödande av gemenskap inom klientarbetet.....	25
4.4	Kreativitet och funktionalitet inom klientarbete.....	27
4.5	Teorins och det praktiska arbetets sammanvävning.....	29
4.6	Det socialpedagogiska arbetets tre nivåer och dess verksamhetsstrategier.....	30
5	Metod och material.....	33
5.1	Val av metod.....	33
5.2	Datainsamling.....	34
5.3	Relevansbedömning och kvalitetsgranskning.....	37
5.4	Analysmetod och analysprocess.....	38
5.5	Etiska aspekter.....	40
6	Resultat.....	41
6.1	Värdegrunder och målsättningar för social handledning och socialpedagogik.....	43
6.2	Socialt arbete på olika arenor och nivåer.....	46
6.3	Det sociala arbetets klientskap.....	51
6.4	Socialhandledarnas reflektiva arbetssätt.....	55
6.5	Pedagogiken som verktyg.....	57
6.6	Sammanfattning av resultaten.....	59
7	Analys.....	61
7.1	Dialogiskt bemötande.....	61
7.2	Stödjande av deltagande och aktivt aktörskap.....	63
7.3	Gemenskap, kreativitet och funktionalitet.....	65
7.4	Teorins och det praktiska arbetets sammanvävning.....	67

7.5	Individen, gruppen och samhället.....	68
8	Diskussion	71
8.1	Resultatdiskussion.....	71
8.2	Metoddiskussion.....	72
8.3	Användbarhet och förslag till fortsatt forskning	75
	Källor	77
	Bilaga 1. Checklista för kvalitetsbedömning av artiklar	
	Bilaga 2. Datainsamlingens databaser, datum, sökord och antal totala träffar samt inkluderade publikationer	
	Bilaga 3. Flödesschema	
	Bilaga 4. Inkluderade publikationer	

Figurer

Figur 1. Analysprocess	39
------------------------------	----

Tabeller

Tabell 1. Presentation av litteratursökningens inklusions- och exklusionskriterier	36
Tabell 2. Socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete	42
Tabell 3. Koder och underkategorier för huvudtemat Värdegrunder och målsättningar	46
Tabell 4. Koder och underkategorier för huvudtemat Arbete på olika arenor och nivåer	51
Tabell 5. Koder och underkategorier för huvudtemat Det sociala arbetets klientkap...	55
Tabell 6. Koder och underkategorier för huvudtemat Socialhandledarnas reflektiva arbetssätt	57
Tabell 7. Koder och underkategorier för huvudtemat Pedagogik som verktyg i det sociala arbetet	59

1 INLEDNING

Människans behov förändras i takt med att samhället förändras. En femtedel av Finlands befolkning uppskattas någon gång i livet behöva vända sig till någon form av socialvårdstjänst. Finländares tillit till tillgången av socialvårdstjänster har däremot minskat markant de senaste åren. En av orsakerna till det här tros vara finländares upplevelse av att socialvården inte kan erbjuda den hjälp som skulle behövas (Social- och hälsovårdsministeriet 2020). Backmans & Nummelas (2021) artikel *Hurudant kunnande behövs inom social- och hälsovården i framtiden?* belyser det så kallade Sotetie-projektet. Syftet med Sotetie-projektet var bland annat att definiera framtida kompetenser för professionella inom social- och hälsovården i Finland. Materialet samlades in genom en litteraturstudie och frågeformulär som svarades av professionella inom social- och hälsovården. Genom svaren som samlades in kunde författarna konstatera att klientcentrering, handlednings- och rådgivningskompetensen inom socialvården högst troligen kommer att bli mycket viktigare. Det här sätter inte bara stora krav på den sociala handledningens kvalitet, utan också på de professionellas kompetens och kunnande. Gällande framtiden och den kommande SOTE-reformen anser många experter och författare att den sociala handledningens teorigrund och definition borde förstärkas (se exempelvis Helminen 2015 s. 26, Huhtala 2014, Koskiluoma 2021). Mera undersökningar och studier om social handledning behövs. Vikten av att kunna utnyttja andra vetenskaper i arbetet för att bättre förstå helheter och stöda människor i deras vardag i ett ständigt förändrande samhälle betonas (Cederberg & Arell-Sundberg 2020 s. 23–24, Helminen 2015 s. 26, Helminen 2014, Huhtala 2014).

Socialpedagogik har sedan år 1990 varit en akademisk disciplin i Finland, men den har aldrig utvecklats till en egen profession. Socialpedagogiken fungerar snarare som ett sätt att tänka baserat på socialpedagogiska teorier och som ett tillvägagångssätt i olika sammanhang och professioner. Därför är socialpedagogiken inte ett så känt begrepp för allmänheten, även om den finns inbakad i många olika områden (Nivala 2019). Det socialpedagogiska förhållningssättet är något som tydligt präglar socionomens utbildning och arbetsfält. Socionomen är både verksam i individens vardag och i olika skärningspunkter beträffande människors varierande livssituationer. Enligt Nivala & Ryyänen (2019) har intresset för socialpedagogik och behovet av socialpedagogisk förståelse och kompetens

ökat både i Finland och runtom världen, främst på grund av olika samhälleliga förändringsprocesser så som ökat socialt illamående, mental ohälsa, ojämlikhet och ensamhet. Därför behövs det i dag mångsidigare motsatta krafter mot det allt mer individcentrerade, instrumentella tänkandet och den politiska agendan där för mycket ansvar placeras på den enskilda individen (Nivala & Ryyänen 2019 s. 13, 291).

Socialpedagogikens starka teori- och värdegrund kan användas inom i social handledning inom vuxensocialarbete. Det socialpedagogiska förhållningssättet kan möjliggöra ett genuint bemötande och en växelverkan mellan klient och den professionella (Nivala & Ryyänen 2019 s. 165, 243–245). Socialpedagogiken kan således erbjuda en sådan pedagogisk förståelse till social handledning som stöder inkludering och välbefinnande för både individer och grupper i samhället.

2 BAKGRUND OCH TIDIGARE FORSKNING

2.1 Aktuella förändringar i samhället

Nivån på Finlands befolknings välmående ligger i dag på en allmänt god nivå (Tervahauta 2019). Trots det har globala utvecklingstrender och vår nationella befolkningsutveckling lett till nya problem på både individuell och samhällelig nivå (Kananaja 2020, Juujärvi et al. 2019). En stor press har lagts på Finlands social- och hälsovårdssystem, bland annat på grund av socioekonomiska skillnader, ökad utsatthet och bredare revor i samhället (Social- och hälsovårdsreformen 2021).

Vårdreformen i Finland, den så kallade SOTE-reformen, är en kommande reform av Finlands offentliga social- och hälsovård samt tjänsterna inom räddningsväsendet. Några av huvudmålen med reformen är att kunna garantera service på lika villkor för alla, minska på skillnader i välfärd och hälsa och bekämpa de utmaningar som vårt ständigt förändrade samhälle för med sig (Social- och hälsovårdsreformen 2021). Reformen kommer däremot

att föra med sig en hel del kompetens- och utvecklingsbehov inom social- och hälsovården. Kompetenskraven gällande rådgivning, handledning och servicehandledning kommer att stiga (Heikkilä 2017 s. 23–24). Kompetensbehoven kommer också att behöva utvecklas, samtidigt som klientarbete och klientcentrering kommer att få en betydligt viktigare roll. I takt med att klienternas behov förändras och ökas kommer professionella inom social- och hälsovården behöva klara av att möta dessa mångdimensionella, föränderliga och komplicerade behov. (Kangasniemi et al. 2018, Juujärvi et al. 2019, Karjalainen et al. 2019, Opetus- ja kulttuuriministeriö 2019). Allt fler individer lider av mångproblematik, det vill säga en situation där många faktorer spelar in i livskvaliteten och välbefinnande. Det här gör vardagen svår för många. Behovet av social handledning och socialt arbete har därav ökat, särskilt inom vuxensocialarbete (Cederberg & Arell-Sundberg 2020 s. 23–24, Tillämpningsguide för socialvårdslagen 2017 s. 56).

2.2 Vuxensocialarbete

Enligt *socialvårdslagens* (1301/2014) 14§ räknas både social handledning och socialt arbete till socialservice. Eftersom studien berör den vuxna befolkningen inom det sociala arbetet är det grundläggande att öppna upp betydelsen av vuxensocialarbete, dess innehåll och mening. Vuxensocialarbetets traditioner och rötter är djupa och mångfacetterade. De går tillbaka ända till Jane Addams (1860–1935) *settlementrörelse* och Mary Richmonds (1861–1928) tankar kring socialt arbete och dess metodkritiskhet. Socialt arbete bland vuxna har alltså i en eller annan form bedrivits så länge någon sorts hjälparbete utövats. Även om vuxensocialarbetets traditioner redan är gamla är diskussionen kring ämnet i dagens samhälle mycket aktuell (Karjalainen 2017 s. 247).

När det nuförtiden talas om vuxensocialarbete syftas det främst på den kommunala socialtjänstens socialarbete med inriktning på den vuxna befolkningen i arbetsför ålder (Nummela 2011 s. 11, PRO SOS-projekt 2019). Arbetet sköts mestadels av ansvariga socialarbetare och socialhandledare, men arbetet stöds även av andra professionella inom social- och hälsovården (PRO SOS-projekt 2019). Vuxensocialarbetets klientarbete kan bedrivas på många olika sätt och utifrån flera olika utgångspunkter. Arbetet kan vara

förebyggande, rehabiliterande eller motverkande och utföras på individ-, grupp- och samhällsnivå (Karjalainen 2011, PRO SOS-projekt 2019). Inom vuxensocialarbete arbetar man systematiskt och målinriktat med vuxna människor, allt från enskilda klienter till grupper och familjer som befinner sig i utmanande livssituationer och som oftast är i behov av olika socialvårdstjänster (Siunsote 2021).

Orsaken till klientskap inom vuxensocialarbete kan variera. Vuxensocialarbete försöker tillsammans med klienten utreda frågor och problematik gällande försörjning, inkomst, mentala hälsa, missbruk, beroende, livs- och vardagshantering, funktionsförmåga, integration, mellanmännsliga relationer med mera. En del klarar sig med hjälp av utkomststöd som sin enda stödåtgärd medan andra behöver ett mer omfattande socialt stöd för att förbättra sin livssituation och livshantering. Behovet av stöd kan också relateras till en plötslig livsförändring eller annan återkommande problematik. Beroende på klientens utgångspunkt och stödbehov kan klientskapet bli kort- eller långvarigt. Klienterna kan exempelvis behöva hjälp med att utreda och sköta sin ekonomi, sysselsättning, familjeliv, boende eller andra livskriser (Kuusikko-työryhmä & Forsell 2020 s. 1, Vuxensocialarbete 2021, Nummela 2011 s. 11, Kuusisto & Ekqvist 2016 s. 655–568, PRO SOS -projekt 2019). Vuxensocialarbetet försöker därmed tillsammans med andra aktörer stöda och hjälpa klienten med hanteringen av dessa utmaningar.

Målet med vuxensocialarbetet är att främja klientens rehabilitering, förbättra livskompetensen och åstadkomma en positiv förändring i hans livssituation (Siunsote 2021, Kuusisto & Ekqvist 2016 s. 655). Frågor och problematik kring fattigdom, missbruk och exkludering eller utanförskap blir därmed centrala (Jokinen & Juhila 2008 s. 9). En smidig vardag och möjliggörande av deltagande och delaktighet är centrala mål i arbetet (PRO SOS -projekt 2019). Det finns dock ingen officiell överenskommen definition av begreppet vuxensocialarbete eller dess innehåll (Hyvärinen 2008, Huhtala 2014 s. 15). En orsak till denna oklarhet är att vuxensocialarbetet – dess definition, innehåll och utvecklingsbehov – varierar i hög grad mellan kommunerna i Finland (Karjalainen 2017 s. 247, Kuusikko-työryhmä & Forsell 2020, Kankainen 2012). Kankainen (2012) har i sin licentiatexamen undersökt hur vuxensocialarbetet ser ut i en finländsk kontext och vilka

samhälleliga faktorer som påverkar det. Enligt Kankainens resultat är vuxensocialarbetet i olika kommuner konstruerat på liknande sätt, men verksamhetssätten varierar ändå från kommun till kommun. I studien framkom det även att definitionerna på arbetet och arbetssätten är en aning ideala och reflekterar inte nödvändigtvis det arbete som utförs i praktiken.

Vuxensocialarbete är mycket branschövergripande och befinner sig i ständig utveckling inom många arenor i samhället (Karjalainen 2017 s. 247). Av denna anledning är vuxensocialarbetet – dess definitioner, arbetssätt och arbetsbeskrivningar – relativt varierande och abstrakta (Kankainen 2012). I och med implementeringen av den så kallade livsperspektivmodellen i de kommunala socialtjänsterna under 2000-talet, har vuxensocialarbetet ändå generellt specificerats som ‘området mellan barnskyddet och det gerontologiska sociala arbetet med den arbetsföra vuxna befolkningen i fokus’ (Karjalainen 2017 s. 247).

2.3 Social handledning

Betydelsen och efterfrågan av social handledning och servicehandledning har följaktligen växt på grund av servicesystemens utvidgning och differentiering (Cederberg & Arell-Sundberg 2020 s. 23–24, Tillämpningsguide för socialvårdslagen 2017 s. 56, Social- och hälsovårdsministeriet 2021, Hallituksen esitys 164/2014 s. 110). I samband med ibruktagandet av den senaste socialvårdslagen definierades social handledning i lagen slutligen som en socialservice med följande definition (*Socialvårdslagen 16§ 1301/2014*):

Med social handledning avses rådgivning, handledning och stöd för individer, familjer och gemenskaper i användningen av service och samordningen av olika stödformer. Målet är att främja individens och familjens välfärd och delaktighet genom att stärka deras livskompetens och funktionsförmåga.

Social handledning med vuxna betraktas därmed som en del av kommunens socialservice och vuxensocialarbete (*Socialvårdslagen 14§ 1301/2014*). Kommuninvånarna bör enligt *socialvårdslagens (1301/2014) 3§ och 15§* ha tillgång till sådan handledning, rådgivning och annan social service som stöder, främjar och upprätthåller individers, familjers och

gemenskapers funktionsförmåga, delaktighet, social välfärd och trygghet i livet och vardagen.

Den sociala handledningens definition och teorigrund har dock kritiserats för att vara alltför vag och snäv (Helminen 2015 s. 26, Koskiluoma 2021). Enligt Jari Helminen (se Koskiluoma 2021) och Pirjo Helminen (Helminen 2015 s. 25) har social handledning ingen egen teorigrund, utan baserar sig på teorier om socialt arbete och handledning. Blomgren et al. (2016 s. 149) argumenterar att social handledning inte är en egen vetenskap, utan bör betraktas mera som en överenskommen titel för det arbete en behörig professionell utför inom ramen för det sociala området. Detta har lett till svårigheter med definieringen av social handledning och själva undersökandet av dess innehåll (Helminen 2014). Därför bör den sociala handledningens grunder belysas och dess utgångspunkter synliggöras, speciellt med tanke på den nya vårdreformen och framtidens kompetenskrav.

Överlärare Johanna Hirvonen från sydöstra Finlands yrkeshögskola Xamk framhäver i Koskiluomas (2021) artikel att social handledning bör ses som något ständigt levande som utvecklas i takt med samhällets behov. Korhonen (2018) betonar i social- och hälsovårdsministeriets kolumn att behov av social handledning finns och att behovet exempelvis kan grunda sig i klientens missbruksproblem, ärenden gällande sysselsättning, boende, sökandet av bidrag eller upplevd känsla av ensamhet. Socialhandledarens uppgift är enligt Korhonen (2018) att erbjuda rådgivning, informera klienten om sina rättigheter och hänvisa eller handleda klienten till lämplig service och lämpliga tjänster.

Den sociala handledningens gemensamma utgångspunkter – oberoende av arbets- eller verksamhetsmiljön – är enligt Helminen (2016a s. 211) planmässighet, målmedvetenhet, handledning och rådgivning, växelverkan och verksamhet (toiminta), men även att stöda och förstärka klientens egna kraftkällor, känslan av delaktighet samt psykiska och sociala resurser. Utöver dessa är förmågan att fungera i mångprofessionella samarbetsnätverk viktigt (Helminen 2016a s. 211).

Social handledning erbjuder ett klientcentrerat och delaktighetsinriktat arbetssätt till vuxensocialarbete där arbetet bottenar i klientens livssituation, individuella behov och målsättningar (Helminen 2016a s. 214–215). Social handledning med vuxna kan enligt Helminen bland annat utföras vid socialbyrån eller vid ett lågtröskelverksamhetsställe, men även hemma hos klienten. Arbetet består till en stor del av individuell rådgivning och handledning där frågor kring bland annat inkomst, boende, välmående och vardagslivet behandlas och bearbetas tillsammans med klienten.

Forskning som direkt berör social handledning existerar, men materialet är inte så omfattande (Huhtala 2014 s. 11, Helminen 2016a s. 210). Helminen poängterar att social handledning hittills mest behandlats i socionomers lärdomsprov (YH och högre YH). Huhtala menar att det internationella forskningsfältet känner till begreppen handledning och rådgivning, men att själva begreppet social handledning inte används. I Sverige används begreppet, men inte med samma innebörd som i Finland. Däremot har det i Finland publicerats en del avhandlingar och mastersarbeten på högre nivå som kan erbjuda en god beskrivning av den sociala handledningens innehåll och arbetssätt. En del äldre källor behandlar även social handledning och socialhandledarens arbete på ett mer allmänt och bredare plan (se exempelvis Sarvimäki & Siltaniemi [red.] 2007, Horsma & Jauhiainen [red.] 2004, Liukonen & Lukman 2007, Honkakoski 2005). Socialhandledarens uppgifter och arbetssätt varierar alltså beroende på arbetsplatsen och den övriga kontexten. Social handledning med barn, unga och familjer ser exempelvis annorlunda ut än social handledning med vuxna, invandrare och äldre.

Huhtala (2014) har i sitt mastersarbete undersökt social handledning inom vuxensocialarbete vid PoSa (Pohjois-Satakunnan peruspalvelu-liikelaitoskuntayhtymä) ur socialhandledarnas perspektiv. Syftet var att beskriva den sociala handledningens innehåll och de professionellas egna erfarenheter och upplevelser av arbetet. Olkinuora & Suokas (2014) har studerat betydelsen av en delaktighetsfrämjande social handledning bland unga och deras föräldrar inom Vakava- projektet. Projektet handlade om undervisning och stödande av unga i årskurs 7–9 som befann sig i riskzonen för att hoppa av skolan. Målet med projektet var att försöka integrera de marginaliserade unga på ett sätt som

hjälpes dem att bli en del av skolkommuniteten. Kautonen (2021) framhåller även i sitt mastersarbete vikten av social handledning som en väsentlig komponent inom den öppna sjukvården. Social handledning upplevdes som en viktig del som kompletterade det mångprofessionella arbetet och sjukvårdens närservice.

Rapporter och andra verk som betonar framtidens rådgivning, handledning, klientcentring och yrkeskompetens finns det även mycket av (se t.ex. Blomgren et al. 2016, Karjalainen et al. 2019, Laanterä & Saunders [red.] 2020). Dessa verk kan anses beröra social handledning – dess innehåll, kompetenser och arbetsätt – på ett mer indirekt och allmänt plan utan att direkt nämna den sociala handledningen eller socialhandledarens yrke i sig. Oavsett om man närmar sig social handledning utifrån människors sociala problem eller olika åldersstadiet kan man påstå att social handledning har ett brett arbetsfält inom den finländska socialvården (Helminen 2016a s. 211).

2.4 Socialpedagogik

Socialpedagogik kan vara ett svårdefinierat begrepp, eftersom socialpedagogiken har flera dimensioner (Molin & Bolin 2018). Hämäläinen (2003 s. 77) är en av många som poängterar att socialpedagogik inte är en eller flera metoder, utan snarare ett sätt att tänka. Nivala & Ryyänen (2019) menar att detta sätt att tänka är förankrat i socialpedagogiska teorier och att det är utifrån detta sätt att tänka som praktiska socialpedagogiska angreppssätt byggs upp. Det viktigaste enligt författarna är att få en förståelse för socialpedagogikens ”anda”, det vill säga socialpedagogikens kärna och värdegrund.

Värdegrunden är mycket avgörande i det socialpedagogiska fältet. Socialpedagogiken strävar efter att stöda utvecklingen av kritiskt och självständigt tänkande och därigenom säkerställa principerna om mänskliga rättigheter, rättvisa, jämlikhet och värdighet, vilka utgör grunden för samhälleligt, mänskligt och socialt välbefinnande samt samexistens. Den socialpedagogiska aktören måste därmed spegla sitt eget förhållningssätt eller arbetsätt gentemot socialpedagogikens teorier och värdegrund. Därför blir det även viktigt

för den professionella att utveckla sin kompetens och känna till kunskapsområdet, så att den professionella kan göra goda, medvetna val och förstå vad det egentligen är som gör verksamheten socialpedagogisk (Nivala & Ryyänen 2019 s. 14, 24–26, 173).

Nivala & Ryyänen (2019 s. 290) fortsätter med att dela upp socialpedagogikens kärna i två delar: socialpedagogikens allmänna uppgift och specifika uppgift. Socialpedagogikens allmänna uppgift handlar om att främja både den personliga och den sociala tillväxten bland människor för att samtidigt skapa känslor av gemenskap, delaktighet och aktörskap hos individer och grupper i samhället. Socialpedagogikens specifika uppgift syftar på bemötandet av människor i utsatta situationer och lyfter fram vikten av pedagogiskt och dialogiskt bemötande. Till den här delen hör även socialpedagogiskt förändringsarbete med mål att förebygga och lindra sociala problem och ojämlikhet. Författarna menar att dessa två uppgifter ofta kombineras i praktiken för att stöda samhällelig tillväxt och fostran som i sin tur möjliggör individen att leva upp till sin fulla potential i samlevnad med andra i ett humant och jämlikt samhälle.

Enligt Molin & Bolin (2018) ligger ett starkt fokus på relationen mellan samhälle och individ inom socialpedagogiken. Charfe & Gardner (2019) spinner vidare på det här och menar att ett socialpedagogiskt perspektiv kan hjälpa den professionella att kritiskt reflektera över olika strukturella faktorer som orsakar social ojämlikhet istället för att skylla på enskilda individer. Enligt författarna handlar alltså socialpedagogik om att hjälpa människor att finna och utveckla den egna potentialen till att hantera livet med målet att inte längre behöva hjälp från professionella. Cederlund et al. (2020) menar att socialpedagogik utövas i olika verksamhetsfält som har som uppgift att stöda och hjälpa människor, skapa trygghet och väcka intresse för utveckling, förändring och utbildning. Socialpedagogik finns också bland verksamheter som hjälper individer att bygga upp hållbara livsstrategier.

När det kommer till forskning om socialpedagogik hävdar Cederlund et al. (2020 s. 21) och Eriksson & Hedman (2018 s. 6) att den tidigare forskningens fokus sattes på

socialpedagogikens innebörd, dess begrepp och innehåll. I dag menar författarna att det under de senaste åren i själva verket bedrivits forskning *i* socialpedagogik snarare än *om* socialpedagogik. I praktiken innebär det här att forskningen inriktas på processer och strukturer som orsakar sociala problem i samhället och därmed hindrar individer och grupper till aktivt deltagande. Fokus sätts på fenomen så som globalisering, inklusion och exklusion, vilket betyder att det finns mycket forskning i socialpedagogik som inte har någon direkt referens till begreppet, utan enbart till fenomen som är betydelsefulla inom socialpedagogiken.

2.5 Socialpedagogik i socialt arbete

Payne (2008 s. 300) menar att socialpedagogiken i själva verket är en form av socialt arbete som fokuserar på bildning. Hämäläinen (2003 s. 75) menar däremot att socialt arbete och socialpedagogik skiljer sig från varandra. Enligt Hämäläinen (2003 s. 75) finns det bland forskare tre olika teorier gällande relationen mellan socialt arbete och socialpedagogik. Den första teorin går ut på att socialt arbete och socialpedagogik skiljer sig helt från varandra. Den andra teorin går ut på att de båda är identiska, medan den tredje går ut på att socialt arbete och socialpedagogik kompletterar varandra. En av orsakerna till att socialpedagogiken kan vara svårgreppad är det faktum att länder har valt att gå ut efter skilda teorier.

Schugurensky (2014) anser att socialpedagogiken tangerar tre olika arenor: socialt arbete, vuxenutbildning och samhällsutveckling. Hur stor socialpedagogikens roll är i dessa områden varierar från land till land. I Europa är kopplingen mellan socialpedagogik och socialt arbete stark. Det har funnits, och finns ännu idag, många olika synsätt på socialpedagogikens roll i socialt arbete och social handledning. Cederlund och Berglund (2017) menar att socialpedagogiken är ett skilt kunskapsområde i socialt arbete. Hämäläinen (2003 s. 76, 78) anser att socialpedagogik har mycket att bidra med till det sociala arbetet. Han lyfter till exempel fram att en kombination av det sociala och det pedagogiska kan bilda möjligheter till många olika former av social hjälp, samtidigt som kombinationen av social hjälp och bildning kan bidra till en ökad förståelse av det sociala arbetets

position, roll och funktion i samhället. Charfe & Lowis (2020) menar att socialpedagogikens holistiska perspektiv skiljer på socialpedagogiken och socialt arbete. Socialpedagogikens holistiska synsätt skapar möjligheter till bildning och utveckling inom socialt arbete för de professionella som ger sig in utmaningen att stöda människors välmående. Eichsteller & Bradt ([red.] 2019) menar att socialpedagogikens relationscentrerade angreppssätt, dess sätt att se på människans potential, dess fokus på delaktighet och dialog, dess fokus på både praktik och strukturer, dess attityd gentemot social orättvisa, dess sätt att inspirera och motivera, samt det faktum att socialpedagogiken erbjuder en integrerande och sammanhängande struktur utgör ett viktigt och värdefullt perspektiv för olika former av socialt arbete och social service. Enligt Eichsteller & Bradt ([red.] 2019) kan dessa socialpedagogiska perspektiv stärka de professionella så att de i sin tur kan känna sig trygga i de utmaningar som arbetet medför.

Oberoende hur man ser på relationen mellan socialpedagogik och socialt arbete poängterar Hämäläinen (2003 s. 77) att socialpedagogik inte bör ses som en metod inom det sociala arbetet. Socialpedagogiken har sina egna teoretiska inriktningar. I Finland har socialpedagogiken byggts upp som en teoretisk struktur för flera social- och utbildningsprofessioner. Både gemensamma och individuella synvinklar på hur bildning stärker mänsklig utveckling ligger i fokus (Hämäläinen 2019 s. 27–28). Den finländska uppfattningen av socialpedagogik stöder tanken att socialpedagogiken utgör en gren av det sociala arbetets mångvetenskapliga teori- och kunskapsbas. Hämäläinen (2019 s. 28) menar alltså att socialpedagogiken kan ge det sociala arbetet – och andra professioner inom välfärd och utbildning – både begreppsliga och filosofiska intryck.

3 SYFTE & FRÅGESTÄLLNING

Syftet med denna litteraturstudie är att belysa socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete.

Frågeställningen för denna studie är:

Hur syns socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete?

4 SEX KÄNNETECKEN FÖR DET SOCIALPEDAGOGISKA ARBETET

I detta kapitel presenteras studiens teoretiska referensram: Nivala & Ryyänens (2019 s. 158–199) sex kännetecken för det socialpedagogiska arbetet. Författarna menar att socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt kan tydligt kopplas samman med dessa sex kännetecken. Som grund för dessa kännetecken fungerar den amerikanske Jane Addams (1860–1935) och den brasilianske Paulo Freires (1921–1997) tankar och sätt att bedriva socialpedagogisk verksamhet (se närmare Nivala & Ryyänen 2019 s. 44, 69). Enligt Addams och Freire är begreppen förståelse och förändring viktiga grundstenar i det socialpedagogiska arbetet. Dessa grundstenar botten sig i socialpedagogikens hermeneutiska och kritisk-emancipatoriska (kriittis-emansipatorinen) inriktningar.

Den hermeneutiska inriktningen framhäver vikten av att förstå människans egen livsvärld och vardag, men även förmågan att tolka och belysa människors tänkande, agerande och samexistens i samhället. Inriktningen lyfter fram vikten av att stöda människans individuella och samhälleliga utveckling, både i växelverkan mellan två parter och i grupp. Målet är att skapa sådana arbetssätt och metoder som både hjälper de professionella och klienterna själva med skapandet av en mera djupgående förståelse av det personliga jaget och av världen i sig. Förmågan att tolka, förstå och förklara varför man agerar och fungerar som man gör är central. Den kritisk-emancipatoriska inriktningen har däremot som mål att avslöja och förändra sådana samhälleliga maktstrukturer som orsakar socialt illamående och sociala problem. Att uppmuntra till kritisk reflektion och samhällsmedvetenhet är också centralt, så att adekvata åtgärder mot individuellt och samhälleligt illamående kan åtgärdas (Nivala & Ryyänen 2019 s. 64–70).

Nivala & Ryyänänen (2019) menar att dessa socialpedagogiska arbetssätt som bottnar sig i den hermeneutiska och kritisk-emancipatoriska inriktningen är speciellt användbara inom det sociala området där arbete utförs i ömsesidiga möten mellan en klient och en professionell. Den professionella försöker således med sociala, pedagogiska och fostrande åtgärder förebygga och främja social utsatthet och andra sociala problem (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 160–163). Därmed presenteras Nivala & Ryyänänens (2019) sex kännetecken för det socialpedagogiska arbetet med hänvisningar till andra författare och forskare med liknande eller annorlunda åsikter och tankar.

4.1 Dialogiskt bemötande inom klientarbetet

Dialogiskhet (dialogisuus) är ett mycket centralt begrepp i det socialpedagogiska arbetet (Nivala & Ryyänänen 2019). Dialogiskhet handlar enligt Mönkkönen (2018 s. 88–91) om strävan mot en gemensam förståelse. Ordet dialog kommer från de grekiska orden ”dia” (genom/över) och ”logos” (lära eller förnuft), vilka tillsammans beskriver dialogens essens – båda parternas mellanliggande värld i växelverkan. Eriksson & Arnkil (2012 s. 2) konstaterar att dialogiskhet inte är en metod, utan en attityd och ett sätt att vara med människor; en strävan efter ömsesidighet. Enligt Mönkkönen (2018) är en viktig aspekt i den dialogiska växelverkan en sådan ömsesidighet där båda parterna kan skapa och påverka mötets och växelverkans förlopp. Målet är enligt Mönkkönen ett ömsesidigt förhandlingsmöte med en delad expertis och förståelse som inte enbart baserar sig på klientens eller den professionellas villkor (se även Haikara 2019 s. 147). Dialog handlar därmed inte enbart om att prata, diskutera eller lyssna. För att kunna framskrida i arbetet måste båda parternas personliga världar eller sanningar mötas och därefter bilda en mer gemensam helhet. I bästa fall kan dialogen medföra att både den professionella och klienten lär sig av den andra och följaktligen ändrar sina egna åsikter och attityder (Mönkkönen 2018). Därför kan dialogen både ses som en öppen kommunikation och en relation där något betydelsefullt sker mellan två eller flera personer.

Dialogiskhet har även beskrivits med begreppet polyfoni som betyder flerstämmighet (Mönkkönen 2018 s. 88–91). I dialogen kombineras varje persons individuella röst till en

flerstämmig helhet. Det dialogiska bemötandet har även beskrivits med begreppet resonans som bokstavligen betyder medsvängning på samma nivå eller med sammafrequens (Mönkkönen 2018 s. 91–94). I det dialogiska mötet resonerar parterna med varandras tankar och känslor för att slutligen hitta en gemensam nivå. Det är därmed viktigt att kunna se och acceptera den andre som en individuell person med en egen livshistoria och bakgrund. Liknande tankar har även Haikara (2019 s. 145), som hävdar att den dialogiska interaktionen består av ömsesidighet, flerstämmighet och mångsidighet. Shotter (1993) betonar vikten av en gemensam förståelse och verksamhet i dialogen (se Mönkkönen 2018 s. 92). Shotter menar att parterna i dialogen konstant ifrågasätter, granskar, utmanar och omformulerar den andres tal. Denna process leder till att båda parterna konstant förnyar sin egen kunskap under växelverkans gång och på detta sätt skapar nya inre modeller av situationen (Shotter 1993, DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 42). Alhanen (2016) definierar dialogen som en sorts konversationsstil vars mål är att öka på förståelsen av sig själv och andra, men även av världen i sig.

Ur ett dialogiskt perspektiv är det viktigare att skapa en jämlik konversation och relation än att försöka analysera klientens bakomliggande problematik eller orsaker till det skedda (Mönkkönen 2018 s. 95, Haikara 2019 s. 146). Juhila (2001) menar däremot att en konversation som överdrivet eftersträvar ett samförstånd även kan utesluta båda parternas verkliga – och på de viset viktiga – åsiktsskillnader och motsättningar från den andra (se Mönkkönen 2018 s. 95). I stället för en tvingad samsyn talar Juhila om ett argumenterande förhållningssätt, vilket betyder att olika argument och motargument öppet övervägs och diskuteras tillsammans (Juhila 2001, DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 42). Fastän dialogiskt bemötande och klientcentrering är viktiga delar av klientarbetet, betyder det däremot inte att den professionella ska bemöta klienten alltför försiktigt eller sympatiskt och därmed öka på risken att missa viktiga gemensamma resurser och kraftkällor att bygga arbetet på (Mönkkönen 2018 s. 98). Mönkkönen hävdar vidare att klientarbetet även är förknippat med ett yrkesetiskt ansvar att ingripa när något hotar klientens eller andra närståendes välbefinnande. Ifall den professionella enbart lyssnar och diskuterar om klientens positiva saker och upplevelser uppstår risken att klientens verkliga problem inte behandlas. Det dialogiska mötet handlar därmed inte enbart om en sammansmältning, utan mera

specifikt om ett försök att hitta ett nytt område mellan parterna där alla får utrymme att medverka på sitt eget sätt, med sina egna tankar och känslor (Mönkkönen 2018).

Ett dialogiskt och genuint bemötande samt förmågan att skapa ett professionellt samspel och växelverkan är centrala aspekter i mötet med tanke på klientens personliga och samhälleliga utveckling (Nivala & Ryyänen 2019 s. 166, Cederlund & Berglund 2017 s. 65–67, Santala 2011 s. 34–35, Raatikainen & Rahikka 2012 s. 165, Mönkkönen 2018 s. 88). En förståelse av dialogen som en slags relation och interaktion mellan människor fungerar enligt författarna som grund för bemötandet i arbetet. Klienter som blivit väl bemötta och hörda vågar lita på den professionella, vilket möjliggör en relation där klienten kan berätta om sina tankar och önskemål utan orsak till oro eller bekymmer (Haikara 2019 s. 146). Det väsentliga är enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 163) och Mönkkönen (2018) hur och vilken typ av relation som den professionella upprätthåller med de människor som denne arbetar med.

Som utgångspunkt för en god och öppen dialog fungerar bland annat öppenhet, jämlikhet, tillit, närvaro, ömsesidig acceptans och respekt (Nivala & Ryyänen 2019 s. 163). Den professionella försöker tillsammans med klienten kartlägga livssituationen och identifiera möjliga kraftkällor och resurser. Att stöda klienten genom att skapa och uppnå individuella målsättningar är grundläggande. Människan som den professionella bemöter bör ses som en enskild och enhetlig individ, inte som ett fall eller ett problem. Den professionellas förhållningssätt, bemötande och graden av dialog i klientarbetet påverkar därmed hur det gemensamma arbetet utvecklas både i stunden och i fortsättningen av klientrelationen (Nivala & Ryyänen 2019 s. 163, Eichsteller & Bradt [red.] 2019 s. 16, Mönkkönen 2018).

Nivala & Ryyänen (2019 s. 166–169) poängterar vidare vikten av att sträva efter det jämställda mötet, men att på samma gång kunna erkänna realiteten att det alltid finns en maktskillnad och att båda parterna i mötet har olika utgångspunkter och roller. Det viktiga blir att dels kunna vara professionell och att dels kunna vara sig själv i mötet, att visa

empati och medkänsla och att kunna lyfta fram egna livserfarenheter och egenskaper (Cederlund & Berglund 2014 s. 96, Nivala & Ryyänen 2019 s. 163–166, Mönkkönen 2018, Theodorsson (2018 s. 174). Detta arbetssätt är dock enligt författarna ansträngande och kräver förmågan att vara medveten om var de egna gränserna går. Relationens närhet eller distans bör därmed regleras beroende på kontexten (Mönkkönen 2018 s. 88–91).

Mönkkönen (2018 s. 92) betonar att den dialogiska växelverkan bör kännetecknas av en viss sorts rollöverskridning, vilket anses vara viktigt för att kunna skapa något gemensamt och meningsfullt i växelverkan, vilket inte enbart bestäms av parternas status eller position. Harra (2014), Haikara (2019) och Virtanen (2017 s. 46, 101) anser det vara betydelsefullt att den professionella besitter förmågan att variera roller enligt situation, eftersom detta kan skapa mer utrymme för dialog. Skratt, humor och en tillfällig brytning av klientarbetets positioner kan i rätt kontext skapa utrymme för nya idéer och ställa parterna på samma nivå i mötet. Den professionella bör enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 166) kunna arbeta på ett holistiskt sätt och utnyttja sitt hela jag; som en individuell person med egna tankar, åsikter och känslor som lever i en viss tid och plats som en del av en större gemenskap.

4.2 Stödande av deltagande och aktivt aktörskap inom klientarbetet

Enligt Haikara (2019 s. 145) är förstärkande av klientens deltagande och aktörskap i klientrelationen och samhället ett effektivt sätt att både skapa framgång för klienten och den professionella, men även för att öka på det sociala arbetets effektivitet. Kananoja (2017 s. 185) framhäver att klientarbetets relation är ett av de viktigaste verktygen för förändring. Genom att variera interaktionen och bemötandets kvalitet kan den professionella begränsa eller öka på klientens aktörskap (Laitinen & Niskala 2013 s. 11). Klientarbetets utgångspunkt blir därmed att bemöta klienten som ett subjekt och en aktiv aktör som kan medverka i de arbetsprocesser som berör det egna livet (Mönkkönen 2018 s. 126, Nivala & Ryyänen 2019 s. 174–175). I socialpedagogiken har det traditionellt talats om

självhjälp, men nuförtiden har man alltmer börjat använda begrepp som deltagande, aktörskap och olika former av empowerment, vilka alla bottnar i det socialpedagogiska förhållningssättets kärna (Nivala & Ryyänen 2019 s. 169–172, 175, Hämäläinen 2011 s. 7). Socialpedagogikens mål är att stöda klienten att växa till en fullvärdig medborgare och förstärka personlighet och inre subjektivitet så att klienten kan göra val som överensstämmer med hens verkliga behov (DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 43). Författarna menar att när klienten klarar av att återta kontrollen över sitt liv kan klienten själv börja göra val, förstå och utvärdera sina egna behov samt utveckla egna lämpliga tillvägagångssätt för att upprätthålla och bygga upp sitt eget liv.

Begreppet subjektivitet används vanligen för att framhäva människan som en aktiv aktör som på egen hand klarar av att göra och fatta egna beslut (Mönkkönen 2018 s. 126). Mönkkönen betonar dock att olika discipliner har varierande synpunkter på aktörskapet som begrepp, men att det i allmänhet ofta förknippas med förmågan att kunna göra val och modifiera sin miljö därefter. Individens förmåga till aktivt aktörskap påverkas bland annat av den egna livshistorien, sociala relationer, det omgivande samhällets möjligheter och erbjudanden, samt den egna uppfattningen om egna möjligheter (Mönkkönen 2018 s. 129). Detta perspektiv sammanfaller även med filosofen Martha Nussbaums tankar och teorier kring välbefinnande (se även Nivala & Ryyänen 2019 s. 86). Enligt Nussbaum innebär välbefinnande möjligheten att leva ett meningsfullt liv på samma gång som hon betonar att det är upp till samhällets institutioner att skapa förutsättningar till denna sorts aktörskap (se Mönkkönen 2018 s. 129). Enligt Mönkkönen hör det till det aktiva aktörskapet att kunna göra val gällande ärenden som beträffar en själv, vilket även hör till våra grundläggande och mänskliga rättigheter. Mönkkönen (2018) påpekar dock att fastän den professionella alltid försöker stöda klientens egna val i klientarbetet, måste lösningar och beslut alltid göras inom ramen för institutionens eller arbetsplatsens riktlinjer. Det mest betydelsefulla är klientens medvetenhet och kännedom om olika valmöjligheter, inte huruvida klienten använder denna valmöjlighet i slutändan eller inte (Mönkkönen 2018 s. 131). Detta tankesätt passar också ihop med Nussbaums tankar kring handlingsalternativ eller handlingsmöjligheter (*toimintamahdollisuus*), vilket även är kännetecknande för socialpedagogik (se även Nivala & Ryyänen 2019 s. 86–89).

Delaktighet ur ett socialpedagogiskt perspektiv kan därmed framhållas på många olika sätt, men inom det sociala arbetet handlar det oftast om att möjliggöra klientens deltagande i själva klientrelationen och klientprocessen (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 169–172). I klientarbetet blir det viktigt att klienten befinner sig i centrum och att klienten uppfattas som en del av sin egen sociala verklighet. Arbetet bör utföras i en samspelsprocess där klienten är med och själv får påverka sin situation och tillväxt (Cederlund & Berglund 2014 s. 90). För att de professionella ska kunna skapa en helhetsbild och verkligen förstå klientens egen livsvärld måste klientens åsikter, tankar och erfarenheter tas i beaktande (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 169–172, Mönkkönen 2018).

Det är grundläggande att upprätthålla klientens deltagande och aktiva roll i processen så att klienten kan bygga upp en förståelse av sig själv som en aktiv aktör och skapa en känsla av det egna livet som något meningsfullt, begripligt och hanterbart. När detta lyckas, möjliggör det klientens deltagande i klientprocessens olika faser, allt från kartläggning och planering till utförande och utvärdering (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 169–172). Förutom denna personliga tillväxt är målet även att växa som medborgare, alltså som en aktiv aktör i det egna samhället. Den professionella bör därför erbjuda möjligheter till deltagande som utvecklar känslan av tillhörighet till andra, det vill säga inte bara på ett individuellt plan, utan även i grupper och i samhället (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 172–175, Mönkkönen 2018 s. 126). Denna sorts deltagande kräver däremot engagemang och ansvarstagande av klienten. Därför bör de professionella erbjuda tillräckligt med stöd och tid för klientens egna bildnings- och fostringsprocesser så att det egna initiativet och aktörskapet långsamt utvecklas. Eftersom aktörskapet byggs upp i samverkan mellan individens egna förmågor och samhällets möjliggörande processer, måste uppmärksamhet ägnas åt båda (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 174–175, Eichsteller & Bradt [red.] 2019 s. 16).

Cederlund & Berglund (2017 s. 146) påminner slutligen om att den professionella inte får ta över arbetet, det vill säga att inte låta klienten själv ta ansvar för processen och den

egna utvecklingen. Klientsituationerna präglas oftast av någon sorts oro eller att en viss situation, sak eller problem ska åtgärdas. Då är det lätt hänt att den professionella börja göra saker för klienten (Haikara 2019 s. 148). Haikara menar att även om detta görs med goda avsikter, kan klienten ändå uppleva det som att den professionella blandar sig för mycket in i klientens personliga liv, vilket kan skada klientens socialiserings- och bildningsprocess. Ifall den professionellas och klientens anledningar till oro skiljer sig åt, beror det enligt Haikara oftast på att parterna inte är tillräckligt medvetna om varandras åsikter, tankar och vad den pågående saken eller händelsen i klientprocessen egentligen betyder för den andra. Arnkil & Seikkula (2014 s. 34–35) rekommenderar att i dessa situationer begära hjälp av den andra parten, vilket kan öppna upp och berika situationen för båda och därmed leda till ett bättre slutresultat.

4.3 Stödande av gemenskap inom klientarbetet

Viktiga verktyg och mål i det socialpedagogiska arbetet är att kunna stöda klienten med uppbyggandet och upprätthållandet av mellanmänskliga relationer, att hjälpa dem att gå med i nya grupper och erbjuda dem en trygg bas att komma tillbaka till vid behov (Nivala & Ryyänen 2019 s. 176, Cederlund & Berglund 2017 s. 143). I stället för att enbart fokusera på individen bör den professionella även förstärka klientens livskvalitet på grupp- eller samfundsnivå (Santala 2011 s. 37). Cederlund & Berglund (2017 s. 192) menar att risken för exkludering blir stor ifall individen inte förstår eller kan kommunicera med sin närmaste omgivning. Det centrala ur den professionellas synvinkel blir att stöda klientens deltagande och möjliggöra samarbete, men även att stöda bildandet av nya gemenskaper. Att erbjuda gemenskap eller hjälpa någon att hitta en gemenskap kan därför ses som en socialpedagogisk handling (Carlander & Svensson 2018).

Carlander & Svensson (2018) poängterar att begreppet gemenskap är centralt i socialpedagogiken och att begreppet gemenskap kan innebära olika former av gemenskap, till exempel gemenskap som ett samhälle, speciella gemenskaper eller emotionella/sociala gemenskaper. Nivala & Ryyänen (2019 s. 176) och Cederlund & Berglund (2017 s. 143) betonar vidare vikten av de erfarenheter och upplevelser individen samlar på sig genom

att tillhöra en eller flera gemenskaper. Författarna menar däremot att det kan finnas en potentiell ”dyster” sida till vissa grupp-gemenskaper som kan innehålla oönskade element. Exempel på dessa element är diskriminering, underkastelse och stark motvilja mot andra utanför gruppen. Därför bör den professionella enligt Nivala & Rynänen (2019 s. 176) endast försöka främja utvecklandet av ”genuina grupper” som verkligen stödjer medlemmarnas tillväxt till samlevnad på samhällets olika arenor. Cederlund & Berglund (2017 s. 196) poängterar därtill att den professionella inte får döma ut olämpliga sammanhang för klienten. Cederlund & Berglund håller fast vid att klienten själv bör få bestämma vilka gemenskaper som hen vill höra till, men att det ändå är väsentligt att försöka hjälpa klienten att utveckla sådana kompetenser som gör det möjligt att hållas kvar i både de ”mindre gynnsamma” gemenskaper och de nya, utan att påverkas negativt.

I praktiken kan stödjandet av gemenskap innebära utvecklande eller gynnande av gemensamma aktiviteter och nätverk kring exempelvis boendeservicen inom socialvården eller utsatta bostadsområden. Därför kallas även detta socialpedagogiska angreppssätt för bildning eller lärande i lokalsamhällen. Målet är att stärka känslan av gemenskap och fungera som en motvikt till bland annat individualism, överdrivet individuellt ansvar och sådan verksamhet som för det första uppmuntrar till överdriven rivalitet mellan samhällets medlemmar och som för det andra beskyller individen för samhällets strukturella problem och brister (Nivala & Rynänen 2019 s. 176–177).

Gemenskap kan även finnas och byggas genom gemensamt arbete, till exempel samhällsarbete. Payne (2020) lyfter fram hur socialt arbete och samhällsarbete kan kombineras för att hjälpa människor bortom den professionellas vårdande och hjälpande roll. Att arbeta tillsammans med andra som har samma eller liknande intressen och/eller bekymmer bygger relationer och självförtroende. Ett gemensamt arbete med andra kan väcka drivkraft och en vilja till förändring i det egna livet eller i ett samhälle.

4.4 Kreativitet och funktionalitet inom klientarbete

Inom det sociala området används utöver de traditionella tillvägagångssätten även olika kreativa och funktionella metoder (Nivala & Ryyänen 2019 s. 180, Nietosvuori 2008 s. 135). Användning av kreativitet i arbetet kan bidra till ökat självförtroende, självkänedom och självmedvetenhet hos de människor man arbetar med (Hatton 2020). Musik, ordkonst och drama är exempel på kreativa verksamhetsformer som i varierande grad används i klientarbetet med olika klientgrupper (Nietosvuori 2008 s. 135). Enligt Nietosvuori betonar de kreativa arbetsätten vikten av upplevelse, funktionalitet och gemenskap. Gällande funktionalitet påpekar Hämäläinen (2011 s. 5–6) att i pedagogiken har tanken om funktionalitet två olika sidor: funktionalitet som mål och funktionalitet som medel. Funktionalitet kan sålunda betraktas som en mänsklig egenskap som kan stärkas och främjas, men även som ett pedagogiskt medel där fokuset ligger på olika kreativa arbetsmetoder i arbetet.

Författarna hävdar vidare att funktionalitetens principer därmed är starkt kopplade med känslan av gemenskap, eftersom det centrala blir att tillsammans göra, utvärdera, uppleva och erfara saker (Nivala & Ryyänen 2019 s. 180, Hämäläinen 2011 s. 6, Mönkkönen 2018, Nietosvuori 2008 s. 135). Verksamhetens funktionella och kreativa element stöder och stärker således individens egen mänskliga kreativitet och funktionalitet i vardagen. Inom det socialpedagogiska arbetet kopplar man ofta begreppet funktionalitet med samarbetsorientering (yhteistoiminnallisuus), det vill säga att kunna möjliggöra och underlätta människors chanser till gemensamma aktiviteter där alla får vara involverade och aktiva i stället för individuellt eller initiativlöst deltagande (Nivala & Ryyänen s. 180). Mönkkönen (2018 s. 134) antyder att verksamhet där klienten själv får göra och ta ansvar för sina val skapar inre motivation, vilket är nyckeln till aktivt aktörskap och verksamhet som bär en egentlig funktion för förändring.

I praktiken bör den professionella enligt Nivala & Ryyänen (2019) försöka främja och skapa utrymme för interaktion och möten, initiera grupprocesser och skapa kreativa och funktionella grupper. Den pedagogiska andan befinner sig i ständig rörelse och försöker

känna igen, omfamna och främja varje individs egen kreativitet och funktionalitet (Hämäläinen 2011 s. 7). Syftet är att alla i gruppen får möjligheten att delta, ta ansvar och engagera sig i planeringen och genomförandet, men även i utvärderingen av verksamheten. Erfarenheterna som deltagarna upplever tillsammans stöder i bästa fall deras sociala tillväxt och förstärker uppbyggandet av gemensamma relationer (Nivala & Ryyänen s. 180, Hämäläinen 2011 s. 6–7). Detta kräver dock tillräckliga samhällliga och sociala strukturer, vilket även delvis faller på den professionellas ansvar att ordna (Mönkkönen 2018 s. 136).

Enligt Mönkkönen talar man om verksamhet när det handlar om frivillighet och inre motivation. Denna sorts verksamhet innehåller ofta en social aspekt, alltså en koppling till andra människor på ett eller annat sätt. Därför blir även samarbetsorienteringen och gemenskapskänslan viktig. Aktiviteter som drivs av tillräcklig inre motivation och spänning håller en person aktiv, intresserad och nyfiken. (Mönkkönen 2018 s. 140). Fokuset bör enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 180–181) skiftas mot det gemensamma görandet, ”the common third”. Klientens situation blir objektet och fokuset i relationen, inte klienten själv. Detta medför ett mer jämlikt bemötande och skapar därmed bättre förutsättningar för en subjekt-subjekt-relation. Nivala & Ryyänen (2019 s. 184) avslutar sitt kapitel med att konstatera att när man handskas med funktionella och kreativa metoder är det ytterst viktigt att inte låta dem styra arbetet. Liknande tankar framhäver även Mönkkönen (2018 s. 135). Författarna understryker vikten av att endast använda dem som verktyg i arbetet, där de tillämpas på ett sätt som tjänar syftet och målsättningarna både med tanke på arbetet och klienten själv.

Resultatansvar har också blivit en central del av klientarbetet inom social- och hälsovården (Mönkkönen 2018 s. 140). Även om prestation och påvisande av resultat är viktigt bör man ändå i viss mån granska det kritiskt. Att kräva alltför avsevärda resultat inom social- och hälsovården kan snarare leda till att den kreativa och funktionella verksamheten, men även klientens subjektivitet och unika livssituation, förbises (Mönkkönen 2018 s. 140). Mönkkönen (2018 s. 132) konstaterar sammanfattningsvis att verksamhetens kärna innehåller en dröm, en plan och ett motiv, som därtill brukar präglas av en stark

social aspekt. I klientarbetet måste den professionella därmed ha koll på ifall arbetets målsättning är definierat av klienten själv eller lockad fram av den professionella, varav den sistnämnda gör målsättningen irrelevant för klienten.

4.5 Teorins och det praktiska arbetets sammanvävning

Det socialpedagogiska arbetet blir enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 188) och Storø (2013 s. 35) socialpedagogiskt först när det utgår från det socialpedagogiska tänkandet, vilket baserar sig på de socialpedagogiska teorierna. I det socialpedagogiska tänkandet kombineras det praktiska arbetet och teorierna ihop med varandra (Nivala & Ryyänen (2019 s. 188, Storø 2013 s. 35). Detta kallas ofta för praxis. Att förstå denna växelverkan är enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 291) centralt i det socialpedagogiska arbetet. Författarna menar att den professionella bör försöka hitta “ingredienser” för att skapa den egna handlingsteorin (käyttöteoria) i arbetet, vilket i korthet handlar om förmågan att kunna tillämpa socialpedagogikens kärna i det egna handlingsutrymmet.

Nivala & Ryyänen (2019 s. 189–191) och Storø (2013 s. 35–37) anser att begreppet reflektivitet (reflektiivisyys) fungerar som huvudverktyget för att kombinera teorin med det praktiska arbetet. Reflektivitet handlar enligt författarna om förmågan att stanna upp och kritiskt utvärdera situationen runt omkring en och verksamheten man utför eller har utfört. Reflektivitet riktar sig både till det egna jaget och den yttre världen (Nivala & Ryyänen 2019 s. 189–191). Cederlund & Berglund (2017 s. 196) hävdar även att den professionellas egna sätt att tänka och agera ständigt måste utmanas. Syftet är att väcka medvetenhet och att förstå saker och händelser på ett mer holistiskt och nytt sätt. Teorierna erbjuder grunden till förståelse för de bakomliggande faktorer den professionella upplever och har upplevt i vardagen. Relationen mellan teori och praktik realiserar enligt författarna när den professionella klarar av att reflektera över det egna arbetet gentemot den förståelse som teorin erbjuder (Nivala & Ryyänen 2019 s. 188–189). Sådan reflektion hjälper den professionella att utveckla en bättre förståelse av sitt arbete och den omkringliggande verksamhetsmiljön, vilket stöder tillväxten av den egna handlingsteorin

(käyttöteoria). Kärnan är att ensam och tillsammans med andra medvetet granska sig själv och sin relation till arbetet och den verksamhet man utför.

Avslutningsvis betonar författarna förmågan och mentaliteten att ständigt kunna fråga och ifrågasätta, vilket enligt dem fungerar som den främsta drivkraften bakom förmågan till reflektivitet (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 189–193). Cederlund et al. (2020 s. 3, 90–91) antyder även att professionella sällan hinner ge uttryck och fundera på konkreta teorier, värderingar eller förhållningssätt i det praktiska arbetet. På grund av organisatoriska och administrativa begränsningar kan professionella bli tvungna att handla väldigt pragmatiskt. De professionella måste alltså försöka upprätthålla det socialpedagogiska förhållningssättet på bästa möjliga vis.

4.6 Det socialpedagogiska arbetets tre nivåer och dess verksamhetsstrategier

Inom det socialpedagogiska arbetet är alltid de tre nivåerna – individen, gruppen och samhället – närvarande på ett eller annat sätt (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 193). Nivala och Ryyänänen har i sin bok delat in socialpedagogikens praxis i tre olika nivåer där varje nivå karakteriseras av en specifik aktör med en viss verksamhetsstrategi som huvudsakligen styr och kännetecknar det praktiska arbetet. Dessa tre aktörer representerar aningen karikerat socialpedagogikens tre inriktningar: den empirisk-analytiska, hermeneutiska och kritisk-emancipatoriska inriktningen, av vilka de två sistnämnda beskrivs i början av kapitlets inledning. Nivala & Ryyänänen (2019) påpekar dock att arbetet aldrig handlar enbart om att jobba med individer, grupper eller samhälleliga frågor. Nivåerna går i stället in i varandra och är med i arbetet på olika sätt. Likaså är denna indelning i olika verksamhetsstrategier endast idealtypiska och i verkligheten består arbetet av en kombination av många olika perspektiv (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 197).

Att namnge olika verksamhetsstrategier kan ändå enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 197) åtminstone tjäna två syften. För det första påminner indelningen enligt författarna om att det socialpedagogiska angreppssättet är något mer än endast arbete med individer. För det andra hjälper olika beskrivningar av verksamhetsstrategier den professionella att reflektera över verksamheten vid arbetsplatsen, men även hur man själv vill bygga den egna socialpedagogiska karaktären eller identiteten. Nivala & Ryyänen (2019) talar således om den tekniska genomföraren (tekniken toteuttaja) på individnivå, medvandrararen (rinnalla kulkija) på gruppnivå och världsförändraren (maailman muuttaja) på den samhällsliga nivån.

Den socialpedagogiska utvecklingen har enligt Cederlund & Berglund (2014 s. 50, 88) gått från ett omsorgsgivande och institutionellt arbete till att mera fokusera på de kompetenser och kvalifikationer som krävs för att accepteras och delta som en fullständig medlem i samhället (se även Cederlund 2011). Den empirisk-analytiska socialpedagogiska inriktningen kännetecknas av mycket likartade drag (Nivala & Ryyänen 2019 s. 58). Denna socialpedagogiska inriktning står även som grund för den tekniska genomförarens arbete. Den tekniska genomföraren använder sig främst av en anpassande pedagogisk verksamhetsstrategi med individen i fokus. Arbetets huvudsakliga mål är att anpassa individer och olika grupper till omgivningen och samhället (Nivala & Ryyänen 2019 s.71–72, 194–195). I det praktiska arbetet kan den tekniska genomförarens verksamhetsstrategi synas genom att endast fokusera på resultatansvar, prestation och effektiv hanteringen av olika arbetsmetoder (Nivala & Ryyänen 2019 s. 72). Nivala & Ryyänen menar fortsättningsvis att arbetets teorigrund endast används för att tjäna utvecklingen av effektiva och praktiska lösningar där information ses som verktyg för att korrigera sociala problem och att upprätthålla ordning i samhället.

Den tekniska genomföraren tror däremot inte enbart på att anpassa människor till det rådande samhället, särskilt inte i situationer där människovärdesprinciperna och principerna om ett rättvist, jämlikt och tryggt samhälle inte uppfylls. Den tekniska genomföraren argumenterar för att den nuvarande samhällssituationen är ”tillräckligt” god och att det viktigaste blir att integrera och anpassa människor till samhället med hjälp av individuella

åtgärder. Detta arbetssätt är fortfarande relativt vanligt i Finland och runtom världen, men är något som ur ett allmänt socialpedagogiskt perspektiv bör minskas på. Nivala & Ryyänen (2019) poängterar slutligen att detta perspektiv är ett bra exempel på hur alla arbetsnivåer (individ, grupp, samhälle) ändå kan vara närvarande, även när arbetet mestadels är individcentrerat (Nivala & Ryyänen 2019 s. 194–195).

Medvandrerens verksamhetsstrategi är starkt grupp- och samfundsorienterad och präglas av en praktiskt inriktad pedagogik. Denna kan därmed kopplas till socialpedagogikens hermeneutiska inriktning. Medvandreran utför sitt arbete tillsammans med människor i grupper och mindre samfund. Arbetet kan även utföras i relationer mellan två parter, då med extra fokus på individens integrering till samhälleliga gemenskaper och synliggörande av möjligheter till personlig utveckling och samhällsbildning. Individen ses alltid som en medlem av en större helhet och lösningar och förutsättningar till välbefinnande söks från gemenskaper i stället för individinriktade metoder (Nivala & Ryyänen 2019 s. 195–196). Dessutom försöker medvandreran omarbota eller förnya samhället på ett sätt som gynnar välmående och samlevnad. De politiska och pedagogiska dimensionerna ses här komplementära och vara beroende av varandra (se även Hämäläinen 2006). De förstås däremot huvudsakligen som skilda strategier och man anser inte att det politiska perspektivet direkt hör till det socialpedagogiska verksamhetsfältet.

Världsförändraren kännetecknas av en emancipatorisk politisk-pedagogisk verksamhetsstrategi. Världsförändraren skiljer sig enligt Nivala & Ryyänen (2019 s. 196) från de två tidigare nämnda på tre olika sätt. För det första kännetecknas den av en ännu starkare grund för befrielse och förändring. För det andra täcker den i stort sett alla nämnda arbetsnivåer (individ-, grupp- och samhällsnivå) och gör det på ett sätt där de samhälleliga och pedagogiska kopplingarna är starkt närvarande. För det tredje försöker välfärdsförändraren med sin verksamhet även beakta och påverka den offentliga samhällspolitiken (Nivala & Ryyänen 2019 s. 196). Utifrån världsförändraren synsätt förstår man socialpedagogik som en radikal handling för att avslöja skadliga och förtryckande samhälleliga strukturer som orsakar utövning av ofördelaktig makt, marginalisering, exklusion och diskriminering i samhället. Världsförändraren utmanar till en bredare samhällssyn,

ifrågasätter samhällets orättvisor och driver tillsammans med människor förändring för ett mer människovärdigt samhälle (Stephens 2013, Nivala & Ryyänen 2019 s. 196–197).

Xavier Úcar är en känd modern socialpedagog som starkt värderar arbete med grupper och samfund. Vad beträffar den politiska aspekten är han däremot av en annan åsikt än exempelvis Nivala & Ryyänen (2019) och Hämäläinen (2006). Úcar argumenterar för att de politiska och pedagogiska frågorna bör hållas helt åtskilda och att endast det pedagogiska får falla inom ramen för det socialpedagogiska arbetet (Úcar 2016). Enligt Úcar bör professionella undvika att hamna i den ”politiska fällan”, det vill säga att ta på sig ansvar för uppgifter som hen på grund av omgivningens ramvillkor ändå inte kan utföra. Socialpedagogiken bör dock ändå främja dubbelbindningen mellan frigörelse och integration, vilket kräver att den politiska aspekten beaktas (Nivala & Ryyänen 2019 s. 196, Niemelä 2012).

5 METOD OCH MATERIAL

Den här studien är utförd i form av en allmän litteraturstudie. Litteraturstudier går ut på att leta, granska och sammanställa litteratur (Forsberg & Wengström 2015 s. 30). Nedan presenteras valet av metod, processen för datainsamlingen, hur relevansbedömningen och kvalitetsgranskningen är gjorda, valet av analysmetod och en inblick i arbetets etiska aspekter.

5.1 Val av metod

För att få svar på vår forskningsfråga har vi valt att utföra en allmän litteraturstudie. Syftet med en allmän litteraturstudie är att beskriva och kartlägga kunskapsläget eller sammanställa material som ska motivera till empiriska studier inom samma ämne (Forsberg & Wengström 2015 s. 25). Friberg ([red.] 2017) menar att litteraturstudier ska hjälpa skribenterna att förbättra och fördjupa kunskaper inom ämnet som studeras. Vi har valt att genomföra en allmän litteraturstudie eftersom det ger oss en god möjlighet att samla

evidens om socialpedagogik och social handledning. En allmän litteraturstudie ger oss även möjlighet till att synliggöra socialpedagogiska angreppssätt inom ramen för social handledning för vuxna. Kunskapsfältet inom området är splittrat, vilket poängterar litteraturstudiers relevans för sammanställning av trovärdigt och vetenskapligt data till helheter.

Användbart material i en litteraturstudie är enligt Segersten (2012) forskningsartiklar, rapporter, doktorsavhandlingar, lagtexter, läroböcker, fackböcker, yrkestidsskrifter och andra offentliga dokument. Oberoende källa är det viktigt att vara källkritisk. En allmän litteraturstudie kan anses vara otillförlitlig om där inte finns en antydning till ett systematiskt arbete (Forsberg & Wengström 2015 s. 25). En allmän litteraturstudie kan däremot innehålla kvalitativa drag och göras på ett systematiskt sätt (Folkhälsomyndigheten 2017 s. 64). Annan kritik som riktats mot allmänna litteraturstudier är den begränsade mängden av relevant forskning samt möjligheten till ett selektivt urval av material. Därför är det viktigt för oss att i vår litteraturstudie uppnå en tillräckligt god nivå av systematik, samt göra kvalitetsbedömningar av de inkluderade publikationerna för att reducera risken för felaktiga resultat (Forsberg & Wengström 2015 s. 26). Segersten (2012 s. 54) har exempelvis gjort upp granskningsfrågor för tryckta publikationer som vi använde oss av. Forsberg & Wengström (2015 s. 191–193) har skapat checklistor för kvalitetskontroll som vi även utnyttjar (se bilaga 1). Ytterligare kritik som riktats mot den allmänna litteraturstudien är det faktum att experter inom ett givet område kan komma till olika slutsatser när de utför sitt arbete. Det här kan medföra förvirring till dem som sedan läser och använder sig av den allmänna litteraturstudien (Forsberg & Wengström 2015 s. 26).

5.2 Datainsamling

Eftersom det är det finländska begreppet social handledning eller sosiaaliohjaus som studeras har mängden relevant litteratur varit relativt begränsad. Att kombinera socialpedagogik och social handledning ger inga som helst användbara resultat. Därav har två skilda litteratursökningar genomförts: en med fokus på social handledning och en med fokus på socialpedagogik. De slutgiltiga publikationerna som inkluderades från de två

litteratursökningarna kan ses i bilaga 4. I bilaga 4 kan man även se i vilken litteratursökning (fokus på social handledning eller fokus på socialpedagogik) publikationerna hittades. Valet att studera publikationer inom båda ämnena gjordes för att i ett tidigt skede kunna visa på likheter och för att bredda på förståelsen av ämnena.

Vid utförandet av en litteraturstudie finns det viktiga steg att följa. För det första behöver området som ska behandlas identifieras och avgränsas. Att ha goda och tydliga forskningsfrågor färdigt utarbetade hjälper i denna process. För det andra bör sökord och sökstrategier väljas ut. Bilaga 2 presenterar bland annat datainsamlingens använda databaser, sökord och antal träffar. När sökningen är utförd bör resultaten sammanfattas, avgränsas, granskas och analyseras (Friberg [red.] 2017). Se flödesschema (bilaga 3) för mer information angående litteratursökningen som helhet, samt tabell 1 för databassökningarnas inklusions- och exklusionskriterier. Bilaga 4 åskådliggör slutligen vilka publikationer som blev inkluderade och från vilka databaser de hämtades.

Tabell 1. Presentation av litteratursökningens inklusions- och exklusionskriterier

INKLUSIONSKRITERIER	EXKLUSIONSKRITERIER
<p><u>Sökningen gällande socialpedagogik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Artiklar skrivna endast på engelska • Artiklar publicerade mellan åren 2011 och 2021 • Artiklarna bör vara vetenskapliga • Artiklar tillgängliga i fulltext • Referent- eller kvalitetsgranskade artiklar 	<p><u>Sökningen gällande socialpedagogik:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Artiklar skrivna på andra språk än engelska • Artiklar publicerade tidigare än 2011 • Artiklar inte tillgängliga i fulltext • Artiklar som inte blivit referent- eller kvalitetsgranskade • Avgiftsbelagda artiklar
<p><u>Sökningen gällande social handledning:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Publikationer skrivna på svenska, finska eller engelska • Publikationer publicerade mellan åren 2011 och 2021 • Publikationer tillgängliga i fulltext • Granskade och tillförlitliga Publikationer • Behandlar vuxensocialarbetets och socialhandledningens eller socialhandledarens uppgifter och arbetssätt • Publikationer som berör klientgruppen vuxna 	<p><u>Sökningen gällande social handledning:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • Publikationer skrivna på andra språk än svenska, finska eller engelska • Publikationer publicerade tidigare än 2011 • Bloggtexter eller otillförlitliga publikationer • Publikationer som inte behandlar social handledning eller socialhandledarens uppgifter och arbetssätt • Publikationer som endast berör klientgruppen barn (0–18 år), barnfamiljer eller den äldre befolkningen • Publikationer skrivna på Bachelor- eller Mastersnivå

Sökningen gjordes brett och i många databaser (se bilaga 2) för att fånga in allt relevant material. Vi utförde dessutom databassökningen först enskilt och sedan tillsammans för att kunna jämföra träffarna med varandra. En manuell sökning gjordes även för att komplettera den huvudsakliga sökningen och nå "den gråa litteraturen" som inte direkt uppkommer via databassökningarna. Detta ökar på sannolikheten att inkludera allt relevant och viktigt material (Folkhälsomyndigheten 2017 s. 39, 43, 71, Östlundh 2012 s. 59, Forsberg & Wengström 2015 s. 64). Med "grå litteratur" avses exempelvis olika avhandlingar, statliga utredningar, rapporter eller andra publikationer som bland annat publicerats av

myndigheter och kommuner. Efter det granskades databassökningens uppkomna publikationers referenslistor och källhänvisningar noggrant. De publikationer som efter en gemensam diskussion ansågs vara relevanta valdes slutligen med för relevansbedömningen.

5.3 Relevansbedömning och kvalitetsgranskning

Relevansbedömning handlar om att enbart inkludera artiklar eller publikationer som kan antas besvara studiens syfte och frågeställningar. Denna gallring sker oftast utifrån titel, abstrakt och fulltext (Folkhälsomyndigheten 2017 s. 11, 44, 73, Forsberg & Wengström 2015 s. 73). Datainsamlingens publikationer granskades först på basen av titel och eventuella abstrakt. Därefter gallrades dubletter och irrelevanta verk med tanke på studiens syfte och forskningsfråga bort. Efter detta lästes de kvarstående publikationer utförligt. Speciell betoning lades på det helhetsmässiga innehållet och relevansen med tanke på studiens syfte och frågeställning. I processen avgjorde vi tillsammans vilka publikationer som verkade viktiga och vilka som kunde exkluderas på grund av irrelevans. Ett första urval av relevant litteratur togs därefter fram inför nästa steg av gallring, nämligen kvalitetsgranskningen. Kvalitetskrav bör enligt Friberg ([red.] 2012 s. 44) ställas på det material som väljs för den slutliga analysen. Processen gällande datainsamlingen, relevansbedömningen och kvalitetsgranskningen presenteras mera helhetsmässigt i flödes-schemat (se bilaga 3).

Kvalitetsgranskning, även kallad för kvalitetsbedömning, handlar om att bedöma den insamlade litteraturens kvalitet och tillförlitlighet (Folkhälsomyndigheten 2017 s. 11, 77). Detta kan exempelvis göras utifrån olika anpassade mallar. Via kvalitetsgranskning kan man avgöra litteraturens rimlighet med tanke på syftet och forskningsfrågorna, samt ta ställning till ifall kvaliteten på litteraturen är tillräckligt god (Friberg [red.] 2012 s. 45). För att underlätta granskningen skapades en modifierad checklista baserat på relevant metodiklitteratur (se bilaga 1). Med hjälp av checklistan kunde den utvalda litteraturens tillräckliga kvalitet fastställas. Med tanke på källkritik av tryckt text användes även Sergerstens (2012 s. 54) granskningsfrågor som stöd för utvärderingen:

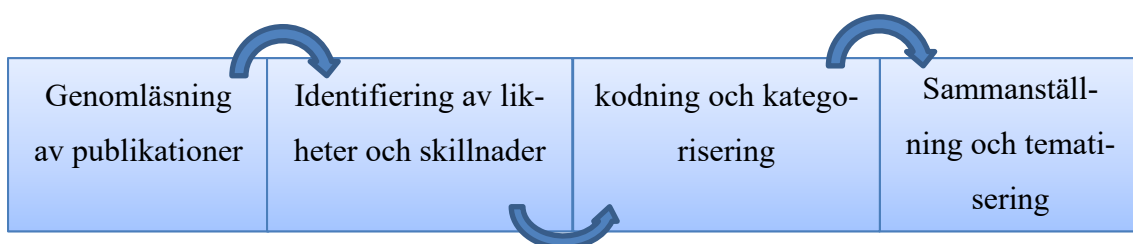
- Vilken form av litteratur är detta?
- Vem är ansvarig utgivare och därmed juridiskt ansvarig för boken eller tidskriften i fråga?
- Vem/vilka är författaren/författarna - vilken kompetens har de, vilka värderingar har de, vilket perspektiv har de anlagts, vilket mål har de haft?
- När trycktes källan - har tidpunkten någon betydelse för kunskapskvaliteten, för att förstå innehållet, av annan orsak?
- Har texten blivit kvalitetsgranskad - av vem, i vilket fall?
- På vilket sätt kan jag använda denna text för att utveckla akademisk och professionell kunskap inom mitt ämnesområde?

Det viktigaste är att beskriva vad som är gjort på ett trovärdigt sätt och att även kunna motivera och redogöra för varför. Kvalitetsgranskningen är således viktig. Trots det kan resultaten från studier med kvalitativ innehållsanalys inte alltid generaliseras. Målet är ändå att sträva efter att göra en så noggrann och tydlig metodbeskrivning som möjligt (Danielson 2017 s. 297).

5.4 Analysmetod och analysprocess

Efter en noggrann relevansbedömning och kvalitetsgranskning analyserade vi publikationerna med hjälp av en induktiv innehållsanalys. En djupare tolkning och uppdelning av publikationernas innehåll hjälpte oss att få svar på hur socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt syns i social handledning inom vuxensocialarbete. Den induktiva innehållsanalysen gjorde det möjligt att koppla analysens resultat till aktuella forskningar och teorier (Danielson 2017 s. 286–287, 297). Analysmetoden var därav mycket givande. Innehållsanalysens syfte är att förenkla, hantera, berika och analysera stora mängder data (Jacobsen 2012 s. 146, Lundman & Graneheim 2012 s. 159, Danielson 2017 s. 286) vilket passade studiens ändamål. Studiens syfte, bakgrund och tidigare forskning hölls även konstant i bakhuvudet under hela processens gång (Danielson 2017 s. 286).

Den induktiva innehållsanalysen går enligt Danielson ut på att hitta koder, kategorier och teman direkt ur texten. Enligt Lundman & Graneheim (2012 s. 162) är fokuset vid den induktiva innehållsanalysen att beskriva variationer genom att identifiera likheter och skillnader i texten, vilka slutligen uttrycks i separata kategorier och teman på olika nivåer. Liknande tankar kring den induktiva innehållsanalysen framhäver även Jacobsen (2012 s. 146), Forsberg & Wengström (2015 s. 138) och Friberg ([red.] 2012 s. 140). Dessa tidigare nämnda kännetecken passade bra ihop med studiens upplägg, syfte och val av datainsamlingsmetod.

Figur 1. Analysprocess

I analysprocessen valde vi att följa Fribergs ([red.] 2012 s. 140–142) tre generella steg för induktiv innehållsanalys. Processen presenteras även kort i figur 1. Det första steget handlade om att läsa igenom publikationerna flera gånger för att skapa oss en helhetsbild och förståelse över texternas innehåll och sammanhang. En översiktstabell över publikationerna skapades även som stöd för analysarbetet.

Det andra steget handlade om att söka både likheter och skillnader mellan publikationerna. Vi började med att rangordna och separera publikationernas likheter och skillnader. Detta gällde exempelvis publikationernas syften och teoretiska utgångspunkter, men även resultatkapitlen och diskussionerna. Den största vikten lades på publikationernas möjliga resultatkapitel och diskussionskapitel. Diskussionskapitlen inkluderades eftersom de innehöll relevant information om hur författarna och forskarna tolkat resultaten (Friberg [red.] 2012 s. 127). Målet var att bekanta oss med texten och att parallellt skriva små utsagor i form av enstaka ord eller kortare meningar (Forsberg & Wengström 2015 s. 153). Under arbetets gång började vi småningom identifiera och kategorisera olika subkategorier och teman. Vi delade även publikationerna på hälft för att först kunna utföra

analysen, kodningen och tematiseringen enskilt, oberoende av den andres tankar och åsikter, vilket ökar på resultatens reliabilitet och validitet (Henricson 2017 s. 415). Efter det jämförde och reflekterade vi våra nyckelfynd med varandra. Analysens gemensamt överenskomna nyckelfynd kategoriserades slutligen i olika koder, underkategorier och huvudteman, vilka presenteras mera utförligt under resultatkapitlet (Friberg [red.] 2012 s. 127, Forsberg & Wengström 2015 s. 153, Danielson 2017 s. 286). I enlighet med Fribergs ([red.] 2012 s. 140–142) tredje steg för innehållsanalys, skapades därmed en ny och sammanställande beskrivning av analysmaterialet.

Enligt Henricson (2017) är medvetenhet om studiens och metodernas kvalitet en viktig del i hela forskningsprocessen. Gällande tillförlitlighetsaspekten är termerna validitet och reliabilitet viktiga. Med tanke på kvalitativa metoder och studier är dock termerna pålitlighet, trovärdighet och överförbarhet mer vanliga (Danielson 2017 s. 296–297). För att öka på resultatens pålitlighet och trovärdighet, utförde vi först kodningen och tematiseringen av materialet oberoende av varandra och sedan tillsammans.

För att säkerställa en hög tillförlitlighet och reliabilitet antecknade vi analysprocessens alla steg så noggrant och tydligt som möjligt. Publikationerna analyserades alltid helhetsmässigt, som en del av deras ursprungliga sammanhang, vilket minskar på risken för snedvridna resultat (Danielson 2017 s. 291, Lundman & Graneheim 2012 s. 162). En svaghet med den induktiva innehållsanalysen är dock risken att under processens gång missa att koda och kategorisera all relevant och intressant data, vilket vi var ständigt medvetna om. Detta försökte vi bland annat bekämpa med en tillräckligt omfattade urvalsprocess, relevansbedömning och kvalitetsgranskning.

5.5 Etiska aspekter

Det är grundläggande att både följa TENK:s (Forskningsetiska delegationen) och Arcadas riktlinjer för god vetenskaplig praxis (*Forskningsetiska delegationen* 2012, *Arcada* 2014). Man bör tydligt, ärligt och omsorgsfullt fullgöra, framföra och presentera alla delar

och uppgifter i studien (*Arcada* 2014, Backman 2016 s. 78–81). Enligt Arcadas och TENK:s riktlinjer finns det nolltolerans för plagiering, försummelse, fusk och andra ansvarslösa avvikelser, vilket även Forsberg & Wengström (2015 s. 59) betonar. Det är även viktigt att beakta det egna områdets yrkesetik, samt respektera och korrekt hänvisa till andra medstudenters, forskares och författares verk. Metoderna som användes måste vara etiskt hållbara.

Forsberg & Wengström (2015 s. 59) framhäver fortsättningsvis att felaktig inklusion eller exklusion av data skapar en missvisande analys, vilket snedvrider tolkningen av studien och gör slutresultaten mindre trovärdiga. Detta stämmer givetvis överens med Arcadas och TENK:s riktlinjer och principer. Det finns alltså ett krav på korrekt presentation av data (Jacobsen 2012 s. 37, Lundman & Graneheim 2012 s. 162), vilket innebär att resultat måste återges på ett fullständigt sätt, utan att ge dem en annan innebörd genom att placera dem i ett annat sammanhang. Detta gäller både studien och det insamlade materialet.

Alla dessa tidigare nämnda aspekter bör speciellt betonas med tanke på vårt val av metod. I stället för människor ställer den allmänna litteraturstudien frågor till tidigare granskad och dokumenterad kunskap. Därmed finns det en risk för selektivt urval som betyder att skribenten plockar sådana studier som stöder hens egna åsikter och ståndpunkter (Friberg [red.] 2012 s. 134). Enligt Friberg finns det alltså en risk att den allmänna litteraturstudien är otillförlitlig, ifall en ofullständig systematisk saknas. Det är exempelvis oetiskt att endast presentera artiklar som stöder ens egna åsikter. För att undvika oetiska och missvisande resultat bör man under arbetets gång evaluera det utvalda materialets kvalitet och presentera och klargöra studiens alla delar (Backman 2016 s. 78–81).

6 RESULTAT

I detta kapitel presenteras innehållsanalysens resultat. Vi har delat in resultatens innehåll i olika huvudteman, underkategorier och koder. En kort sammanfattning av koderna och underkategorierna för korresponderande huvudtema presenteras i tabellform i slutet av

varje underkapitel. Innehållsanalysens resultat och tabellernas innehåll redogörs för och presenteras mera ingående i kapitlens brödtext. Fastän resultaten har delats in i huvudteman och underkategorier bör man ändå komma ihåg att de är dels överskridande och starkt kopplade med varandra och bör därmed läsas som en helhet. I bilaga 4 listas de inkluderade publikationerna i nummerordning.

Vi har valt att kombinera resultaten från både social handledning och socialpedagogik i resultatredovisningen för att kunna visa på likheter och gemensamma angreppssätt. Vi anser att resultaten av publikationerna i social handledning och socialpedagogik i det här fallet behöver läsas som en helhet, eftersom de berör varandra. Kapitel 6.4 (Reflektivt arbetssätt) berör däremot endast den sociala handledningens resultat och kapitel 6.5 (Pedagogik som verktyg) behandlar enbart de socialpedagogiska artiklarna. Publikationens nummer används då vi hänvisar till flera publikationer samtidigt, medan den vanliga källhänvisningen används vid en mer specifik källhänvisning. Publikationerna 1–9 berör huvudsakligen social handledning och artiklarna 10–18 socialpedagogik. I tabell 2 synliggörs sammanfattade resultat och i slutet av varje underkapitel presenteras dess koder och underkategorier.

Tabell 2. Socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete

Värdegrunder och målsättningar för social handledning och socialpedagogik	Arbete på olika arenor och nivåer	Det sociala arbetets klientenskap	Socialhandledarnas reflektiva arbetssätt	Pedagogik som verktyg i det sociala arbetet
<ul style="list-style-type: none"> • Integration & förändringsarbete • Holism, klientcentrering och resurscentrering • Hantering av livet och vardagen 	<ul style="list-style-type: none"> • Individ-, grupp- och samfundsarbete • Samhällsarbete 	<ul style="list-style-type: none"> • Växelverkan och samarbete i arbetsprocessen • Funktionalitet och aktörskap 	<ul style="list-style-type: none"> • Praxis, reflektion och socialhandledarens egen handlings-teori 	<ul style="list-style-type: none"> • Möjligheter och mål • Erikssons tre modeller

6.1 Värdegrunder och målsättningar för social handledning och socialpedagogik

Vuxensocialarbetets sociala handledning hävdas ha ett emancipatoriskt uppdrag, vilket i sin korthet går ut på strävan att frigöra, öppna och lyfta fram människors livs- och valmöjligheter (1, 3, 4, 7, 9). Enligt Näkki (2016) fungerar den sociala integrationen som vuxensocialarbetets huvudkärna och mål för arbetet. Med detta anser Näkki främjande och förverkligande av ett fullvärdigt medborgarskap – ett liv värt att leva. Enligt Näkki strävar social handledning inom vuxensocialarbete till att ge människor hopp och utveckla deras självkänsla och kreativitet på ett sätt som gör det möjligt för dem att stå emot samhällets förtryckande maktstrukturer och orättvisor (Näkki 2016 s. 100). Helminens (2013) akademiska avhandling visar att enligt socialhandledarna är syftet och målet med det sociala arbetet att främja jämlikhet och rättvisa i samhället. Detta kan enligt socialhandledarna ske genom att reda ut upplevelser av ojämlikhet, känslor av främlingskap och göra det möjligt för individer att uppleva sig själva som ”normala” eller ”vanliga” människor i sina egna meningsfulla liv och som fullvärdiga samhällsmedlemmar. Syftet med social handledning inom vuxensocialarbete är därmed att bland annat öka det allmänna samhälleliga välbefinnandet via klientcentrerat och holistiskt förändringsarbete på flera olika nivåer och arenor i samhället (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9).

Resultaten visar att förändringsarbetets mål är att både skapa, återställa/reparera och upprätthålla förutsättningar för god livskvalitet, självständighet och socialt fungerande i samhället, men även att förändra människors problematiska livssituation till det bättre (1, 2, 3, 8, 9). Näkki (2016) påpekar däremot att målet med social handledning inte alltid behöver vara en dynamisk eller en aktiv förändring i klientens livssituation, utan att det kan räcka med att stötta personen i strävan efter ett mer människovärdigt liv. Detta överensstämmer med Kivipelto ([red.] 2020) resultat. Kivipelto konstaterar att i vissa situationer kan det exempelvis räcka med att se till att situationen inte förvärras för klienten. Social handledning kan alltså till sin natur konstateras vara såväl problemförebyggande som avhjälpande och motarbetande (1, 2, 3, 4, 6, 7).

Social handledning bygger enligt Helminen (2016b) på klientcentrering. Resultaten av denna studie visar att holistiska, klientcentrerade och resursfokuserade metoder och arbetssätt används aktivt av socialhandledare inom vuxensocialarbetets olika arenor (1,2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). I resultaten framkom det att socialhandledarens mål är att förstå och kartlägga klientens livssituation på ett helhetsmässigt sätt och därefter erbjuda handledning, rådgivning och stöd på ett så holistiskt, resurscentrerat och klientcentrerat sätt som möjligt. Klientens behov och livssituation fungerar därmed som grunden för det gemensamma arbetet (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9).

Målet med social handledning är även att erbjuda klienten möjligheter att kunna betrakta och klargöra den egna livssituationen (Näkki 2016). Påståenden i Helminens (2016b) artikel stöder även tanken att en av tyngdpunkterna inom social handledning ligger i att involvera klienten i det egna förändringsarbetet på samma gång som resurser och kraftkällor stöds och förstärks. I Kivipelto ([red.] 2020 s. 136) rapport framkom det bland annat att klientens egen motivation till förändring är en av de största enskilda faktorerna som stöder uppnåendet av arbetets målsättningar. Liknande resultat presenteras bland annat i Kivipelto tidigare rapport (Kivipelto et al. 2013) och i Sayed & Helminens (2017) artikel om psykosocial handledning.

I Helminens (2016b) artikel som baserar sig på socionomstuderandes och yrkesverksamma socialhandledares antaganden om social handledning betonas det utöver socialvårdlagen och dess tillämpningsguide även vikten av en smidig, trygg och förutsägbar vardag. Enstaka professionella inom vuxensocialarbetet beskrev även sitt eget arbete som motiveringsarbete, där man motiverar klienten att betrakta sin egen livssituation och möjligheter till förändring (Blomgren & Kivipelto 2012). Social handledning kan därmed även räknas som ett slags motivering- och inspirationsarbete där stödandet av klientens egna förmågor till livs- och vardagshantering står i centrum av verksamheten (1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9).

Socialpedagogiken växte fram genom studier av relationen mellan individ och samhälle. Dels ville man med hjälp av socialpedagogiken mota social exklusion, dels ville man bidra till aktiva aktörskap och delaktighet (Jaap Rothuizen & Harbo 2017, Hämäläinen 2012, Eriksson 2014). Ett av socialpedagogikens många fokus är i dag att studera relationen mellan individ och samhälle samt hur man kan stärka den relationen med hjälp av pedagogiken. Man vill alltså både hjälpa dem som redan har olika sociala problem, men också göra ett förebyggande arbete (Hämäläinen 2012, Hämäläinen 2015). Socialpedagogiskt teoribygge behandlar bildning utifrån relationen mellan individ och hennes sociala omgivning. Särskild vikt läggs på social integration och "frigörelse" (eng. emancipation). Genom ett sådant perspektiv kan man visa på vikten av gemenskap i en människas utveckling. Socialpedagogikens grund är således *vikten av bildning* när det gäller social hjälp för missgynnade människor (Hämäläinen 2015).

Murphy & Joseph (2019) menar att begreppet "relation" är socialpedagogikens paradigm och att man genom detta perspektiv kan förstå sig på det professionella agerandet i ett socialpedagogiskt arbete. Ett av socialpedagogikens största mål är att stärka delaktighet och känsla av tillhörighet (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18). Ett socialpedagogiskt arbete handlar därav ofta om att stötta och vårda sociala relationer för att kunna stärka medlemskap och aktörskap i samhället, för att i sin tur kunna stärka individens känsla av tillhörighet (Ryynänen & Nivala 2019).

Tabell 3. Koder och underkategorier för huvudtemat *Värdegrunder och målsättningar*

Integration & förändringsarbete	Holism, klientcentrering och resurscentrering	Hantering av livet och vardagen
<ul style="list-style-type: none"> • Förändring och förändringsarbete • frigöra och lyfta fram livsmöjligheter och valmöjligheter • "Ett liv värt att leva" • Främja jämlikhet, rättvisa och stöda till förverkligande av ett fullständigt medborgarskap • Upprätthålla, skapa och återställa förutsättningar för självständighet och god livskvalitet • Strävan mot en bättre morgondag och framtid tillsammans 	<ul style="list-style-type: none"> • Resurscentrerad social handledning, arbetssätt och metoder • Kartläggning av situationen och sökandet av lösningar tillsammans med klienten • Klientens livssituation, behov och egna målsättningar som grund • Viljan att arbeta klientcentrerat och nära klienten • Krav av ett klientcentrerat och kundnära arbete 	<ul style="list-style-type: none"> • Målet med handledningen är att öka på klientens vardags- och livshanteringen • Stärka klientens självständighet och kontroll av livet • Främja personlig och samhällelig tillväxt och utveckling • Öka på vardagens smidighet och göra människors liv mer värda att leva

6.2 Socialt arbete på olika arenor och nivåer

Enligt Näkki (2016) avspeglas vuxensocialarbetets integrerande uppdrag i dess två egna komplementära dimensioner: det individorienterade sociala arbetet och det regionala och samhälleliga arbetet. Näkki beskriver det individorienterade arbetet som interaktivt och rehabiliterande, där målet är att förstärka klientens känsla av egenmakt och synliggöra klientens resurser, samt stöda klienten med tanke på inklusion, livshantering, eget initiativtagande och delaktighet. Målet med det regionala, strukturella och samhälleliga arbetet är däremot att utveckla vuxensocialarbetets och socialvårdens arbete och tjänster samt öka på medborgardeltagande i samhället (Näkki 2016). Socialpedagogiskt arbete har mycket liknande grundstenar. Ryynänen & Nivala (2019) menar att man genom socialpedagogik söker lösningar på sociala problem både på kollektiv nivå och individnivå. Hämäläinen (2012) lyfter fram att socialpedagogiken har utarbetats utifrån två linjer: "civil education" och "social care and welfare". Den första linjen inriktas på aktivt aktörskap i samhället medan den andra linjen fokuserar på arbete med inklusion och välfärd.

Sayed & Helminen (2017) beskriver den sociala handledningen som en förändringsinriktad, empowerande, inkluderande och delaktighetsfrämjande handledning där förändringsinriktat arbete utövas både med enskilda klienter, klientgrupper och större samfund. Helminen (2016b) menar på samma sätt att social handledning kan implementeras både i arbete med individer, familjer, grupper och samfund. Liknande konklusioner och resultat kom även andra författare och forskare fram till (3, 5, 6, 7, 8, 9). På samma sätt betonar forskarna inom socialpedagogik att socialpedagogiken kan implementeras i arbete med alla åldersgrupper; barn, unga, vuxna och äldre (10, 11, 12, 13, 16, 17, 18) på olika arenor, till exempel inom barnvård och -utbildning, ungdomsarbete, arbete med människor med funktionsvariation, missbrukarvården, familjearbete, boendevård, mentalvård och så vidare (10, 11, 12, 13, 16, 17, 18).

Oavsett om social handledning utförs med enskilda individer, grupper eller samfund bör den förstärka individens eller individernas sociala nätverk, resurser, känsla av delaktighet och möjligheter till samlevnad i samhället (1, 2, 3, 4, 7). Det här är också det största målet med ett socialpedagogiskt arbete (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18). Social handledning och socialpedagogiskt arbete bör även kunna erbjudas på platser där klienten själv bor eller befinner sig, exempelvis hemma eller på gatan (Sayed & Helminen 2017, Helminen 2016b, Úcar 2013). I Blomgren & Kivipeltos (2012) rapport framkommer det att det inom vuxensocialarbetet förekommer olika former av grupp- och projektarbeten, men även andra lågtröskeltjänster så som dagcentraler, klubbhus, kamratstöd och patrullerande eller sökande mentalvårds- och missbruksarbete används. Dessa tjänster har enligt rapporten ökat klienters förmågor till livshantering och känslor av ett meningsfullt liv samt förbättrat hanteringen av missbruk och övrig problematik. Olika lågtröskelmötesplatser har liksom visat sig bryta exkluderande eller marginaliserande element (Näkki 2016). Resultaten visar därmed att social handledning erbjuds och bör erbjudas i form av lågtröskel- och närarbete (1, 2, 3, 4, 7, 8). Detta leder även till att klienternas autentiska livsvärld, vardag och åsikter kan tas i beaktande och förstås bättre, vilket är en fördel för socialhandledarens arbete, men även för klienten själv (4, 5, 7, 8, 9).

Resultaten visar att socialhandledaren ofta fungerar som en medvandrare (rinnalla kulkija), advokat och förespråkare till klienten. Socialhandledaren fungerar ofta även som en sammanställare (liittäjä) för klientens sociala och mångprofessionella nätverk. Socialhandledaren funkar likaså som en ”bro” mellan klienten och det omgivande samhället med målet att stärka klientens sociala nätverk, samordna tjänster och skapa förutsättningar och möjligheter för social interaktion och diskussion (1, 2, 3, 4, 5, 7). För socialhandledaren är det viktigt att öka på klientens förståelse av den egna situationen och stöda hen i den individuella förändringsprocessen (Kivipelto [red.] 2020). Socialhandledaren kan exempelvis informera om bakomliggande samhällsliga faktorer som klienten kanske är omedveten om. Det centrala är dock enligt Liikanen (2015) och Helminen (2016b) att socialhandledaren inte gör saker i stället för klienten, utan att den professionella endast stöder klientens vardags- och livshantering. Klientens subjektivitet ska alltså stå i centrum. På samma sätt fungerar även det socialpedagogiska arbetet där samarbetet mellan professionell och klient har en stor roll (Cameron et al. 2021).

Social handledning ska enligt Sayed & Helminens (2017) artikel skapa verksamhetsmiljöer, sociala ramverk, gemensamma händelser och aktiviteter för klienterna där de kan använda sina egna styrkor och färdigheter, men även lära sig av de andra medlemmarna i gruppen. Enligt Kivipelto ([red.] 2020) rapport har denna form av verksamhet visat sig ha positiva följder. Klienternas enskilda styrkor lyftes fram och de stöttade och lärde sig av varandra. Känslan av gemenskap och delaktighet växte även bland deltagarna. Relationen och växelverkan till socialhandledaren blev mer förtroendefull. Utöver detta framställdes socialhandledaren även som arbetets ”underlättare” eller ”möjliggörare” (1, 2, 5, 6, 7). I klientrelationen och arbetsprocessen är klienten alltid den egna livets expert, medan socialhandledaren fungerar mera som förändringsprocessens initiativtagare och medvandrare till klienten. Enligt Úcar (2013) beror ett lyckat socialpedagogiskt arbete på vad de två parterna (den professionella och klienten) har att bidra med till relationen. Den professionella ska dela sin expertis och sina erfarenheter, integrerade i pedagogiska normer. Klienten bör dela sin kunskap om sitt personliga sociokulturella sammanhang samt sina egna livserfarenheter. När de möts kan båda parterna skapa en gemensam plattform där de kan arbeta tillsammans.

Resultaten visar att socialt arbete som utförs på samhälls- och strukturnivå är en viktig och grundläggande del av social handledning inom vuxensocialarbete (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). I artiklarna, avhandlingarna och rapporterna kopplades ofta socialhandledarens arbete med strukturellt socialt arbete, forsknings- och utvecklingsarbete, samhällsutveckling och samhällsarbete samt utvärdering och bedömning av det egna arbetet. Vid behov bör socialhandledaren stöda klienternas, men även sin egen, samhällseliga position och påverka samhällets missförhållanden och brister samt fungera som klientens intressebevakare, advokat och "visselblåsare" i arbetet (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Forskarna fann att de flesta socialhandledare upplevde det som en viktig del av arbetet att lyfta fram och synliggöra de människor och människogrupper som präglas av den största risken att falla igenom samhällets stödnätverk (Saari et al. 2018). Inom det socialpedagogiska arbetet lyfter Ryynänen och Nivala (2019) till exempel särskilt fram vikten av att jobba med det sociala problemet ojämlikhet på en kollektiv nivå, men att framför allt förstå vad ojämlikhet innebär och vad den kan åstadkomma. Liikanen (2015) poängterar vidare vikten av att lyfta fram sådana strukturella missförhållanden som inte nödvändigtvis går att korrigeras där och då i själva social handledningsprocessen.

Detta samhällseliga arbetssätt kräver dock att socialhandledaren omfamnar tillräckliga kritiska, delaktighetsfrämjande och samhällsinriktade kompetenser (Liikanen 2015, Helminen 2013). Faktorer som tid, resurser, stöd och ledarskap inverkar på kvaliteten och möjligheten att utföra strukturellt och utvecklingsinriktat socialt arbete på socialhandledarens arbetsplats (3, 5, 7, 8, 9).

Resultaten visar också att vuxensocialarbetet i Finland ännu är relativt individcentrerat och byråinriktat; betoningen ligger främst på det individuella klientarbetet och dess arbetsmetoder (1, 4, 6, 7, 8, 9). Vissa socialhandledare upplevde även svårigheter med att utvärdera det egna arbetet och att förstå det strukturella sociala arbetets innehåll och målsättningar (Kivipelto et al. [red.] 2013). Enligt rapporten hann endast de mest akuta saken behandlas. I Blomgrens & Kivipelto's rapport (2012) framkom det att utvecklandet

och utvärderingen av vuxensocialarbetet på arbetsplatserna främst sker via olika former av möten, men även att mer strukturerade arbetsuppföljnings- och utvärderingsmetoder fortfarande är i utveckling. Som det tidigare nämnts underlättas denna sorts utvärderings- och utvecklingsarbete med hjälp av adekvata resurser och stöd, samt tillräcklig livs- och arbetserfarenhet (3, 5, 6, 7, 8, 9).

Resultaten i Kivipeltos ([red.] 2020) rapport skiljer sig delvis från de andra. Fastän social handledning inom vuxensocialarbete ännu till största delen är individcentrerat hittas det även spår av förändring. Rapporten visar att tillräckligt välgjorda kommunförsök kan ändra på vuxensocialarbetets karaktär. I början av kommunförsöket var kommunernas vuxensocialarbete fortfarande byråinriktat. Var femte professionell ansåg att de inte hade tid eller möjlighet till utvecklingsarbete. Efter kommunförsöket ansåg majoriteten att de hade möjlighet att vidarebefordra klienternas behov och strukturella hinder till cheferna eller beslutsfattarna på högre nivå. Kommunförsöket framkallade därmed en positiv förändring – en omfattande ökning av det strukturella och gruppfokuserade sociala arbetet inom kommunernas vuxensocialarbete. Ett likande tema hittas även i Blomgren & Kivipeltos (2012) äldre rapport. I rapporten framkom det att majoriteten av socialhandledarna upplevde det strukturella sociala arbetet som viktigt, fastän det sällan existerade tid eller resurser för denna sorts verksamhet i det vardagliga arbetet. De flesta socialhandledare upplevde det strukturella sociala arbetet som något synnerligen viktigt och betydelsefullt. Det existerade däremot inte alltid tillräckliga resurser och omgivande strukturer för att möjliggöra det strukturella sociala arbetet.

Tabell 4. Koder och underkategorier för huvudtemat *Arbete på olika arenor och nivåer*

Individ-, grupp- och samfundsarbete	Samhällsarbete
<ul style="list-style-type: none"> • Individuell och gruppinriktad handledning • Interaktivt och rehabiliterande, med målet att förstärka klienternas sociala nätverk, egna resurser och möjligheter i samhället • Förändringsinriktat, delaktighetsfrämjande och resurscentrerat arbete med individer, grupper och samfund • Lågtröskelverksamhet och närarbete, arbetet utförs där klienterna finns • Patrullerande och sökande socialt arbete • Medvandrare, advokat, förespråkare, ”underlättare”, möjliggörare och sammanstälare • Professionella som en "bro" mellan klientens egen livssfär, närsamfund och samhälle 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla arbetet och tjänsterna på ett samhällsligt och strukturellt plan • Kritisk och delaktighetsfrämjande samhällskompetens och strukturellt socialt arbete • Forsknings- och utvecklingsarbete • Grupp- och projektarbete • Bedömning och utvärdering av det egna arbetet • Lyfta fram samhällets missförhållanden och fungera som klienternas intressebevakare • Vuxensocialarbetet i Finland är relativt individcentrerat och byråinriktat • Det strukturella sociala arbetet upplevs som viktigt, fastän det sällan finns tillräckligt med resurser för arbetet

6.3 Det sociala arbetets klientskap

Resultaten visar att klientskapets växelverkan, samarbete och arbetsprocess värderas som viktiga. Utöver dessa aspekter betonas även klientarbetets funktionalitet och vikten av klientens aktörskap i arbetet (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18). I social handledning inom vuxensocialarbete sätts det vikt på att skapa en konfidentiell och respektfull klientrelation som kännetecknas av en ömsesidig interaktion (2, 3, 4, 5, 7). Enligt socialhandledarna är det viktigt att se och stöda klienten som en aktiv aktör och hjälpa klienten att uppnå de egna personliga målsättningarna i livet. Tyngdpunkten ligger enligt socialhandledarna i klientarbetets gemensamma samarbetsprocess, där den professionella gradvis ökar på klientens aktörskap och känsla av delaktighet med hjälp av delaktighetsfrämjande, klientcentrerade och resursförstärkande metoder och arbetssätt (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Socialhandledarna upplevde därmed klientarbetets kompetenser som viktiga.

Enligt resultaten bör klientarbetet präglas av dialogiskhet (dialogisuus), ömsesidighet och ett genuint bemötande. I klientarbetet ska det även finnas ett stödande och närvarande förhållningssätt (2, 7, 8, 9, 12, 18). En arbetstagare inom vuxensocialarbetet beskrev sig själv som en ”dialogisk förändringsarbetare” som via växelverkan försöker förstärka ett arrangemang där två fullvärdiga individer kan diskutera tillsammans (Kivipelto et al. [red.] 2013). Arbetstagaren kallade detta för ett ”argumentspel” och uppmärksammande maktskillnaden i klientrelationen. Genom en god, öppen och jämlik dialog i klientarbetet kan båda parterna lättare förstå varandras perspektiv och kan medföra en ökad empati (Eriksson 2013). Bedömning av servicebehov (palvelutarpeen arviointi) och lägesbedömning (tilannearviointi) användes aktivt av socialhandledarna (1, 6, 8, 9). Att tillsammans med klienten kunna reda ut och förstå den givna situationen upplevs som viktigt. Lägesbedömningen kan även fungera som ett tillfälle för klienten att själv kunna betrakta och förtydliga den egna livssituationen (Näkki 2016, Saari et al. 2018). Näkki (2016) och Liikanen (2015) menar att lägesbedömningens uppgift är att stöda klientens resa mot ett nytt slags ansvarstagande och förbereda klienten med tanke på det framtida livets olika valmöjligheter, men även erbjuda stöd till förändring.

Gällande olika arbetsmetoder använder socialhandledarna bland annat uttryck och begrepp som rådgivning, stödande, handledning och informering (tiedottaminen). Att tillsammans hitta en gemensam förståelse och söka alternativa vägar för klienten upplevs som viktigt (Helminen 2013). Resultaten visar att utöver klientens allmänna handledning och rådgivning är de mest använda arbetsmetoder i klientarbetet lyssnande, förmågan till empati, uppmuntrande och stödande samt skapandet av en klientplan och övrigt beslutsfattande. Servicehandledning, att informera om stöd och förmåner samt hantering av klientens ekonomiska situation är även en väsentlig del av socialhandledarens arbete. Ett resursförstärkande, delaktighetsfrämjande och empowerande förhållningssätt upplevs som viktigt (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9).

Att stöda klientens delaktighet kan exempelvis innebära att medvetandegöra klienten om samhällsliga faktorer eller handleda klienten till hobbyverksamhet och kamratstöd (Kivipelto [red.] 2020, Kivipelto et al. [red.] 2013). Socialhandledarens arbete innefattar även

aspekter av kontroll i form av restriktiva och gränssättande åtgärder (2, 3, 8, 9), vilket främst handlar om att begränsa klientens eller familjens agerande för att säkerställa klientens bästa. Socialhandledaren bör även klara av att kontrollera närheten och ”avståndet” i klientrelationen, vilket kräver förmågan att förstå när klienten behöver nära och likvärdigt stöd eller avstånd och distans (1, 2, 6, 9). I studien av Saari et al. (2018) anpassar socialhandledaren sin stil av växelverkan eller interaktion enligt situation och klientens personlighet. Beroende på kontexten kan socialhandledaren exempelvis diskutera formellt eller mera personligt med klienten. Vikten av småprat, speciellt under det första mötet, betonas (Näkki 2016, Saari et al. 2018). Det är viktigt att via en mer vardaglig och personlig kommunikation bekanta sig med klienten, göra relationen mera jämlik och via pratet plocka upp och göra viktiga iakttagelser och slutsatser om klientens livssituation och behov. Målet är även att skapa en gemensam och trygg grund att stå på. Det formella talet kommer in då det blir tid att sammanfatta och avrunda mötet (Näkki 2016).

Inom ramen för socialpedagogik är relationen mellan klient och professionell väldigt central (10, 12, 13, 14, 16, 17). Cameron et al. (2021) poängterar att socialpedagogiken är en uttalad relationell praktik och att socialpedagoger arbetar med demokratiska och tillitsfulla relationer oberoende miljö. Ett viktigt sätt att arbeta socialpedagogiskt är alltså att fokusera på relationella tillvägagångssätt, eftersom detta stöder arbetet med interventioner samt ett etiskt rätt arbete (Charfe & Gardner 2020). I ett socialpedagogiskt arbete jobbar man ofta med sårbara människor som ibland känner sig hotade av makthållare i samhället. Av den här orsaken är det särskilt viktigt att den professionella värdesätter relationen till klienten och skapar en trygg och fri relation där rätten till självständighet respekteras och gemenskap erbjuds (Murphy & Joseph 2019, Jaap Rothuizen & Harbo 2017).

Vid sidan av klientskapets växelverkan och samarbete kännetecknas social handledning inom vuxensocialarbete även av det gemensamma görandet: själva verksamheten (toiminta). Socialhandledarens arbete, särskilt i ett socialpedagogiskt arbete, går således ut på att göra vardagliga och praktiska saker tillsammans med klienten, men även att aktivera, motivera och empowera klienten till ett mer självständigt liv under processens gång

(1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 15, 16, 17, 18). I praktiken kan det innebära att socialhandledaren stöder klienten i användandet och samordnandet av olika tjänster, verksamhet eller stöd (4, 5, 6, 7, 8). Socialhandledaren kan även komma med och sköta varierande myndighetsärenden och läkarbesök tillsammans med klienten (Liikanen 2015), eller helt enkelt bara stöda klienten med hanteringen och förståelsen av vardagslivet och dess problematik (3, 4, 7, 8, 9). Sayed & Helminen (2017) framhäver hur social handledning kan öka på klientens förmåga till självhjälp, att själv kunna förhandla och sköta ärenden som berör den egna vardagen och de egna sociala nätverken. Både funktionella och kreativa metoder och arbetsätt upplevs därmed som viktiga arbetsredskap i socialhandledarens verktygsback (2, 3, 7). I ett socialpedagogiskt arbete vill man också lägga särskilt fokus på att stöda klientens egna mål och skapa möjligheter och förutsättningar utifrån det (10, 11, 16, 17). I ett socialpedagogiskt arbete ser den professionella klienten som en aktiv deltagare med rätt till ett eget självständigt liv och en gemenskap. Den professionella ska respektera denna självständighet men samtidigt erbjuda gemenskap (Jaap Rothuizen & Harbo 2017).

Kivipelto et al. [red.] (2013) menar att socialhandledaren inte kan åstadkomma avsevärda förändringar i klientens liv enbart med rådgivning och handledning ifall de stödande och uppmuntrande aspekterna eller metoderna lämnas bort. Författarna fann även att om fokuset endast ligger på slutresultatet och bedömningen av verktygen och arbetet kan det finnas en risk att klienten och klientens subjektivitet glöms bort (Kivipelto et al. [red.] 2013). Användandet av individuella arbetsätt och metoder räcker inte heller så långt om problemet inte kan lösas på individnivå. Författarna fann att kombinerande av flera olika arbetsmetoder och arbetsätt inom vuxensocialarbetet är mer effektivt än enbart beviljandet av utkomststöd eller användandet av endast en metod i arbetet (Kivipelto et al. [red.] 2013).

Kivipelto et al. [red.] (2013) poängterar vidare att även om klientarbetets utgångspunkt ofta är klientens individuella livssituation bör socialhandledaren under lägesbedömningen kartlägga situationen holistiskt och beakta både omgivningens och övriga faktorerers inverkan. Detta klarade socialhandledarna enligt Kivipelto et al. [red.] (2013) rapport relativt

bra av. I Helminens (2013) akademiska avhandling antyder även socialhandledarna att klientarbetets arbetsmetoder bör grunda sig i klientskapetets gemensamma växelverkan och samarbetsprocess och utgå från klientens individuella situation, behov och målsättningar.

Tabell 5. Koder och underkategorier för huvudtemat *Det sociala arbetets klientskap*

Växelverkan och samarbete i arbetsprocessen	Funktionalitet och aktörskap
<ul style="list-style-type: none"> • Klientarbetets metoder och arbetssätt • psykosocial arbetsorientering: närvarande, dialogiskt och genuint bemötande och en ömsesidig och respektfull växelverkan • Relationella tillvägagångssätt • Genuin närvaro och omsorg • Öppen och jämlik dialog • Restriktiva åtgärder • Kontrollerande av klientrelationens ”närhet” och ”djuphet” • Vikten av småprat och det första mötet • Erbjudna gemenskap 	<ul style="list-style-type: none"> • Vikten av klientcentrering och klientens aktörskap i arbetet • Interaktiva och funktionella arbetssätt, metoder och element • Erkännande av den andras expertis och subjektivitet • Främjande av delaktighet, aktörskap och individuella möjligheter • Klientens medvetandegörande, både med tanke på det egna livet och samhällets bakomliggande processer • Stödande med att använda och anordna tjänster och service

6.4 Socialhandledarnas reflektiva arbetssätt

Vikten av reflektion, praxis och den egna handlingsteorin inom vuxensocialarbetet framkom i ett par författares och forskares artiklar och rapporter (3, 4, 6, 8). Enligt Helminen (2013) är professionalism (ammattilaisuus) en kombination av både kunskap, teori och arbetserfarenhet, vars utveckling understöds av den professionellas egna färdigheter och handlingsteori (käyttöteoria). Resultaten av Helminens (2013) akademiska avhandling visar att socialhandledarna, med få undantag, inte direkt använde sig av begreppet ”reflektivitet” i sina antaganden. Däremot förekom det flera uttryck om både personliga och gemensamma diskussioner i arbetslaget om olika idéer, tankar och erfarenheter gällande

arbetet och verksamheten. Till liknande resultat kom även andra forskare (Blomgren & Kivipelto 2012, Kivipelto [red.] 2020). Mera djupgående analys- och reflektionsarbete kräver enligt socialhandledarna ytterligare tid och resurser, vilket inte alls var möjligt på en del arbetsplatser (se även 5, 6, 7, 8, 9). På grund av den stora mängden olika utvärderings- och utvecklingsmetoder upplevde flera socialhandledare det även svårt att veta vilken metod som bäst lämpar sig med tanke på det egna arbetet och arbetsplatsen (Blomgren & Kivipelto 2012).

I studien av Saari et al. (2018) framkom det att socialhandledarna hade utifrån arbetsplatsens och klientarbetets ramar skapat ett eget manus för arbetet – den egna handlingsteorin. Studiens alla inkluderade socialhandledare var däremot relativt yrkeserfarna. Till liknande resultat kom även Helminen (2013). Enligt Helminens (2013) resultat hade socialhandledarna med tiden skapat och byggt upp ett eget sätt att arbeta i enlighet med arbetsplatsens möjliga ramar. Därmed spelar den egna utbildningen, livserfarenheten, arbetserfarenheten och arbetsplatsen en viktig roll i vilken grad den professionella kan reflektera över det egna arbetet. Dessa mera erfarna socialhandledare klarade bättre av att reflektera över och jämföra den egna rollen och arbetsuppgifterna gentemot andra professionella (Helminen 2013, Saari et al. 2018). Forskarna framhäver fortsättningsvis att förmågan till denna sorts reflektivitet visar på en slags förmåga till kritisk medvetenhet gällande de val som socialhandledarna själv gör i arbetet (Saari et al. 2018, Helminen 2013).

Enligt Helminens (2013) resultat förstod socialhandledarna sig i allmänhet på sammansmältningen av kunskap, teori och praktiskt kunnande, såväl som professionell och personlig utveckling. Enligt socialhandledarnas uppfattning, består yrkeskompetensen (ammattitaito) av en kombination av teoretisk och praktisk kunskap, men även av andra egenskaper som möjliggör användandet av denna kombination i det vardagliga klientarbetet. Socialhandledarna upplever det som viktigt att ha kunskap om både individen och samhället – framför allt om det sociala området och dess verksamhet – och därtill även om arbetssätt och om främjande och utvecklandet av arbetet (Helminen 2013). Socialhandledarna upplevde det som viktigt att vara medveten om den egna teoretiska kunskapen och förståelsen bakom agerandet (Helminen 2013). Enligt Helminens

konklusioner verkade däremot socialhandledarnas teoretiska kunnande inte direkt styra verksamheten i sig, utan det fungerade mera omedvetet i bakgrunden till själva arbetet. Den teoretiska och praktiska sammansmältningen hjälper därmed socialhandledarna att förstå klientens livssituation och agera på det mest optimala sättet beroende på situationen (Helminen 2013).

Tabell 6. Koder och underkategorier för huvudtemat Socialhandledarnas reflektiva arbetssätt

Praxis, reflektion och socialhandledarens egen handlingsteori
<ul style="list-style-type: none"> • Varierande grad av reflektion i arbetet • Personliga och gemensamma diskussioner om arbetet och verksamheten • Sällan mera djupgående analys- och reflektionsarbete på grund av resursbrist • Utbildningens, livs- och arbetserfarenhetens och arbetsplatsens vikt för möjliggörande av ett reflektivt arbetssätt • Erfarna socialhandledares personliga manus för arbetet – den egna handlingsteorin • Skapandet av den egna handlingsteorin i enlighet med arbetsplatsens möjliga ramar • Vikten av det teoretiska kunnandet som stöd för det praktiska och vardagliga arbetet • Vikten av att vara medveten om det praktiska arbetets bakomliggande faktorer

6.5 Pedagogiken som verktyg

Som tidigare nämnt är ett centralt fokus i socialpedagogiken att stärka relationen mellan individ och samhälle samt bidra till ett aktivt aktörskap med hjälp av pedagogik (Hämäläinen 2012, Hämäläinen 2015). Genom socialpedagogiska ögon kan man se pedagogisk gemenskap som bas för både individuell och social utveckling (Hämäläinen 2012). Hämäläinen (2015) menar att man i ett socialpedagogiskt arbete frågar sig hur relationen mellan individ och samhälle borde se ut och organiseras ur ett bildningsperspektiv. Socialpedagogiken har däremot inga egna metoder som skulle skilja sig från allmänna pedagogiska metoder (Hämäläinen 2015) och den är inte heller en pedagogisk verktygslåda,

utan fungerar mera som ett sätt att tänka där det sociala och det pedagogiska möts (Hämäläinen 2012). Trots att socialpedagogiken inte har några fastställda metoder bidrar den med pedagogiska medel och modeller till att förebygga och lindra sociala problem och missförhållanden orsakade av dagens samhälles processer och strukturer. I praktiken innebär det här att socialpedagogiken ska kunna behandla dagens sociala och psykosociala behov (Hämäläinen 2015).

En människa kan lära sig nästa vad som helst och det är där som pedagogikens styrka ligger. Pedagogiken ger människan möjlighet att lära sig effektivt genom dess mångsidiga relationsstrategier. Pedagogiken ger således möjlighet till både personlig och social förändring (Úcar 2013). Målet med den här formen av bildning är att försöka göra människan medveten om deras egna möjligheter att påverka sitt eget liv både individuellt och i gemenskap (Hämäläinen 2012). Med andra ord handlar det alltså om att aktivera människan och hjälpa henne att handla i sitt eget liv (Eriksson 2014). Socialpedagogiken kan utbilda både människor och samhällen. Den kan synliggöra hjälpande åtgärder för utveckling. Socialpedagogiken kan hjälpa, stöda och handleda människor. Viktigt att lyfta fram är dock att dessa åtgärder inte ensamt kan förbättra en människas livssituation om människan inte själv är öppen för utveckling och aktivt jobbar med undervisningen (Úcar 2013).

Úcar (2013) poängterar att socialpedagogiken använder sig av ett holistiskt perspektiv där människan som helhet tas i beaktande. Med det här menas att kunskap, känslor och handlingar inte skiljs åt, till skillnad från traditionell pedagogik. Cameron et al. (2021) spinner vidare och menar att den professionella i ett socialpedagogiskt arbete kan visa på klientens egna styrkor och lära klienten att hen är en kompetent människa med många möjligheter som är kapabel genom det här perspektivet. Cameron et al. (2021) poängterar också att det kan vara transformerande att inse sin egen potential genom lärande, eftersom det kan förändra och trygga den egna livssituationen.

Slutligen har Eriksson (2014) skapat tre olika modeller som ska bredda förståelsen över vad socialpedagogiken och dess arbetssätt har att bidra med. Den första modellen, *the*

adaptive model, fokuserar på anpassning till samhället. Den här modellen fokuserar främst på enskilda individer och hur de genom goda relationer och känsla av gemenskap kan bli en aktiv del av ett samhälle och på så sätt känna sig integrerad och trygg. Den andra modellen, *the mobilising model*, har som mål att “frigöra” klienten (eng. emancipation). Genom den här modellen vill den professionella att klienten ska börja reflektera över sin egen situation och samtidigt lära sig hur samhällsliga strukturer påverkar det vardagliga livet. Eriksson menar att klienten kan känna frihet genom denna medvetenhet. Fokuset ligger här främst på samhället till skillnad från tidigare modell som har ett individualiserat perspektiv. I den mobiliserande modellen blir aktivering av klienten viktigt. Ett sätt är att uppmuntra klienten till samhällsarbete. Den tredje och sista modellen, *the democratic model*, bygger på ett humanistiskt demokratiskt tänkande. Här ligger fokuset på “medborgarutbildning” genom stöd och utbildning av de professionella. En öppen och jämlik dialog samt intuition anses som central i modellen. Tanken är att den professionella genom en god dialog kan ge möjligheten för klienten att öppna upp för någon annans sätt att tänka och resonera och på så sätt förändra deras egna sätt att tänka.

Tabell 7. Koder och underkategorier för huvudtemat Pedagogik som verktyg i det sociala arbetet

Möjligheter och mål	Erikssons tre modeller
<ul style="list-style-type: none"> • Aktivt aktörskap • Individuell och social utveckling • Förebyggande och lindring av sociala problem • Medvetandegörande och aktiverande • Socialpedagogikens holistiska perspektiv 	<ul style="list-style-type: none"> • The adaptive model • The mobilising model • The democratic model

6.6 Sammanfattning av resultaten

Både social handledning och socialpedagogik fokuserar mycket på social integration och “frigörelse” (1, 3, 4, 7, 9, 11). Genom social handledning vill man förändra människors

problematiske livssituationer och hjälpa till att skapa en känsla av att livet är värt att leva (1, 2, 3, 8, 9). Inom socialpedagogiken arbetar man också med att hjälpa människor med sociala problem, men en del av arbetet är också ett förebyggande arbete (Hämäläinen 2012, Hämäläinen 2015).

Social handledning bygger på ett klientcentrerat arbete (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) och det socialpedagogiska arbetets främsta mål är att öka på känslan av delaktighet och tillhörighet (10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18). Både social handledning och socialpedagogiskt arbete utförs på olika arenor. Lösningar på sociala problem söks både genom individorienterat arbete och samhälleligt arbete (Näkki 2016, Ryyänen & Nivala 2019). Arbete för delaktighet och känsla av tillhörighet värderas högt i social handledning såväl som i socialpedagogiskt arbete (1, 2, 3, 4, 7, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18). Vikten av en god relation mellan professionell och klient tas upp i både social handledning och socialpedagogiken. Växelverkan, samarbete och funktionalitet i relationen värdesätts (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18). Att aktivera, motivera och empowera klienten till ett mer självständigt liv samt att arbeta i nära relation framhävs (1, 2, 4, 5, 7, 8, 10, 11, 15, 16, 17, 18).

Reflektion, praxis och den egna handlingsteorin anses vara viktigt inom vuxensocialarbetet (3, 4, 6, 8). Personliga och gemensamma diskussioner i arbetslaget förekommer ofta och anses vara viktiga (Helminen 2013, Blomgren & Kivipelto 2012, Kivipelto [red.] 2020).

Med socialpedagogiken vill man främja det aktiva aktörskapet (Hämäläinen 2012, Hämäläinen 2015) och bidra till både individuell och social utveckling och förändring (Hämäläinen 2012, Úcar 2013). Socialpedagogikens holistiska perspektiv poängterar vikten av beaktandet av människan som helhet Úcar (2013). Erikssons (2014) socialpedagogiska modeller kan bredda förståelsen av socialpedagogiken och vad dess arbetssätt kan bidra med i socialt arbete.

7 ANALYS

I det här kapitlet kopplas resultaten främst till den teori som presenterats i den teoretiska referensramen, men också till bakgrunden och den tidigare forskningen. Syftet är att mer konkret visa på hur de socialpedagogiska angreppssätten förverkligas i social handledning inom vuxensocialarbete. Den teoretiska referensramen grundar sig på Nivala och Ryyänens (2019) sex kännetecken för det socialpedagogiska arbetet och stöds av ett flertal andra författare och forskare. För en tydligare koppling används samma rubriker i det här kapitlet som i den teoretiska referensramen. Det möjliggör en sammanfattande syn på resultaten som här i sin helhet analyseras utifrån Nivala & Ryyänens kännetecknen för det socialpedagogiska arbetet. Här har däremot kapitlet om gemenskap och kapitlet om kreativitet och funktionalitet kombinerats, eftersom de tangerar varandra i väldigt hög grad. I kapitlet används samma numrering och form av källhänvisning av de insamlade publikationerna som i resultatredovisningen.

7.1 Dialogiskt bemötande

I den teoretiska referensramen framkommer vikten av dialog och dialogiskt bemötande i ett socialpedagogiskt arbete, detta eftersom en öppen och jämlik dialog ger möjlighet till bredare förståelse av de olika perspektiv som finns i en relation mellan klient och professionell (Eriksson 2014). I Erikssons (2014) demokratiska modell för ett socialpedagogiskt arbete poängteras vikten av en god dialog för att skapa möjlighet till förståelse och utveckling. Resultaten av denna studie visar att dialog, ömsesidighet, det genuina bemötandet och ett stöttande förhållningssätt anses vara en mycket viktig del av social handledning och dess klientskap (2, 7, 8, 9). Socialpedagogikens relationella tillvägagångssätt, som kännetecknas av dess demokratiska och tillitsfulla relationer (Cameron et al. 2021, Nivala & Ryyänen 2019 s. 163) har därmed en stark och viktig roll i den sociala handledningen.

I resultaten lyfter Näkki (2016) fram vikten av att skapa en trygg grund för relationen mellan professionell och klient. Erikssons (2014) adaptiva modell, som tas upp i

resultaten, poängterar vikten av goda relationer och känsla av gemenskap i arbetet med en klient. I den teoretiska referensramen (se exempelvis kapitel 4.1) betonas det faktum att ett gott bemötande och en känsla av att ha blivit hörd möjliggör känslan av en trygg relation där klienten vågar öppna upp. Näkki (2016) menar att den vardagliga och personliga kommunikationen stöder detta. Både i den teoretiska referensramen, i bakgrunden och i den tidigare forskningen lyfts social handling inom ramen för lågtröskelarbete och närarbete fram. Detta sammanfaller med resultatet (1, 2, 3, 4, 7, 8) som visar att dessa arenor är viktiga vid bemötandet av människor, eftersom en inblick i klientens vardagliga liv kan bidra till en ökad förståelse för både professionell och klient (1, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Resultaten av denna studie betonar kompetensen att som socialhandledare använda växelverkan och det dialogiska bemötandet som verktyg för att konstant uppdatera sin förståelse för klientens situation under mötets gång (exempelvis Näkki 2016, Saari et al. 2018), vilket starkt betonas i den teoretiska referensramen (Mönkkönen 2018, Shotter 1993, DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 42, Alhanen 2016).

Den teoretiska referensramen betonar vikten av gemensam förståelse, jämlik relation och holistiskt tillvägagångssätt. Resultaten visar att socialhandledare lägger stor vikt på att förstå klienten, hennes livssituation och behov för att i sin tur kunna ge stöd på ett holistiskt och klientcentrerat sätt (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9). Det här arbetar socialhandledaren ofta med genom lägesbedömning eller bedömning av servicebehov (1, 6, 8, 9), vilket också kan kopplas till den tidigare forskningen gällande social handledning där rådgivning och handledning till lämplig service tas upp. Genom dessa arbetssätt får socialhandledaren och klienten tillsammans reda ut och kartlägga situationen för att skapa en gemensam förståelse (Näkki 2016, Saari et al. 2018). Socialhandledare arbetar i en ständig samarbetsprocess med klienten för att öka på klientens aktörskap och för skapa en känsla av delaktighet (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9).

Både i den teoretiska referensramen (exempelvis Mönkkönen 2018, Nivala & Ryyänen 2019) och resultaten av denna studie (1, 2, 3, 6, 8, 9) lyfts fram dialogiskt bemötande och betydelsen av en jämlik, sympatisk relation och klientcentrering. Resultaten visar att socialhandledaren har ansvar över relationen på så sätt att hela tiden kontrollera både närhet och avstånd till klienten och att kunna inse när närhet eller distans i relationen behövs (1,

2, 6, 9). Socialhandledaren kan också komma att behöva sätta restriktiva och gränssättande åtgärder för att värna sig om att både klientens och hennes närståendes välbefinnande (2, 3, 8, 9). På så sätt syns aspekter av makt, men även förmågan att kontrollera både närhet och distans i socialhandledarens arbete, vilket aktivt betonas i den teoretiska referensramen.

7.2 Stödjande av deltagande och aktivt aktörskap

I ett socialpedagogiskt arbete sätts stort fokus på deltagande, delaktighet och aktivt aktörskap. Exempelvis Sayed & Helminen (2017) poängterar att social handledning bland annat är en delaktighetsfrämjande handledning. Resultaten visar också att social handledning ska förstärka klientens resurser, sociala nätverk och känsla av delaktighet (1, 2, 3, 4, 7).

Liikanen (2015) och Helminen (2016b) lyfter fram vikten av att stöda klientens vardag och livshantering, vilket kan kopplas till den teoretiska referensramen och dess diskussion kring hur deltagande ser ut i det sociala arbetet. Liikanen (2015) och Helminen (2016b) poängterar vidare att det inte är socialhandledarens uppgift att göra saker för klienten. I stället ska socialhandledaren stöda klienten till en mer meningsfull och aktiv vardag och deltagande i klientprocessen. I praktiken kan det här exempelvis betyda att informera klienten om olika samhällsliga strukturer, tydliggöra vardagens svårigheter och problem tillsammans och stöda klientens individuella kraftkällor samt att arrangera lämplig service och stöd som motsvarar klientens personliga behov, mål och livssituation (Kivipelto [red.] 2020, Kivipelto et al. [red.] 2013). Resultaten av denna studie visar ytterligare att socialhandledarna upplever det viktigt att öka på klientens förståelse av den egna situationen, vilket även framkommer i den teoretiska referensramen (Nivala & Rynänen 2019 s. 86–89, Mönkkönen 2018 s. 131, DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 43). Dalmaso & Kuosmanen betonar exempelvis vikten av att stöda och förstärka klientens inre subjektivitet och personlighet, så att hen själv kan börja göra egna val och bygga upp sitt liv utgående från sina individuella behov och målsättningar. Nivala & Rynänen och Mönkkönen framhäver även betydelsen av att göra klienten medveten om olika valmöjligheter och

handlingsalternativ, oberoende av ifall klienten kommer att utnyttja dem eller inte. Speglat mot referensramen krävs ändå ett engagemang från klientens sida för att förändring ska kunna uppnås.

Det aktiva aktörskapet betonas både inom socialpedagogiken och social handledning (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 15, 16, 17, 18). Resultaten visar att tyngdpunkten i socialhandledarens arbete ligger i att stöda klienten och hjälpa denne att bli en aktiv aktör i det egna livet, vilket kan tydligt kopplas till den teoretiska referensramen (Haikara 2019 s. 145, Nivala & Ryyänen 2019 s. 174–175, DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 43 Mönkkönen 2018 s. 126). En av Erikssons (2014) socialpedagogiska modeller, the mobilising model, poängterar särskilt aktivering av klienten. I social handledning kan denna aktivering uppnås genom olika klientcentrerade, resursförstärkande och delaktighetsfrämjande metoder (2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Úcar (2013) poängterar att en människa kan lära sig i princip vad som helst och att pedagogik kan stöda både personlig och social förändring. I ett socialpedagogiskt arbete kan den professionella belysa klientens egna styrkor och möjligheter (Cameron, Moss & Petrie 2021). Inom social handledning poängterar Kivipelto et al. ([red.] 2013) att stödandet och uppmuntrandet är mycket viktigt i arbetet.

Slutligen poängteras begreppet självhjälp eller dess närvarande begrepp (empowerment, deltagande och aktörskap) i såväl den teoretiska referensramen (Hämäläinen 2011 s. 7, DalMaso & Kuosmanen 2008 s. 43, Nivala & Ryyänen 2019 s. 169–172, Mönkkönen 2018 s. 126) som i resultaten (1, 2, 3, 4, 7). I ett socialpedagogiskt arbete ska stödet kunna utarbetas utifrån klientens personliga mål (10, 11, 16, 17). Social handledning går i stor mån ut på att öka klientens förmåga till självhjälp, det vill säga förmågan att självständigt sköta vardagliga ärenden och sysslor, särskilt sådant som berör det sociala livet (Sayed & Helminen 2017). Resultaten av denna studie visar även att det är centralt att stöda klientens delaktighet och möjligheter till samlevnad och deltagande i samhällets olika arenor (1, 2, 3, 4, 7). Vikten av dessa saker poängteras därmed både i resultaten gällande socialpedagogik och i den teoretiska referensramen.

7.3 Gemenskap, kreativitet och funktionalitet

Resultaten visar att socialhandledarna upplever främjande av gemenskap, kreativitet, funktionalitet och klientens aktörskap som viktiga delar av social handledning inom vuxensocialarbete (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9), vilket tydligt kan kopplas till det socialpedagogiska arbetssättets kännetecken i den teoretiska referensramen. Näkki (2016 s. 100) poängterar exempelvis att ett av vuxensocialarbetets syften är att ge människor hopp och utveckla deras självkänsla och kreativitet så att de kan stå emot samhällsliga orättvisor och förtryckande maktstrukturer. Detta kan direkt anknytas med studiens bakgrund, tidigare forskning och den teoretiska referensramen (exempelvis Hämäläinen 2011 s. 5–6, Hatton 2020, Mönkkönen 2018, Carlander & Svensson 2018, Nivala & Ryyänen 2019, Charfe & Gardner 2019).

Enligt resultaten (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) kännetecknas socialhandledarens arbete även av det gemensamma görandet och verksamheten, vilka framgår både i den teoretiska referensramen och delvis i bakgrunden som viktiga komponenter i det socialpedagogiska arbetet (se exempelvis Nivala & Ryyänen 2019, Cederlund & Berglund 2017, Carlander & Svensson 2018, Payne 2020, Mönkkönen 2018). Utgående från resultaten utför socialhandledarna även vardagliga och praktiska saker tillsammans med klienten, vilket motiverar, empowerar och aktiverar klienten till ett mer självständigt och aktivt liv (1, 2, 4, 5, 7, 8). Både funktionella och kreativa metoder och arbetssätt upplevs därmed som viktiga arbetsredskap av socialhandledarna. Det här kan direkt kopplas till den teoretiska referensramen och Hämäläinens (2011 s. 5–6) teori om funktionalitet som både mål och medel. På samma sätt kan man tänka sig att socialhandledarnas funktionella och kreativa arbetssätt betonar vikten av gemenskap och upplevelse, vilka anses vara viktiga delar av det socialpedagogiska arbetet (se t.ex. Nivala & Ryyänen 2019 s. 180, Nietosvuori 2008).

I den teoretiska referensramen (se exempelvis kapitel 4.4) lyfter författarna fram funktionalitetens starka koppling med gemenskap och vikten av att tillsammans göra, utvärdera och uppleva saker, vilka alla tydligt förekommer i resultatkapitlets olika delar och därmed

även i socialhandledarens arbete. I praktiken kan det handla om allt från att komma med på läkarbesök och hjälpa med övriga myndighetsärenden till livs- och vardagshantering, samt att skapa olika verksamhetsmiljöer och aktiviteter för klienter på ett sätt där alla kan utnyttja sina egna styrkor och färdigheter och lära sig av andra i gruppen. Enligt resultaten ökade detta funktionella och delaktighetsfrämjande arbetssätt på känslan av tillhörighet och gemenskap, men även förmågan till självhjälp bland deltagarna, vilket i sin tur förbättrade relationen mellan klienten och socialhandledaren. Dessa resultat kan tydligt kopplas med begreppen kreativitet, gemenskap, funktionalitet och samarbetsorientering, vilka alla förekommer och betonas i den teoretiska referensramen.

Resultaten visar att klientens egen inre vilja, motivation och subjektivitet är viktiga aspekter i vuxensocialarbetets förändringsarbete. I och med det värderas klientarbetets uppmuntrande och stödande aspekter till en hög grad av socialhandledarna, vilket även påpekas i den teoretiska referensramen. Nivala & Ryyänen (2019 s. 134) och Mönkkönen (2018 s. 139–140) antyder exempelvis att nyckeln till förändring är inre motivation, vilket kan uppstå när klienten själv får göra och ta ansvar över verksamheten och de egna valen. Socialhandledarna i resultatens artiklar och övriga publikationer fungerade mera som det gemensamma arbetets möjliggörare, ”underlättare” och medvandrare till klienten, där klienten är det egna livets expert, medan socialhandledaren fungerar som förändringsprocessens initiativtagare och stödjare. Dessa resultat kan givetvis kopplas med vikten av subjektivitet och att inte göra saker i stället för klienten, vilket betonas på flera ställen i den teoretiska referensramen. Bakgrunden, den teoretiska referensramen och resultaten framhäver likaledes att det är viktigt att inte låta metoderna styra arbetet. Metoderna i klientarbetet ska endast ses som verktyg som tillämpas på ett sätt som tjänar klientens egna syften och målsättningar i vardagen och livet (Helminen 2013, Kivipelto et al. [red.] 2013, Mönkkönen 2018, Nivala & Ryyänen 2019). Ifall arbetet är för prestatiosinriktat, finns det en risk att klientens subjektivitet förbises.

7.4 Teorins och det praktiska arbetets sammanvävning

I den teoretiska referensramen betonas vikten av praxis och den professionellas egna handlingsteori och reflektivitet beträffande det socialpedagogiska angreppssättet. Dessa uppkommer likaså i resultaten gällande social handledning inom vuxensocialarbete. Resultaten åskådliggör vikten av det reflektiva arbetssättet och den egna handlingsteorin som en del av social handledning och socialhandledarnas vardagliga arbete inom vuxensocialarbete (3, 4, 6, 8, 9). Utgående från vissa resultat (5, 6, 7, 8, 9) fanns det däremot inte alltid tillräckligt med tid, organisatoriska strukturer eller andra nödvändiga resurser för mera djupgående analys- och reflektionsarbete. Liknande faktorer tas även upp i den teoretiska referensramen (se exempelvis Nivala & Ryyänänen 2019 s. 291, Cederlund et al. 2020 s. 3, 90–91).

En del socialhandledare hade även svårt med att veta vilken analys-, utvärderings- eller reflektionsmetod som bäst lämpar sig med tanke på det egna arbetet och arbetsplatsen (Blomgren & Kivipelto 2012). Resultaten visar dessutom att socialhandledarens tidigare utbildning, livserfarenhet, arbetserfarenhet och själva arbetsplatsens ramar och strukturer är viktiga faktorer som påverkar socialhandledarens förmåga att reflektera över det egna arbetet (Saari et al. 2018, Helminen 2013). Därmed varierar socialhandledarens förmåga till reflektivitet, vilket i enlighet med den teoretiska referensramen försvårar den professionellas förmåga att förstå relationen mellan teori och praktik och de bakomliggande faktorerna i arbetet (Nivala & Ryyänänen 2019 s. 188–190, Storø 2013 s. 35–37). Däremot hade flera socialhandledare skapat ett eget sätt att arbeta, den egna handlingsteorin, i enlighet med arbetsplatsens organisatoriska begränsningar (Saari et al. 2018, Helminen 2013), vilket kan kopplas till det socialpedagogiska och pragmatiska handlingssättet i den teoretiska referensramen.

Sammanfattningsvis kan det konstateras att kopplingen till reflektivitet och därmed även till det socialpedagogiska angreppssättet framkommer tydligt i resultaten. Resultaten från det insamlade materialet tyder i allmänhet på att det reflektiva arbetssättet är en viktig del av social handledning inom vuxensocialarbete och att majoriteten av socialhandledarna i

allmänhet förstod sig på sammansmältningen av kunskap, teori och praktiskt kunnande, såväl som professionell och personlig utveckling. Detta kan direkt kopplas med förmågan till reflektivitet och kritisk utvärdering (Nivala & Ryyänen 2019 s. 189–191). Utöver det mer djupgående analys- och reflektionsarbetet förde socialhandledarna både personliga och gemensamma diskussioner i arbetslaget om olika tankar och erfarenheter gällande arbetet och verksamheten. Enligt den teoretiska referensramen (Nivala & Ryyänen 2019 s. 189–193) är den främsta drivkraften för reflektivitet att ensam och tillsammans med andra medvetet granska sig själv och sin relation till arbetet och den verksamhet man utför, vilket tydligt framkom i resultaten.

7.5 Individen, gruppen och samhället

I resultaten (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9) framkommer det att socialhandledaren arbetar inom vuxensocialarbete både på individ-, grupp- och samhällsnivå, vilket i enlighet med både bakgrunden, den teoretiska referensramen (Nivala & Ryyänen 2019) och resultaten gällande socialpedagogik (10, 11, 12, 13, 16, 17, 18) är kännetecknande för det socialpedagogiska angreppssättet. Näkki (2016) framhäver exempelvis att vuxensocialarbetet har två komplementära dimensioner: det individorienterade sociala arbetet och det regionala och samhällsliga arbetet, vilka står i samverkan med och utgör ett komplement till varandra. Dessa kan direkt kopplas med Nivala & Ryyänens (2019) teori om socialpedagogikens allmänna och specifika uppgift, vilket även sammanfaller med Hämäläinens (2012 & 2015) två skilda socialpedagogiska utvecklingslinjer. I resultaten av det insamlade materialet framgår det att social handledning kan implementeras både i arbete med individer, grupper, familjer och samfund (Sayed & Helminens 2017, Helminens 2016b). Likaså visar resultaten att socialt arbete som utförs på samhälls- och strukturnivå är en grundläggande del av social handledning inom vuxensocialarbetet (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Det socialpedagogiska angreppssättet har därmed mycket liknande grundstenar med social handledning inom vuxensocialarbetet (se exempelvis Hämäläinen 2012, Ryyänen & Nivala 2019).

Fastän resultaten visar att social handledning inom vuxensocialarbetet är till en del individcentrerat med betoning på det individuella klientarbetet och dess metoder (1, 4, 6, 7, 8, 9), erbjuds social handledning även i form av lågröskel- och närarbete (1, 2, 3, 4, 7, 8). Enligt resultaten tyder detta på att klienternas autentiska livsvärld, vardag och åsikter kan tas i beaktande och förstås bättre, vilket i enlighet med den teoretiska referensramen är en central del av det socialpedagogiska angreppssättet (Nivala & Ryyänen 2019, Mönkkönen 2018).

Den sociala handledningens individcentrerade arbete och kännetecken kan även kopplas till Nivala & Ryyänens (2019) ena verksamhetsstrategi – den tekniska genomföraren. Enligt resultaten försöker socialhandledare i viss mån – delvis via anpassande metoder och arbetssätt – hjälpa, stöda och förstärka klientens resurser, sociala nätverk, känsla av delaktighet och möjligheter till ett gott liv i samhället (1, 2, 3, 4, 7, 8, 9). Detta överensstämmer delvis med beskrivningen av den tekniska genomföraren (Nivala & Ryyänen 2019) i den teoretiska referensramen och Erikssons (2014) *adaptive model* i resultatkapitlet. Enligt resultaten är målet med social handledning i vissa fall att främja jämlikhet och rättvisa i samhället så att individerna kan uppleva sig som ”normala” och fullvärdiga samhällsmedlemmar. Den tekniska genomföraren fokuserar på att stöda utvecklandet av kompetenser och kvalifikationer som krävs för att individen ska bli accepterad, däremot med kriteriet att människovärdesprinciperna och principerna om ett rättvist, jämlikt och tryggt samhälle uppfylls. Resultaten visar därmed att social handledning inom vuxensocialarbete partiellt kännetecknas av den tekniska genomförarens verksamhetsstrategi. Man kan möjligtvis tänka sig att de socialhandledare som denna verksamhetsstrategi främst angår resonerar den nuvarande samhällssituationen i kommunen som ”tillräckligt” god och att det mest angelägna därmed blir att integrera och anpassa människor till det rådande samhället med hjälp av individuella åtgärder. Detta gällde dock inte alla socialhandledare. Som Nivala & Ryyänen framhäver i den teoretiska referensramen kan grupp- och samhällsnivån (och därmed även de andra verksamhetsstrategierna) ändå vara närvarande, fastän arbetet främst skulle vara individcentrerat (Nivala & Ryyänen 2019 s. 194–195).

Nivala & Ryyänens (2019) andra verksamhetsstrategi, medvandrar, med en grupp- och samfundsorienterad inriktning kan även kopplas med resultaten gällande social handledning och Erikssons (2014) *mobilising model*. Resultatkapitlets artiklar och publikationer (1, 2, 5, 6, 7) beskriver ofta socialhandledaren som en medvandrare till klienten, vilket kan kopplas direkt till medvandrarens verksamhetsstrategi (Nivala & Ryyänen 2019) och till förstärkande av klientens delaktighet, deltagande och aktörskap i den teoretiska referensramen (se exempelvis Cederlund & Berglund 2017 s. 146, Haikara 2019 s. 145, Mönkkönen 2018, Nivala & Ryyänen 2019 s. 172–175). Resultaten från denna studie visar att klienten alltid ses i ett större sammanhang och som experten i sitt eget liv, medan socialhandledarens uppgift handlar om att vandra med klienten och understödja den gemensamma arbetsprocessen (1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8).

Vuxensocialarbetets regionala och samhällseliga arbete som uppkommer i denna studies resultat kan på liknande vis kopplas till den teoretiska referensramen, till Erikssons (2014) *democratic model*, och specifikt till Nivala & Ryyänens (2019) sista verksamhetsstrategi, världsförändraren. Resultaten visar att socialt arbete som utförs på samhälls- och strukturnivå är en viktig och grundläggande del av social handledning inom vuxensocialarbete (1, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9). Forskarna och författarna fann att de flesta socialhandledare upplevde det som viktigt att lyfta fram och synliggöra de människor och människogrupper som präglas av den största risken att falla igenom samhällets stödnätverk, men även att synliggöra strukturella missförhållanden i samhället. Detta sammanfaller med de socialpedagogiska kännetecknen som beskrivs i den teoretiska referensramen och bakgrunden samt världsförändraren synsätt som innebär att den professionella försöker avslöja skadliga och förtryckande samhällseliga strukturer som orsakar exklusion och ojämlikhet (se exempelvis Nivala & Ryyänen 2019, Molin & Bolin 2018, Charfe & Gardner 2019).

Som det nämns i kap 7.4 visar resultaten att vissa socialhandledare upplevde svårigheter med att utvärdera det egna arbetet och att förstå det strukturella sociala arbetets innehåll och målsättningar. Det fanns inte alltid heller tillräckligt med organisatoriska strukturer eller andra nödvändiga resurser för mera djupgående analys- och reflektionsarbete. Det samhällseliga och strukturella arbetet har däremot ökat inom vuxensocialarbetet med åren

(jfr. Kivipelto [red.] 2020 och Blomgren & Kivipelto 2012) och de flesta socialhandledare upplever det strukturella arbetet som något synnerligen viktigt och betydelsefullt, fastän det inte alltid existerar tillräckliga resurser och omgivande strukturer för att möjliggöra det.

8 DISKUSSION

I resultatdiskussionen diskuteras resultaten utifrån studiens syfte och frågeställning. I metoddiskussionen diskuteras de givna metoderna och genomförandet av studien kritiskt. Slutligen förs en diskussion kring studiens användbarhet och förslag på vidare forskning presenteras.

8.1 Resultatdiskussion

Syftet med detta arbete var att belysa socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete. Vi ville studera detta eftersom betydelsen av social handledning har ökat, men också för att se hur socialpedagogiska angreppssätt syns inom ramen för social handling samt hur social handledning kunde gynnas av socialpedagogiken. Handledningskompetensen kommer med stor sannolikhet att öka och eventuellt behöva utvecklas i framtiden. Studiens syfte skulle uppnås genom följande frågeställning: Hur syns socialpedagogikens värdegrund och angreppssätt i social handledning inom vuxensocialarbete?

Resultaten visar på mycket liknande värdegrunder för finländsk social handledning och socialpedagogik. Vi kan också konstatera att de socialpedagogiska angreppssätten syns på flera olika sätt i socialhandledarens arbete. Socialpedagogiska angreppssätt kan identifieras inom social handledning, särskilt med tanke på vilken vikt som sätts på relation och dialog i klientarbetet, hur socialhandledare jobbar för klientens delaktighet och aktiva aktörskap, hur gemenskap, kreativitet och funktionalitet syns i den sociala handledningens klientarbete, det reflektiva arbetssättets funktion och hur social handledning fungerar

på olika nivåer och arenor, både på individ-, grupp- och samhällsnivå. Enligt resultaten är den sociala handledningen med yrkesverksamma vuxna däremot rätt individcentrerad och det går att argumentera för att den borde utökas mera på grupp-, samfunds- och samhällsnivå. Även om klientcentrering är mycket viktigt och kan komma att bli ännu viktigare i framtiden är det också viktigt att inte glömma bort det ökande samhälleliga illamåendet. Genom att lyfta fram socialpedagogiken i social handledning kunde denna förändring möjligtvis kunna åstadkommas, eftersom vi genom socialpedagogiken, som Úcar (2013) poängterar, kan utbilda både människor och samhällen, bidra till utveckling samt hjälpa, stöda och handleda människor på olika nivåer.

Socialpedagogiken har inga egna metoder (Hämäläinen 2015), men det socialpedagogiska sättet att arbeta och tänka har en tydlig plats i finsk social handledning. För att ytterligare lyfta fram socialpedagogik i social handledning kan det vara värt att diskutera vad socialpedagogiken kan bidra den sociala handledningen med inom vuxensocialarbete. Som tidigare nämndes kan socialpedagogiken vara ett medel för att utveckla social handledning på grupp-, samfunds- och samhällsnivå. Socialpedagogiken kan stöda kompetensen att kunna betrakta individen som en del av ett större sammanhang, både i grupp och i samhället. Socialpedagogiken kan också hjälpa att utveckla den redan starka klientcentreringen genom att införa mera dialogiskt bemötande och fokusera på goda relationer mellan klient och professionell (se till exempel Eriksson 2014). Speglat mot den tidigare forskningen, där Eichsteller & Bradt ([red.] 2019) lyfter fram att socialpedagogikens relationella arbetsätt visar på ett värdefullt perspektiv för socialt arbete och där Charfe & Lowis (2020) menar att socialpedagogikens holistiska synsätt kan fungera som ett redskap i socialt arbete, kan vi precis som Hämäläinen (2003 s. 76–78) konstatera att socialpedagogik har mycket att bidra det sociala arbetet (och social handledning) med.

8.2 Metoddiskussion

Som tidigare nämnt är syftet med en allmän litteraturstudie att beskriva och kartlägga kunskapsläget kring ett tema, alternativt sammanställa material som kan motivera till empiriska studier inom samma ämne (Forsberg & Wengström 2015 s. 25). Metodvalet

gjordes eftersom kunskapsfältet inom det givna området är splittrat och motiverade därav till en sammanställning av data. Fördelen med metodvalet blir på så sätt att ett nytt material med en sammanställning bildas. Denna sammanställning kan följaktligen locka eller motivera till empiriska studier inom samma ämne, vilket enligt inledningen, bakgrunden och projektbeskrivningen är något som verkligen behövs inom social handledning. Vi som skribenter visste däremot att arbetet på grund av detta kunde medföra risker i form av brist på tillräcklig relevant och trovärdig forskning samt det faktum att splittringen kunde skapa förvirring. För att undvika detta strävade vi efter att sammanställa så relevant och trovärdigt data som möjligt.

Tillräckliga systematiska och kvalitativa drag ökar på den allmänna litteraturstudiens validitet och reliabilitet (Folkhälsomyndigheten 2017 s. 64). Vad beträffar datainsamlingen i början av processen upplevde vi det delvis som svårt att avgöra gränsen mellan relevant och irrelevant litteratur, vilket enligt Folkhälsomyndigheten (2017) är en ofta förekommande utmaning med allmänna litteraturstudier. Annan kritik gentemot den allmänna litteraturstudien som metod är risken för selektivt urval och begränsad mängd relevant forskning (Folkhälsomyndigheten 2017). Detta bekämpades med frekventa gemensamma diskussioner, tillräckligt omfattande inklusions- och exklusionskriterier och en bred sökning av litteratur, vilket utfördes i flera olika databaser. Vi upplever dock att risken för selektivt urval är svår att helt eliminera, speciellt i vårt fall när vi bestämde oss för att inkludera andra publikationer och inte enbart vetenskapliga artiklar.

Beträffande den begränsade mängden forskning om social handledning ansåg vi det som nödvändigt att inkludera andra publikationer utöver vetenskapliga artiklar. Därför behövde vi vara extra källkritiska. En bred manuell sökning gjordes för att komplettera den huvudsakliga databassökningen och nå den så kallade ”gråa litteraturen”. På grund av att sökningen av litteraturen utfördes först enskilt, oberoende av den andra, kunde vi jämföra sökningarnas resultat med varandra och slutligen komma fram till de publikationer som vi båda ansåg att behövde inkluderas. Detta ökade på litteratursökningens validitet.

För att minimera risken för felaktiga resultat och otillförlitlighet har vi försökt arbeta så systematiskt som möjligt och gjort grundliga kvalitets- och relevansbedömningar (Forsberg & Wengström, 2015 s. 26). Via dessa kvalitets- och relevansbedömningar avgjorde

vi den valda litteraturens rimlighet och tog ställning till ifall kvaliteten var tillräckligt bra med tanke på studiens syfte och frågeställning. Den manuella sökningens utvalda resultat granskades med hjälp av Segerstens (2012 s. 54) granskningsfrågor och databassökningens övriga vetenskapliga artiklar med Forsberg & Wengströms (2015 s. 191–193) checklista för kvalitetsbedömning av vetenskapliga artiklar. Detta ökar på studiens systematik och resultatens trovärdighet. Ett flödesschema skapades för att tydliggöra processen gällande sökningen av litteratur och materialets bedömning och utvärdering. Dessa tidigare nämnda faktorer ökar på chansen att ha inkluderat all relevant material (Folkhälsomyndigheten 2017 s. 39, 43, 71, Östlundh 2012 s. 59, Forsberg & Wengström 2015 s. 64).

Processen gällande den induktiva innehållsanalysen redovisas tydligt, vilket ökar på metodens tillförlitlighet (Danielson 2017 s. 291). Risken finns dock att allt som kan anses vara av betydelse inte har inkluderats i arbetet på grund av metodvalet. Det finns likaså en risk att någonting centralt missats i processen för innehållsanalys. Exempel på detta kan vara andra kännetecken av de socialpedagogiska angreppssätten i socialhandledarens arbete än de som inkluderats. Detta är en risk med den allmänna litteraturstudien som metod, vilket vi var medvetna om. Med den induktiva innehållsanalysen fick vi däremot bra svar både på studiens syfte och forskningsfråga. Det gick bra att utföra och beskriva kodningen, tematiseringen och analyseringen av materialet, vilket ökar på dataanalysens validitet och reliabilitet (Henricson 2017 s. 415). Validiteten och reliabiliteten ökar även tack vare att vi först utförde kodningen och tematiseringen av publikationernas innehåll individuellt och sedan jämförde våra resultat med varandra.

På grund av att några av publikationerna både gällande social handledning och socialpedagogik är skrivna av samma författare finns det även en risk att innehållet och slutsatserna är delvis påverkade av författarens åsikter eller egen kunskap inom området (Segersten 2012 s. 54). Däremot baserades flera av dessa publikationers innehåll på socialhandledares utsagor och antaganden (till exempel Helminen [red.] 2016b), vilket sänker på chansen av bias. Möjligheten till bias var ändå något som vi tog i beaktande vid den kritiska granskningen och valet av publikationer. Vi följde både *Arcadas* (2014), TENK:s (*Forskningsetiska delegationen* 2012) och de övriga författarnas riktlinjer för vetenskaplig praxis genom hela arbetet. Metoderna som vi använde var etiskt hållbara och vi strävade efter en korrekt presentation av data. Genom hela arbetets gång siktade vi på en

konstant evaluering och reflektion kring de använda metoderna och kvaliteten på det utvalda materialet så att alla delar av studien presenteras så tydligt som möjligt.

8.3 Användbarhet och förslag till fortsatt forskning

Arbetet erbjuder en översikt över begreppen socialpedagogik, social handledning och vuxensocialarbete. Resultaten visar även på gemensamma angreppssätt och värdegrunder mellan socialpedagogik och social handledning, hur social handledning kan gynnas av socialpedagogiska angreppssätt samt vilka socialpedagogiska angreppssätt som redan är etablerade i social handledning.

I skrivande stund har vi inte hittat något liknande arbete där finländsk social handledning och socialpedagogik undersöks parallellt. Vi anser därav att arbetet både kan och borde användas för fortsatt forskning i ämnet från olika synvinklar. Mera forskning kunde göras i begreppet social handledning, exempelvis i hur man kunde utveckla social handledning både i Finland och i världen. Det kunde göras en mer djupgående analys i hur socialpedagogiken stärker den sociala handledningen, exempelvis genom intervjuer av professionella – socialpedagoger så väl som socialhandledare. Forskning kunde även utföras för att ta reda på hur välkänd socialpedagogik och socialpedagogiska arbetssätt är bland professionella idag och/eller huruvida socialpedagogiken borde lyftas fram ytterligare för en bredare förståelse av fenomenet. I enlighet med resultaten går det att konstatera att de socialpedagogiska angreppssätten syns på flera olika sätt i socialhandledarens arbete. Vi tror dock att en del socialhandledare möjligtvis är omedvetna om det egna socialpedagogiska förhållningssättet i och dess inverkan på arbetet. Frågan om man borde eller kunde göra socialpedagogiken mer etablerad och konkret inom social handledning kunde exempelvis ställas. Socialpedagogiken nämns väldigt sällan i texter gällande social handledning och vuxensocialarbete, vilket kan leda till att de flesta läsare eller professionella inte kopplar ihop dessa begrepp. Vi tror, som redan presenterats i arbetet, att socialhandledare och social handledning över lag kan ha en stor nytta av att föra in mera socialpedagogik i arbetet. Vi vill speciellt betona det som Nivala & Rynänen (2019) framhäver i bakgrunden, det vill säga att den professionella, i detta fall socialhandledaren, ska få en

förståelse för socialpedagogikens kärna i arbetet, så att socialhandledaren kan känna sig säker i arbetet och göra medvetna val och förstå vad som gör och inte gör det egna arbetet socialpedagogiskt.

KÄLLOR

- Alhanen, K., Kangasaho, A., Ahtiainen, O-P., Kangas, M., Soini, T. & Soininen, J., 2016, *Työnohjauksen käsikirja*, Aretai, Helsinki.
- Arcada, 2014, God vetenskaplig praxis i studier vid Arcada. Tillgänglig: https://start.arcada.fi/system/files/media/file/2019-06/god_vetenskaplig_praxis_i_studier_vid_arcada.pdf Hämtad: 4.10.2021.
- Arnkil, T. & Seikkula, J., 2014, "Nehän kuunteli meitä!" : *Dialogeja monissa suhteissa*, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Helsinki.
- Backman, A., Nummela, A., 2021, Hurudant kunnande behövs inom social- och hälsovården i framtiden?, *Journal of Finnish Universities of Applied Sciences*, Tillgänglig: <https://uasjournal.fi/1-2021/hurudant-kunnande-behovs-inom-social-och-halsovarden-i-framtiden/> Hämtad: 12.11.2021
- Backman, J., 2016, *Rapporter och uppsatser*, 3 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Blomgren, S. & Kivipelto, M., 2012, *Valtaistus : Valtakunnallinen aikuissosiaalityön kartoitus*, Raportti 27/2012, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tillgänglig: <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80404/da26a400-efca-4ee2-83a4-9a946b70ed6f.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 1.12.2021.
- Blomgren, S., Karjalainen, J., Karjalainen, P., Kivipelto, M., Saikkonen, P. & Saikku, P., 2016, *Sosiaalityö, palvelut ja etuudet muutoksessa*, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130515/URN_ISBN_978-952-302-648-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 27.10.2021.
- Cameron, C., Moss, P. & Petrie, P., 2021, Towards a social pedagogical approach for social care, *International Journal of Social Pedagogy*, 10(1). Tillgänglig: <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2021.v10.x.007> Hämtad: 14.3.2022
- Carlander, H., Svensson, L., Socialpedagogiska handlingar och erkännande inom en kristen idébunden organisation. I: Molin, M., Bolin, A. (red.), *Socialpedagogisk handling i teori och praktik*, Högskolan Väst, Trollhättan, s. 89–112. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1247514/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 25.2.2022
- Cederberg, A., Arell-Sundberg, M., 2020, Aspekter på handlednings- och rådgivningskompetens. I: Laanterä, S. & Saunders, H. (red.), 2020, *Sosiaali- ja terveystalant ammattilaisten geneerinen osaaminen: Kirjallisuuskatsaus*, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkeli, s. 23 – 35. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/343283/URN:NISBN9789523442535.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Hämtad: 25.10.2021.

- Cederlund, C., 2011, Kvalifikationer för deltagande i samhällets gemenskaper, *Sosiaalipedagoginen aikakausikirja*, 12, s. 131–140.
- Cederlund, C. & Berglund, S., 2014, *Socialpedagogik : pedagogiskt socialt arbete*, Liber AB, Stockholm.
- Cederlund, C. & Berglund, S., 2017, *Socialpedagogik : pedagogiskt socialt arbete*, 2 uppl., Liber AB, Stockholm.
- Cederlund, C., Eriksson, L., Jansson, B.R. & Svensson, L.A., 2020, *I huvudet på en socialpedagog : En studie om yrkesverksamma välfärdsarbetare och deras föreställningar om socialpedagogik*, Rapport Nr 2020:3, Högskolan Väst, Trollhättan.
Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1503522/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 25.10.2021.
- Charfe, L., Gardner, A., 2019, *Social Pedagogy and Social Work*, SAGE Publications Ltd.
- Charfe, L., Gardner, A., 2020, 'Does my Haltung look big in this?': The use of social pedagogical theory for the development of ethical and value-led practice, *International Journal of Social Pedagogy*, 9(1). Tillgänglig: <https://www.science-open.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2020.v9.x.011> Hämtad: 14.3.2022
- DalMaso, R. & Kuosmanen, V., 2008, Subjektivitet och emansiperationens utövande i 2000-talens sossionomins sosiaalipedagogiska yrkesroll och yrkesutövning. I: Viinamäki, L. (red.), *14 puheenvuoroa sosionomien (AMK) asemasta Suomen hyvinvointiasi-antuntijajärjestelmässä*, Kemi-Tornion ammattikorkeakoulun julkaisuja, Sarja A: Raportteja ja tutkimuksia 2/2008, s. 35–44. Tillgänglig: http://www.oamk.fi/kirjasto/elektroniset_aineistot/ekirjat/14_puheenvuoroa_sosionomien_AMK_ase-masta.pdf Hämtad: 22.2.2022.
- Danielson, E., 2017, Kvalitativ innehållsanalys. I: Henricson (red.), *Vetenskaplig teori och metod : Från idé till examination inom omvårdnad*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 285–297.
- Eichsteller, G. & Bradt, L. (red.), 2019, *Social Pedagogy as a Meaningful Perspective for Education and Social Care*, Insight report. Tillgänglig: <http://www.thempra.org.uk/wp-content/uploads/2019/05/Social-Pedagogy-as-a-Meaningful-Perspective-for-Education-and-Social-Care-Insight-Report-final.pdf> Hämtad: 26.11.2021.
- Eriksson, E. & Arnkil, T., 2012, *Huoli puheeksi : Opas varhaisista dialogeista*, Oppaita 60, Stakes, Tampere. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/90845/URN_ISBN_978-951-33-1792-8.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 22.2.2022.

- Eriksson, L., 2014, The understandings of social pedagogy from northern European perspectives, *Journal of Social Work*, 14(2), s. 165–182. Tillgänglig: Sage. Hämtad: 11.11.2021.
- Eriksson, L. & Hedman, L., 2018, "Var finns socialpedagogerna?" : Yrkestitlar, fält och socialpedagogisk förankring, Forskningsrapport 2018:1, Campus Västervik FoU, Västervik. Tillgänglig: <https://www.vastervik.se/globalassets/campus/dokument/fou-rapport2018-tdg.pdf> Hämtad: 28.2.2022.
- Folkhälsomyndigheten, 2017, *Handledning för litteraturöversikter : Förutsättningar och metodsteg för kunskapsframtagande baserat på forskningslitteratur vid Folkhälsomyndigheten*. Tillgänglig: <https://www.folkhalsomyndigheten.se/contentassets/94c7c7cd41ca43b4be207c9b8c78df07/handledning-litteraturoversikter.pdf> Hämtad: 9.12.2021.
- Forsberg, C. & Wengström, Y., 2015, *Att göra systematiska litteraturstudier : Värdering, analys och presentation av omvårdnadsforskning*, 4 uppl., Natur & Kultur, Stockholm.
- Forskningsetiska delegationen, 2012, God vetenskaplig praxis och handläggning av misstankar om avvikelser från den i Finland, Forskningsetiska delegationens anvisningar 2012. Tillgänglig: https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Hämtad: 3.10.2021.
- Friberg, F. (red.), 2012, *Dags för uppsats : Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Friberg, F. (red.), 2017, *Dags för uppsats: Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*, 3 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Haikara, P., 2019, Dialogiset työmenetelmät palvelutarpeen arvioinnin ja asiakassuunnitelman laadinnan apuna. I: Zechner, M. (red.), *Näkökulmia palvelutarpeen arviointiin*, Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B, Raportteja ja selvityksiä 144, s. 144–158. Tillgänglig: https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/226365/B144_lowres.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 22.2.2022.
- Harra, T., 2014, *Terapeuttinen yhteistoiminta : Asiakkaan osallistumisen mahdollistaminen toimintaterapiassa*, Akademisk avhandling, Lapin yliopisto, Rovaniemi. Tillgänglig: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61769/Harra_Toini_ActaE_156pdfA.pdf?sequence=2&isAllowed=y Hämtad: 22.2.2022.
- Hatton, K., 2020, A framework for creativity in social pedagogy, *International Journal of Social pedagogy*, 9(1). Tillgänglig: <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2020.v9.x.016> Hämtad: 17.2.2022
- HE 164/2014 vp : Hallituksen esitys eduskunnalle sosiaalihuoltolaiksi ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi, Riksdagen. Tillgänglig: https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Documents/he_164+2014.pdf Hämtad: 24.11.2021.

- Heikkilä, T., 2017, Työelämän ja tulevaisuuden osaamistarpeet. I: Kukkonen, T. (red.), *Uutta erikoisosaamista korkeakouluille, Sosiaali-, terveys-, liikunta- ja kauneudenhoitoalan erikoistumiskoulutustarpeiden kartoittaminen 2016*, Karelia-ammattikorkeakoulun julkaisuja B: Oppimateriaaleja ja kokoomateoksia 47, Joensuu, s. 22–27. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/122346/uutta-erikoisosaamista-korkeakoulutetuille.pdf?sequence=1> Hämtad: 9.12.2021.
- Helminen, J., 2013, *Päämääränä sosiaalialan ammattilaisuus : Sosiaaliohjaajien näkemyksiä ammattialasta ja alan tulevaisuuskuvasta*, Akademisk avhandling, Lapin yliopisto, yhteiskuntatieteiden tiedekunta, Rovaniemi. Tillgänglig: https://lauda.ulapland.fi/bitstream/handle/10024/61782/Helminen_Jari_ActaE127_11.11.2013pdfA.pdf?sequence=8&isAllowed=y Hämtad: 1.12.2021.
- Helminen, J., 2014, *Sosiaalialan työmenetelmien ja kehittämistoiminnan osaajat : Ammattikorkeakoulujen sosiaalialan erikoistumiskoulutukset vahvistamassa ammatillista osaamista*, Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2014:8, Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. Tillgänglig: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70269/URN_ISBN_978-952-00-3477-1.pdf Hämtad: 24.11.2021.
- Helminen, J., 2016a, Sosiaaliohjaus sosiaalialan eri toimintaympäristöissä. I: Helminen, J. (red.), *Sosiaaliohjaus : lähtökohtia ja käytäntöjä*, Edita, Helsinki, s. 210–227. Tillgänglig: Ellibs. Hämtad: 24.11.2021.
- Helminen, J., 2016b, Sosiaaliohjauksen lähtökohtia ja käytäntöjä. I: Helminen, J. (red.), *Sosiaaliohjaus : lähtökohtia ja käytäntöjä*, Edita, Helsinki, s. 14–28. Tillgänglig: Ellibs. Hämtad: 1.12.2021.
- Helminen, P., 2015, Sosiaaliohjaus. I: Näkki, P. & Sayed, T. (red.), *Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla*, Edita Helsinki, s. 25–42. Tillgänglig: Ellibs.
- Henricson, M., 2017, *Vetenskaplig teori och metod : Från idé till examination inom omvårdnad*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund.
- Honkakoski, A., 2005, Sosiaaliohjauksen käsite – jännös vai mahdollisuus sosionomin (AMK) koulutuksen jäsentäjänä?, *Janus Sosiaalipolitiikan ja Sosiaalityön Tutkimuksen Aikakausilehti*, 13(2), s. 211–217. Tillgänglig: <https://journal.fi/janus/article/view/50309> Hämtad: 28.2.2022.
- Horsma, T. & Jauhiainen, E. (red.), 2004, *Sosiaalihuollon tehtävä- ja ammattirakenteen kehittämisprojektin loppuraportti*, Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2004:10, Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. Tillgänglig: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70942/Selv200410.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 28.2.2022.
- Huhtala, L., 2014, *Aikuisosiaalityön Sosiaaliohjaus Pohjois-Satakunnan Peruspalveluliikelaitostyhtymässä Sosiaaliohjaajien Kuvaamana*, mastersarbete, Satakunnan ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan ylempi koulutusohjelma,

Satakunta. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/71006/huh-tala%20leena.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 25.10.2021.

Hyvärinen, M., 2008, *Mikä ihmeen aikuissosiaalityö? : Diskurssianalyysi sosiaalityöntekijöiden käyttämistä määrittelytavoista*, mastersarbete, Tampereen yliopisto, Sosiaalityö, Porin yksikkö. Tillgänglig: <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/80276/gradu03298.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 27.11.2021.

Hämäläinen, 2003, The Concept of Social Pedagogy in the Field of Social Work, *Journal of Social Work*, 3(1), s. 69–80. Tillgänglig: Sage.

Hämäläinen, J., 2006, Hyvinvoinnin kaksi strategiaa: poliittinen ja pedagoginen. I: Niemelä, P. & Pursiainen, T. (red.), *Hyvinvointi yhteiskuntapoliittisena tavoitteena*, Sosiaalipoliittisen yhdistyksen tutkimuksia 62, Kuopion yliopisto, Kuopio, s. 16–29.

Hämäläinen, J., 2011, Nuoret toimijoina – pedagoginen kiintopiste, *Sosiaalipedagoginen aikakausikirja*, 12, s. 5–8.

Hämäläinen, J., 2012, Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualisations and Activities, *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), s. 1–14. Tillgänglig: <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2012.v1.1.002> Hämtad: 14.3.2022

Hämäläinen, J., 2015, Defining Social Pedagogy: Historical, Theoretical and Practical Considerations, *British Journal of Social Work*, 45(3), s. 1022–1038. Tillgänglig: EBSCO, CINAHL. Hämtad: 14.3.2022

Hämäläinen, J., 2019, *Social Pedagogy as a Scientific Discipline, a Branch of Academic Studies, and a Field of Professional Practice*, EccoS – Revista Científica, s. 17-34. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/332826317_Social_Pedagogy_as_a_Scientific_Discipline_a_Branch_of_Academic_Studies_and_a_Field_of_Professional_Practice Hämtad: 23.2.2022

Jaap Rothuizen, J., Junker Harbo, L., 2017, Social Pedagogy: An Approach Without Fixed Recipes, *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 6(1), Tillgänglig: <https://www.scienceopen.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2017.v6.1.002> Hämtad: 14.3.2022

Jacobsen, D.I., 2012, *Förståelse, beskrivning och förklaring: Introduktion till samhällsvetenskaplig metod för hälsovård och socialt arbete*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund.

Jokinen, A. & Juhila, K., 2008, Jännitteitä ja suuntaviivoja aikuisten sosiaalityössä. I: Jokinen, A. & Juhila, K. (red.), *Sosiaalityö aikuisten parissa*, Vastapaino, Tampere, s. 282–290.

- Juhila, K., 2001, Neuvot ja pulmat lastensuojelussa. I: Jokinen, A. & Suoninen, E. (red.), *Auttamistyö keskusteluna : Tutkimuksia sosiaali- ja terapiatyön arjesta*, Vastapaino, Tampere, s. 105–113.
- Juujärvi, S., Sinervo, T., Laulainen, S., Niiranen, V., Kujala, S., Heponiemi, T. & Keskimäki, I., 2019, *Sote-ammattilaisten yhteinen osaaminen sosiaali- ja terveydenhuollon muutoksessa (COPE)*, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/138096/PT2019_003_11062019.pdf?sequence=4&isAllowed=y Hämtad: 27.10.2021.
- Kananoja, A., 2017, Asiakastyön yleiset lähtökohdat sosiaalialalla. I: Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (red.), *Sosiaalityön käsikirja*, Tietosanoma, Helsinki, s. 173–192.
- Kananoja, A., 2020, Prologi. I: Suoninen-Erhiö, L., Pohjola, A., Satka, M. & Simola, J. (red.), 2020, *Sosiaaliala uudistuu : Tietopohjan ja vuorovaikutuksen kysymyksiä*, Huoltaja-säätiön julkaisuja, Helsinki, s. 4–9. Tillgänglig: <https://www.huoltaja-saatio.fi/wp-content/uploads/2020/12/SU-ia.pdf> Hämtad: 25.10.2021.
- Kangasniemi, M., Hipp, K., Häggman-Laitila, A., Kallio, H., Karki, S., Kinnunen, P., Pietilä, A.M., Saarnio, R., Viinamäki, L., Voutilainen, A. & Waldén, A., 2018, *Optimoitu sote-ammattilaisten koulutus- ja osaamisuudistus*, Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminta, Valtioneuvoston kanslia. Tillgänglig: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160883/39-2018-Optimoitu%20sote-osaaminen.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 25.10.2021.
- Kankainen, L., 2012, *Aikuissosiaalityön haasteet : Institutionaalinen näkökulma kehittämissankkeiden kuvaaman sosiaalityöhön*, licentiatexamen, Tampereen yliopisto, Sosiaalityö, hyvinvointipalvelujen erikoisala, Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, Tampere. Tillgänglig: <https://www.sosnet.fi/loader.aspx?id=56fefcf6-dd5f-494f-b822-e81099b30590> Hämtad: 28.2.2022.
- Karjalainen, P., 2011, Sosiaalityön osaamisen työorientaatiot. I: Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (red.), *Sosiaalityön käsikirja*, 3 uppl., uudistettu laitos, Tietosanoma, Helsinki, s. 147–153.
- Karjalainen, P., 2017, Aikuissosiaalityö. I: Kananoja, A., Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (red.), *Sosiaalityön käsikirja*, 4 uppl., uudistettu laitos, Tietosanoma, Helsinki, s. 247–254.
- Karjalainen, P., Metteri, A. & Strömberg-Jakka, M., 2019, *Tiekartta 2030 : Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys*, Social- och hälsovårdsministeriet. Tillgänglig: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161612/R41_19_Tiekartta_2030.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 25.10.2021.
- Kautonen, M., 2021, *Integroituva sosiaali- ja terveyshuolto : Sosiaaliohjaus – puuttuva lenkki terveydenhuollon avosairaanhoidon palveluvalikoimassa*, mastersarbete,

Itä-Suomen yliopisto, Sosiaalihalintotiede. Tillgänglig: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/25599/urn_nbn_fi_uef-20210979.pdf?sequence=-1
Hämtad: 27.10.2021.

Kivipelto, M., Blomgren, S., Karjalainen, P. & Saikkonen, P. (red.), 2013, *Vaikuttavaa aikuissosiaalityötä – arviointimalleista mittareihin : Tutkimus- ja kehittämishankkeen loppuraportti*, Raportti 8/2013, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104473/URN_ISBN_978-952-245-864-3.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 1.12.2021.

Kivipelto, M. (red.), 2020, *Osallistavaa aikuissosiaalityötä : Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokeilun tulokset*, Raportti 7/2020, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/139779/URN_ISBN_978-952-343-489-9.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 1.12.2021.

Korhonen, M., 2018, *Sosiaaliohjaus täydentää asiakkaan kokonaisvaltaisen huomioimisen sote-keskuksissa*, Sosiaali- ja terveysministeriö. Tillgänglig: <https://stm.fi/-/sosiaaliohjaus-taydentaa-asiakkaan-kokonaisvaltaisen-huomioimisen-sote-keskuksissa> Hämtad: 24.11.2021.

Koskiluoma, K., 2021, Nyt on sosiaaliohjauksen aika, *Talentia-lehti*. Tillgänglig: <https://www.talentia-lehti.fi/nyt-on-sosiaaliohjauksen-aika/> Hämtad: 6.11.2021.

Kuusikko-työryhmä & Forsell, M., 2020, *Kuuden suurimman kaupungin aikuissosiaalityö ja toimeentulotuki vuonna 2019*, Helsinki. Tillgänglig: https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/20_06_23_Kuusikko_aikuis-sosiaalityo_ja_toimeentulotuki_2019.pdf Hämtad: 22.2.2022.

Kuusisto, K. & Ekqvist, E., 2016, Aikuissosiaalityön asiakkaiden kokemus asiakkuuden vaikutuksesta elämäntilanteen muutokseen, *Yhteiskuntapolitiikka-lehti*, 81(6), s. 655–669. Tillgänglig: https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/131584/YP1606_Kuusisto%26Ekqvist.pdf?sequence=2&isAllowed=y Hämtad: 22.2.2022.

Laanterä, S. & Saunders, H. (red.), 2020, *Sosiaali- ja terveysalan ammattilaisten geneerinen osaaminen : Kirjallisuuskatsaus*, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulu, Mikkeli. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/343283/URNISBN9789523442535.pdf?sequence=2&isAllowed=y> Hämtad: 25.10.2021.

Laitinen, M. & Niskala, A., 2013, Sosiaalityön suhde asiakkuuteen. I: Laitinen, M. & Niskala, A. (red.), *Asiakkaat toimijoina sosiaalityössä*, Vastapaino, Tampere, s. 9–16.

Liikanen, S-L., 2015, Palveluohjauksen käytäntöjä. I: Näkki, P. & Sayed, T. (red.), *Asiakastyön menetelmiä sosiaalialalla*, Edita, Helsinki, s. 43–62. Tillgänglig: Ellibs. Hämtad: 1.12.2021.

- Liukonen, R. & Lukman, L., 2007, *Tehty-hanke : Sosiaalialan tehtävärakenteiden ja toimintamallien kehittäminen Helsingin kaupungin sosiaalivirastossa*, Oppaita ja työkirjoja 2007:5, Helsingin kaupungin sosiaalivirasto. Tillgänglig: <https://docplayer.fi/7317588-Sosiaalialan-tehtavarakenteiden-ja-toimintamallien-kehittaminen-helsingin-kaupungin-sosiaalivirastossa-tehty-hanke.html> Hämtad: 28.2.2022.
- Lundman, B. & Graneheim, U.H., 2012, Kvalitativ innehållsanalys. I: Höglund-Nielsen, B. & Granskär, M. (red.), *Tillämpad kvalitativ forskning inom hälso- och sjukvård*, Studentlitteratur, Lund, s. 159–172.
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., Altman, DG. & The PRISMA Group, 2009, *Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses : The PRISMA Statement*. Tillgänglig: <http://prisma-statement.org/documents/PRISMA%202009%20flow%20diagram.pdf> Hämtad: 20.11.2021.
- Molin, M., Bolin, A., 2018, Den socialpedagogiska handlingsdimensionen – centrala begrepp, I: Molin, M., Bolin, A. (red.), *Socialpedagogisk handling i teori och praktik*, Högskolan Väst, Sverige, s. 10–18. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1247514/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 25.2.2022
- Murphy, D., Joseph, S., 2019, Contributions from the person-centred experiential approach to the field of social pedagogy, *Cambridge Journal of Education*, 49(2), s. 181–196. Tillgänglig: EBSCO. Hämtad: 14.3.2022
- Mönkkönen, K., 2018, *Vuorovaikutus asiakastyössä : Asiakkaan kohtaaminen sosiaali- ja terveysalalla*, Gaudeamus. Tillgänglig: Ellibs. Hämtad: 22.2.2022.
- Niemelä, S., 2012, Sosiaalipedagogiikan paikasta, *Sosiaalipedagoginen aikakausikirja*, 13, s. 155–161.
- Nivala, E., 2019, Editorial: Special issue on social pedagogy in the Nordic countries, *International Journal of Social Pedagogy*, 7(1). Hämtad: <https://www.science-open.com/document/read?vid=bfa271e2-8ee0-4a12-83e0-c283230288ed> Tillgänglig: 5.11.2021
- Nivala, E. & Ryyänen, S., 2019, *Sosiaalipedagogiikka : kohti inhimillisempää yhteiskuntaa*, Gaudeamus, Helsinki. Tillgänglig: Ellibs. Hämtad: 9.11.2021.
- Nummela, T., 2011, *Asiakkaan asema ja oikeuksien toteutuminen aikuissosiaalityössä*, Publications of the University of Eastern Finland, Dissertations in Social Sciences and Business Studies No 17, Kuopio. Tillgänglig: https://erepo.uef.fi/bitstream/handle/123456789/10713/urn_isbn_978-952-61-0365-5.pdf?sequence=1&isAllowed=y Hämtad: 20.11.2021.
- Näkki, P., 2016, Sosiaaliohjaus aikuissosiaalityössä. I: Helminen, J. (red.), *Sosiaaliohjaus : lähtökohtia ja käytäntöjä*, Edita, Helsinki, s. 100–115. Tillgänglig: Ellibs. Hämtad: 1.12.2021.

- Olkinuora, N. & Suokas, J., 2014, *Osallisuutta vahvistava sosiaaliohjaus : OTE-projektiin osallistuneiden nuorten ja vanhempien kokemuksia*, mastersarbete, Metropolia Ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan ylempi koulutusohjelma. Tillgänglig: <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/87068/Osallisuutta%20vahvistava%20sosiaaliohjaus.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 27.10.2021.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö, 2019, *Tutkintoon johtavan koulutuksen kehittäminen tukemaan sosiaali- ja terveystalvelujen uudistamista*, Tillgänglig: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161661/OKM_24_2019_Tutkintoon_johtavakoulutus.pdf?sequence=4&isAllowed=y Hämtad: 25.10.2021.
- Payne, M., 2008, *Modern teoribildning i socialt arbete*, Bokförlaget Natur och Kultur, Stockholm
- Payne, M., 2020, *How to Use Social Work Theory in Practice*, Policy Press. Hämtad: <https://www.perlego.com/book/1415925/how-to-use-social-work-theory-in-practice-pdf> Tillgänglig: 25.2.2022
- PRO SOS -projekt, 2019, *Aikuissosiaalityö*, [broschyr för professionella]. Tillgänglig: <https://www.prosos.fi/wp-content/uploads/2019/06/Aikuissosiaality%C3%B6site.pdf> Hämtad: 28.2.2022.
- Raatikainen, E. & Rahikka, A., 2012, Dialogisuus sosiaaliohjaajien täydennyskoulutuksessa, *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 13, s. 163–168.
- Ryynänen, S., Nivala, E., 2019, Inequality as a social pedagogical question, *International Journal of Social Pedagogy*, vol. 7(1). Tillgänglig: <https://www.science-open.com/hosted-document?doi=10.14324/111.444.ijsp.2019.v7.1.008> Hämtad: 14.3.2022.
- Saari, E., Käpykangas, S. & Hasu, M., 2018, Ammatilaiset oman työnsä käsikirjoittajina: palveluohjaajat muuttuvien palveluiden navigaattoreina, *Ammattikasvatuksen Aikakauskirja*, 20(1), s. 62–80. Tillgänglig: <https://journal.fi/akakk/article/view/84719> Hämtad: 1.12.2021.
- Santala, 2011, Sosiaalipedagoginen sosiaalityö päihdetyössä, *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 12, s. 27–42.
- Sarvimäki, P. & Siltaniemi, A. (red.), 2007, *Sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön tehtävärakennesuositus*, Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2007:14, Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki. Tillgänglig: <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/73389/URN%3aNB%3afe201504223872.pdf?sequence=1&isAllowed=y> Hämtad: 28.2.2022.
- Sayed, T. & Helminen, J., 2017, Psykososiaalinen ohjaus : Malli sosiaali- ja terveystalveluiden asiakastyön ja integraation kehittämiseen. I: Helminen, J. (red.), *Asiakkaan moniammatillinen ohjaus sosiaali- ja terveydenhuollossa*, Edita, Helsinki, s. 59–76.

- Schugurensky, D., 2014, A SOCIAL WORKER, A COMMUNITY DEVELOPMENT WORKER AND AN ADULT EDUCATOR WALK INTO A BAR: ON STRANGE BEDFELLOWS AND SOCIAL PEDAGOGY, *New Directions for Higher Education*, 3(2), s. 360–395. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/269097768_A_SOCIAL_WORKER_A_COMMUNITY_DEVELOPMENT_WORKER_AND_AN_ADULT_EDUCATOR_WALK_INTO_A_BAR_ON_STRANGE_BEDFELLOWS_AND_SOCIAL_PEDAGOGY Hämtad: 23.2.2022
- Segersten, K., 2012, Användbara texter. I: Friberg, F. (red.), *Dags för uppsats : Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 47–57.
- Shotter, J., 1993, *Cultural Politics of Everyday life*, Open University Press, Buckingham.
- Siunsote, 2021, *Työikäisten sosiaalipalvelut*. Tillgänglig: <https://www.siunsote.fi/tyoi-kaisten-sosiaalipalvelut> Hämtad: 26.10.2021.
- Social- och hälsovårdsministeriet, 2020, *Framtidens social- och hälsovårdscentral 2020–2022 – Program och projekthandbok*, Social- och hälsovårdsministeriet publikationer. Hämtad: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bit-stream/handle/10024/162021/STM_2020_4_j.pdf?sequence=1&isAllowed=y Tillgänglig: 12.11.2021.
- Social- och hälsovårdsministeriet, 2021, *Sosiaalityö*. Tillgänglig: <https://stm.fi/sosiaalityo> Hämtad: 24.11.2021.
- Social- och hälsovårdsreformen*, 2021, Statsrådet. Tillgänglig: <https://soteuu-distus.fi/sv/fragor-och-svar> Hämtad: 25.10.2021.
- Socialvårdslagen 1301/2014*, Finlex. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20> Hämtad: 24.11.2021.
- Socialvårdslagen 14§ 1301/2014*, Finlex. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20> Hämtad: 24.11.2021.
- Socialvårdslagen 16§ 1301/2014*, Finlex. Tillgänglig: <https://www.finlex.fi/sv/laki/ajantasa/2014/20> Hämtad: 24.11.2021.
- Stephens, P., 2013, *Social Pedagogy: Heart and Head*, Europäischer Hochschulverlag, Bremen.
- Storø, J., 2013, *Practical social pedagogy : theories, values and tools for working with children and young people*, Policy, Bristol.
- Tervahauta, M., 2019, Saatesanat. I: Kestilä, L. & Karvonen, Sakari. (red.), *Suomalaisten hyvinvointi 2018*, Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, s. 3.

- Theodorsson, A., 2018, Normkritiska samtal som metod – fyra utmaningar och hur de kan hanteras. I: Molin, M., Bolin, A. (red.), *Socialpedagogisk handling i teori och praktik*, Högskolan Väst, Sverige, s. 156–184. Tillgänglig: <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1247514/FULLTEXT01.pdf> Hämtad: 25.2.2022
- Tillämpningsguide för socialvårdslagen*, 2017, Social- och hälsovårdsministeriet. Tillgänglig: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80392/08_17_Till%C3%A4mpningsguide%20f%C3%B6r%20socialv%C3%A5rdslagen.pdf Hämtad: 25.10.2021.
- Virtanen, H., 2017, *Arvostavaa kohtaamista sosiaalityössä : Autoetnografinen tutkimus palvelutarpeen arvioinnista*, mastersarbete, Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, Sosiaalityö, Jyväskylän yliopisto. Tillgänglig: <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/54081> Hämtad: 22.2.2022.
- Úcar, X., 2013, Exploring different perspectives of Social Pedagogy: towards a complex and integrated approach, *Education Policy Analysis Archives*, 21(36). Tillgänglig: <https://eric.ed.gov/?id=EJ1015320> Hämtad: 14.3.2022.
- Úcar, X., 2016, Social Pedagogy facing inequalities and vulnerabilities, *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*, 17, s. 129–145. Tillgänglig: https://www.researchgate.net/publication/313442142_Social_Pedagogy_facing_inequalities_and_vulnerabilities Hämtad: 11.11.2021.
- Östlundh, L., 2012, Informationssökning. I: Friberg, F. (red.), *Dags för uppsats : Vägledning för litteraturbaserade examensarbeten*, 2 uppl., Studentlitteratur, Lund, s. 57–79.

BILAGA 1. CHECKLISTA FÖR KVALITETSBEDÖMNING AV ARTIKLAR

Nr	Checklista med frågor	JA	NEJ
1.	Presenteras syftet med studien?		
2.	Presenteras databaserna som använts?		
3.	Presenteras sökorden som använts?		
4.	Har författaren gjort en heltäckande litteratursökning?		
5.	Har författaren sökt efter icke-publicerade forskningsresultat?		
6.	Presenterar författaren studiens inklusionskriterier?		
7.	Har begränsningar gjorts? Vilka är det i så fall?		
8.	Är de inkluderade studier kvalitetsbedömda?		
9.	Presenteras det hur många artiklar som inkluderades i studien?		
10.	Har författaren redovisat för datainsamlingen tillräckligt omfattande?		
11.	Presenteras studiens huvudresultat?		
12.	Gjordes en metaanalys?		
13.	Presenteras studiens slutsatser tillräckligt tydligt? Instämmer du?		
14.	Kan resultaten ha klinisk betydelse?		

(Forsberg & Wengström 2015 s. 191–193)

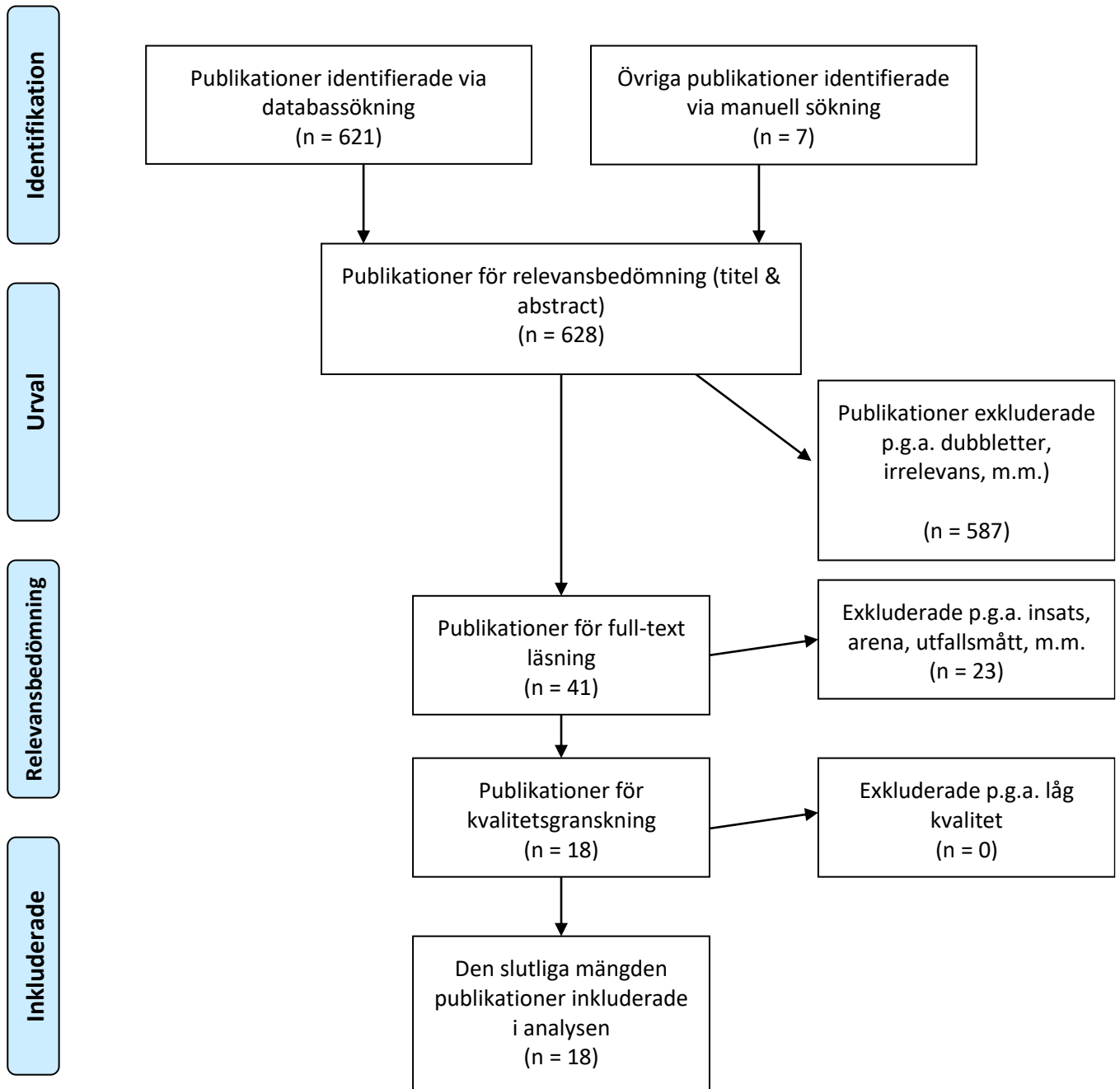
BILAGA 2. DATAINSAMLINGENS DATABASER, DATUM, SÖKORD OCH ANTAL TOTALA TRÄFFAR SAMT INKLUDE- RADE PUBLIKATIONER

Databas	Datum	Sökord	Antal träffar	Antal använda träffar
EBSCOhost; Academic Search Complete	1.12.2021	socialpedagog* OR social peda- gog* OR social- pedagog*	170	1
EBSCOhost; CINAHL	1.12.2021	socialpedagog* OR social peda- gog* OR social- pedagog*	22	1
EBSCOhost; Eric	1.12.2021	socialpedagog* OR social peda- gog* OR social- pedagog*	54	1
Sage	1.12.2021	socialpedagog* OR social peda- gog* OR social- pedagog*	21	1
ScienceOpen	1.12.2021	socialpedagog* OR social peda- gog* OR social- pedagog*	57	5
Journal	1.12.2021	sosiaalioh* OR palveluoh*	145	1
Julkari	1.12.2021	sosiaalioh* OR palveluoh* AND aikuissosiaalityö	9	3
Google Scholar	1.12.2021	sosiaalioh* OR palveluoh* AND aikuissosiaalityö	143	0
Manuell sökning	1.12.2021		7	5

BILAGA 3. FLÖDESSCHEMA

PRISMA 2009 Flow Diagram

(Moher et al. 2009)

BILAGA 4. INKLUDERADE PUBLIKATIONER

Nr	Författare/år/land	Titel	Databas	Sökning med fokus på social handledning	Sökning med fokus på Socialpedagogik
1.	Näkki, P., 2016, Finland	Sosiaaliohjaus aikuissosiaalityössä	Hittats manuellt	X	
2.	Helminen, L., 2016b, Finland	Sosiaaliohjauksen lähtökohtia ja käytäntöjä	Hittats manuellt	X	
3.	Helminen, J., 2013, Finland	Päämääränä sosiaalialan ammattilaisuus : Sosiaaliohjaajien näkemyksiä ammattialasta ja alan tulevaisuuskuvasta	Hittats manuellt	X	
4.	Sayed, T. & Helminen, J., 2017, Finland	Psykososiaalinen ohjaus : Malli sosiaali- ja terveyspalveluiden asiakastyön ja integraation kehittämiseen	Hittats manuellt	X	
5.	Liikanen, S-L., 2015, Finland	Palveluohjauksen käytäntöjä	Hittats manuellt	X	
6.	Saari, E., Käpykangas, S. & Hasu, M., 2018, Finland	Ammattilaiset oman työnsä käsikirjoittajina: palveluohjaajat muuttuvien palveluiden navigaattoreina	Journal	X	

7.	Kivipelto, M (red.), 2020, Finland	Osallistavaa aikuissosiaalityötä : Osallistavan sosiaaliturvan kuntakokoulun tulokset	Julkari	X	
8.	Blomgren, S. & Kivipelto, M., 2012, Finland	Valtaistus : Valtakunnallinen aikuissosiaalityön kartoitus	Julkari	X	
9.	Kivipelto, M., Blomgren, S., Karjalainen, P., Saikkonen, P. (red)., 2013, Finland.	Vaikuttavaa aikuissosiaalityötä - arviointimalleista mittareihin : Tutkimus- ja kehittämishankkeen loppuraportti	Julkari	X	
10	Murphy, D., Joseph, S., 2019, UK	Contributions from the person-centred experiential approach to the field of social pedagogy	EBSCOhost, Academic search complete		X
11	Hämäläinen, J., 2015, Finland	Defining Social Pedagogy: Historical, Theoretical and Practical Considerations	EBSCOhost, CINAHL		X
12	Eriksson, L., 2014, Sverige	The understandings of social pedagogy from northern European perspectives	Sage		X
13	Úcar, X., 2013, Spanien	Exploring different perspectives of Social Pedagogy: towards a complex and integrated approach	ERIC		X

14	Charfe, L., Gardner, A., 2020, UK	'Does my Haltung look big in this?': The use of social pedagogical theory for the development of ethical and value-led practice	ScienceOpen		X
15	Ryynänen, S., Niivala, E., 2019, Finland	Inequality as a social pedagogical question	ScienceOpen		X
16	Jaap Rothuizen, J., Junker Harbo, L., 2017, Denmark	Social Pedagogy: An Approach Without Fixed Recipes	ScienceOpen		X
17	Cameron, C., Moss, P., Petrie, P., 2021, UK	Towards a social pedagogical approach for social care	ScienceOpen		X
18	Hämäläinen, J., 2012, Finland	Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualisations and Activities	ScienceOpen		X